Iuvenalis Satyr. Lugd. 1535. 8.
Si sono segnate col lapis
il fine delle facciate dell' Ediz.
d' Ulrico Gallo del 1468. e la
linea — è il fine del dritto
del foglio : = è il fine a tergo
S'è fatto il confronto delle tre
prime satire in foglietto a
parte, ove si citano le pag.
~~di~~ e i versi di questa, e le
varianti di quella

IVN. IVVE NALIS, ET AVLI PERSII FLACCI SATYRAE,

Iam recens recognitæ, ſimul ac adnotatiunculis, quæ breuis commentarij vice eſſe poſsint, illuſtratæ.

LVGDVNI APVD IOAN.
MOYLIN, *aliàs* DE
CAMBRAI.
1535.

IVNIVS Iuuenalis, ut Suidas testatur, uixit tempore Domitiani Imperatoris, oriundus ex Aquino Volscorum oppido, quemadmodum ipse uidetur innuere Satyra quinta, circa finem, cum ait:

Ergo uale nostri memor, & quotiens te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino.

Quanquam non desunt qui Suidæ fidem eleuare conentur, hac certe in parte, ea coniectura ducti, quòd liberius scripserit in ipsum quoq; imperatorē: quàm ut ferri potuerit si uixisset. Sub Traiano igitur satyras scripsisse uolunt: neq; uerisimile esse, quod ille ait à Paride histrione actum fuisse in exilium, in Pentapolim quæ est in Libya, cum Domitiano mortuo nihil potuerit Paris. Vtcunque est, certe Sidonius Apollinaris id uidetur significare, cum ait, si tamen illum intelligit:

Nec qui consimili deinde casu
Ad uulgi tenuem strepentis auram
Irati fuit histrionis exul.

De eius morte parum constat, nisi quòd in exilio uitam finisse arbitrantur.

IVNII IVVENALIS AQVINATIS SATYRA PRIMA.

SEmper ego auditor tantũ? nunquàm'ne reponam
Vexatus toties rauci Theſeide Codri?
Impune ergo mihi recitauerit ille togatas?
Hic elegos? impune diem conſumpſerit ingens
Telephus? aut ſummi plena iam margine libri
Scriptus & in tergo, nec dum finitus, Oreſtes?
Nota magis nulli domus eſt ſua, quàm mihi lucus
Martis, & Aeolijs uicinum rupibus antrum
Vulcani, Quid agant uenti: quas torqueat umbras
Aeacus, unde alius furtiue deuehat aurum
Pelliculæ: quantas iaculetur Monychus Ornos,
Frontonis platani, conuulſaq; marmora clamant
Semper, & aſſiduo ruptæ lectore columnæ.
Expectes eadem à ſummo, minimoq; poëta.
Et nos ergo manum ferulæ ſubduximus: & nos
Conſilium dedimus Syllæ, priuatus ut altum
Dormiret. ſtulta eſt clementia, cum tot ubiq;
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ,
Cur tamen hoc libeat potius decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus:
Si uacat, & placidi rationem admittitis, ædam.
Cum tener uxorem ducat ſpado: Meuia Tuſcum

Queritur ociũ ſuũ ſibi perire dũ ignauus ad faſt. diũ poetas recitãtes cogitẽ audire, cũ tamẽ ipſe aliqd poſſit ſcribere.

Quotidie nihil aliud quam recitant mihi hiſtorias ſuas & fabulas quas ſcripſerunt.

Quod potiſſimũ Satyrã ſcribat, tẽporis ſui mores eſſe in cauſa,

Aurũcæ alum. Lucilius Satyricus,

Figat aprum, & nuda teneat uenabula mamma:
Patricios omnes opibus cum prouocet unus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat:
Cum pars Niliacæ plebis, cum uerna Canopi
Crispinus, tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æstiuum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat maioris pondera gemmæ:
Difficile est Satyram non scribere. nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se?
Causidici noua cum ueniat lectica Mathonis
Plena ipso: & post hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comesa
Quod superest: quem massa timet: quem munere palpat
Carus: & à trepido Thymele summissa Latino.
Cum te summoueant, qui testamenta merentur
Noctibus in cœlum quos euehit optima summi
Nunc uia processus uetulæ uesica beatæ.
Vnciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem:
Partes quisq; suas ad mensuram inguinis hæres
Accipiat sane mercedem sanguinis, & sic
Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunensem rhetor dicturus ad aram
Quid referam, quanta siccum iecur ardeat ira?
Cum populum gregibus comitum premat hic spoliator
Pupilli prostantis? at hic damnatus inani
Iudicio (quid enim saluis infamia nummis?)
Exul ab octaua Marius bibit, & fruitur dijs
Iratis: at tu uictrix prouincia ploras.
Hæc ego non credam Venusina digna lucerna?

Cinamus ex tõsore, & Crispinus e seruo, facti erãt eqtes.

Mag. delat. M. regulus iperatoris amicus delatoribus ẽt alijs erat formidabilis

Ab oct. non solũ secutus est, sed ante tẽpus cibo destinatũ genio indulget, quod erat hora nona.

Hæc

Hæc ego non agitem? sed quid magis Heracleas,
Aut Diomedeas, aut mugitum Labyrinthi?
Et mare percußum puero, fabrumq; uolantem?
Cum leno accipiat mœchi bona, si capiendi
Ius nullum uxori, doctus spectare lacunar,
Doctus & ad calicem uigilanti stertere naso:
Cum fas esse putet curam sperare cohortis
Qui bona donauit præsepibus, & caret omni
Maiorum censu, dum peruolat axe citato
Flaminiam, puer Authomedon: nam lora tenebat
Ipse lacernatæ cum se iactaret amicæ.
Non'ne libet medio ceras implere capaces
Quadriuio? cum iam sexta ceruice feratur
Hinc atq; inde patens, ac nuda penè cathedra,
Et multum referens de Mecœnate supino
Signator falso qui se lautum, atq; beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat uda.
Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
Porrectura uiro misceet sitiente Rubetam,
Instituitq; rudes melior Locusta propinquas
Per famam, & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid breuibus Gyaris, & carcere dignum,
Si uis esse aliquis, probitas laudatur, & alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, mensas,
Argentum uetus, & stantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurus corruptor auaræ?
Quem sponsæ turpes? & prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio uersum
Qualemcunq; potest, quales ego, uel Cluuienus.

Leno maritus q̃ vxorẽ prostituit, quæ cum nõ possit a 'ulteri sui ius hæreditatis capere, accipiat ipse

Ipse, Nero.

Sexta cer. hexaphoro feraẽ Regulus ille oim bipedũ, vt Plinius ait, nequissimus

Locusta uenefica, cuius opera vsus Nero, Britannicũ sustulit: autor Suetonius.

Caper in cælatura poculorũ.

Ex quo Deucalion nimbis tollentibus æquor
Nauigio montem aſcendit, ſorteſq́; popoſcit,
Paulatimq́; anima caluerunt mollia ſaxa,
Et maribus nudas oſtendit Pyrrha puellas,
Quicquid agunt homines, uotum, timor, ira, uoluptas,
Gaudia, diſcurſus, noſtri farrago libelli eſt,
Et quando uberior uitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit ſinus? alea quando
Hos animos? neq; enim loculis comitantibus itur
Ad caſum tabulæ, poſita ſed luditur arca:
Prælia quanta illic diſpenſatore uidebis
Armigero: ſimplex'ne furor ſeſtertia centum
Perdere? & horrenti tunicam non reddere ſeruo?
Quis totidem erexit uillas? quis fercula ſeptem
Secretò cœnauit auus? nunc ſportula primo
Limine parua ſedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inſpicit, & trepidat, ne
Suppoſitus uenias, ac falſo nomine poſcas.
Agnitus accipies, iubet à præcone uocari
Ipſos Troiugenas. nam uexant limen & ipſi
Nobiſcum, da prætori, da deinde tribuno.
Sed libertinus prior eſt, prior inquit, ego ſum.
Cur timeam, dubitem'ue locum defendere? quanuis
Natus ad Euphraten, molles quod in aure feneſtræ
Arguerint, licet ipſe negem: ſed quinq; tabernæ
Quadringenta parant, quid confert purpura maius
Optandum, ſi Laurenti cuſtodit in agro
Conductas Coruinus oues? ego poßideo plus
Pallante, & Licinus, expectent ergo tribuni.

Argumentũ ſatyrę noſtræ ſũt uitiorũ genera quę ab orbe cõdito cœperunt ad hæc tẽpora magis ac magis inualeſcere.

Sportula, quæ olim i vſũ pauperũ clientiũ reperta erat, iã diſpẽtat in ditiſſimos quoſq;.

Palla claudij libertus ditiſſimus.

Vincant

Vincant diuitiæ, sacro nec cedat honori
Nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctißima diuitiarum
Maiestas: & si funesta pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Vt colitur pax, atq; fides, uictoria, uirtus,
Quæq; salutato crepitat concordia nido.
Sed cum summus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
Quid faciēt comites, quibus hinc toga, calceus hinc est,
Et panis, fumusq; domi: densißima centum
Quadrantes lectica petit, sequiturq; maritum
Languida, uel prægnans, & circunducitur uxor,
Hic petit absenti, nota iam callidus arte,
Ostendens uacuam, & clausam pro coniuge sellam.
Galla mea est, inquit, citius dimitte: moraris.
Profer Galla caput, noli uexare, quiescit.
Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum.
Sportula deinde forum, iurisq; peritus Apollo,
Atq; triumphales, inter quas ausus habere
Nescio quis titulos Aegyptius, atq; Arabarches,
Cuius ad effigiem non tantum meiere fas est.
Vestibulis abeunt ueteres, laßiq; clientes,
Votaq; deponunt, quanquam longißima cœnæ
Spes homini, caules miseris, atq; ignis emendus,
Optima syluarum interea, pelagiq; uorabit
Rex horum, uacuisq; toris tantum ipse iacebit.
Nam de tot pulcris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, una comedunt patrimonia mensa.

prætorijs ornamētis donatus per Claudium.

Si diuites sportulā captēt, q. d. nō faciēt clientes qbus hinc suppeditaꝛ res domestica.

Triūphales statuæ erāt ī foro Augusti, quas ipse dedicauerat inter quas tādē Crispinus non ueritus sit collocari homo libertinus.

Nullus iam parasitus erit, sed quis feret istas
Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum?
Pœna tamen præsens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas,
Hinc subitæ mortes, atq; intestata senectus
It noua. nec tristis per cunctas fabula cœnas,
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
Nil erit ulterius, quod nostris moribus addat
Posteritas, eadem cupient, facientq; minores.
Omne in præcipiti uitium stetit. utere uelis,
Totos pande sinus: dicas hic forsitan, unde
Ingenium par materiæ? unde illa priorum
Scribendi quodcunq; animo flagrante liberet
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoscat Mutius, an non?
Pone Tigillinum, teda lucebis in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media sulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, uehatur
Pensilibus plumis, atq; illinc despiciat nos?
Cum ueniet contra, digito compesce labellum,
Accusator erit, qui ⁎ uerbum dixerit hic est.
Securus licet Aeneam, Rutulumq; ferocem
Committas: nulli grauis est percussus Achilles:
Aut multum quæsitus Hylas, urnamq; secutus.
Ense uelut stricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
Criminibus, tacita sudant præcordia culpa,

In uoracitatē et gulā Romæ. qui exclusis oībus, uentri suo tātum indulgebāt, & hoc immodice.

Hortat̃ seipsũ poëta ad scribēdum, cũ abũde suppetat materia, tãetsi non sit securũ libere loq, ne supplicio afficiat̃ insigni.

⁎ als, uerum

Verba monitoris, indicãtis periculũ ne Coryceus aliqs deferat, tutius esse historias aut fabulas scribere, quẽadmodum Virg. & Homerus.

Inde iræ, & lachrimæ. tecum prius ergo uoluta
Hæc animæ ante tubas: galeatum serò duelli
Pœnitet. experiar quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atq; Latina.

SATYRA II.

VLtra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios simulant, & bacchanalia uiuunt,
Indocti primum, quanquam plena omnia gypso
Chrysippi inuenias, nam perfectißimus horum
Si quis Aristotelem similem, uel Pitacon emit,
Et iubet archetypos pluteum seruare Cleanthas.
Frontis nulla fides. quis enim non uicus abundat
Tristibus obscœnis? castigas turpia, cum sis
Inter Socraticos notißima fossa cinædos.
Hispida membra quidem, & duræ per brachia setæ
Promittunt atrocem animum: sed podice leui
Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariscæ.
Rarus sermo illis, & magna libido tacendi,
Atq; supercilio breuior coma. uerius ergo,
Et magis ingenue Peribonius. hunc ego fatis
Imputo, qui uultu morbum, incessuq; fatetur.
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
Dat ueniam. sed peiores, qui talia uerbis
Herculis inuadunt, & de uirtute loquuti
Clunem agitant. ego te ceuentem Sexte uerebor
Infamis Varillus ait, quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.

In eos qui ĩpudenter aliorũ uitã censebãt, cũ ipsi vitijs intercutibus maderent.

Marisca fici genus, & hulcus qđ medici fungum vocant.

Tolerabilior aperte malus, q̃ hypocrita et seuerus.

Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
Quis coelum terris non misceat, & mare coelo,
Si fur displiceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuset moechos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllae si dicant discipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Concubitu? qui tunc leges reuocarat amaras
Omnibus atq; ipsis Veneri Martiq; timendas,
Cum tot abortiuis foecundam Iulia uuluam
Solueret, & patruo similes effunderet offas.
Non'ne igitur iure, ac merito uitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, & castigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, ubi nunc lex Iulia? dormis?
Ad quem subridens, feliaa tempora, quae te
Moribus opponunt, habeat iam Roma pudorem.
Tertius è coelo cecidit Cato. sed tamen unde
Haec emis? hirsuto spirant opobalsama collo
Quae tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernae.
Quod si uexantur leges, ac iura, citari
Ante omnes debet Scatinia. respice primum
Et scrutare uiros: faciunt hi plura, sed illos
Defendit numerus, iunctaeq; umbone phalanges.
Magna inter molles concordia. non erit ullum
Exemplum in nostro tam detestabile sexu,
Taedia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam,
Hispo subit iuuenes, & morbo pallet utroq;.
Nunquid nos agimus caussas, ciuilia iura
Nouimus? aut ullo strepitu fora uestra mouemus?

Culpa careat necesse est alieni uitij castigator.

Qualis. Domitianus Iuliā fratris filiam, quę marito nupserat, corrupit reuocata lege Iulia.

Ironia.

Lex Scatinia cōtra eos q muliebria patiebanť, quos peculiariter insectať poëta hac satyra.

Luctantur paucæ, comedunt colliphia paucæ.
Vos lanam trahitis, calathisq́; peracta refertis
Vellera, uos tenui prægnantem stamine fusum
Penelope melius, melius torquetis Arachne,
Horrida quale facit residens in codice pellex.
Notum est, cur solo tabulas impleuerit Hister
Liberto, dederit uiuus cur multa puellæ.
Diues erit, magno quæ dormit tertia lecto.
Tu nube, atq; tace. donant arcana cylindros,
De nobis post hæc tristis sententia fertur.
Dat ueniam coruis, uexat censura columbas.
Fugerunt trepidi uera ac manifesta canentem
Stoicidæ, quid enim falsi Laronia? sed quid
Non facient alij, cum tu multitia sumas
Cretice? & hanc uestem populo mirante perores
In Proculas, & Pollineas? est mœcha Labulla.
Damnetur si uis, etiam Carphinia, talem
Non sumet damnata togam, sed Iulius ardet,
Aestuo: nudus agas, minus est insania turpis.
En habitum, quo te leges, ac iura ferentem
Vulneribus crudis populus modo uictor, & illud
Montanum positis audiret uulgus aratris.
Quid? non proclames, in corpore iudicis ista
Si uideas? quæro an deceant multitia testem.
Acer, & indomitus, libertatisq́; magister
Cretice pelluces. dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures. sicut grex totus in agris
Vnius scabie cadit & porrigine porci.
Vuaq; conspecta liuorem ducit ab uua,

Virorum mol licies

Hister Pacu uius, cuius ali bi meminit, q libertū hęredē reliquit, ob tur pitudinē ab il lo sibi præsti tam,

Maior est ho nestatis ratio ī adultera si ī pu blicū procede ret, quā in te, quē eius rei cēsurā tibi assumis cū sis ipse perditis simus.

Fœdius

Fœdius hoc aliquid quandoq; audebis amictu.
NEMO repente fuit turpißimus. accipient te
Paulatim qui longa domi redimicula sumunt
Frontibus, & toto posuere monilia collo,
Atq; Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratêre deam: sed more sinistro
Exagitata procul non intrat fœmina limen.
Solis ara deæ maribus patet, ite profanæ
Clamatur, nullo gemit hic tibicina cornu,
Talia secreta coluerunt orgia teda
Cecropiam soliti baptæ lassare Cotytto.
Ille supercilium madida fuligine tactum
Obliqua producit acu. pingitq́; trementes
Attollens oculos, uitreo bibit ille priapo,
Reticulumq́; comis auratum ingentibus implet
Cœrulea indutus scutulata, aut galbana rasa.
Et per Iunonem, domini iurante ministro.
Ille tenet speculum patici gestamen Othonis.
Actoris Aurunci spolium, quo se ille uidebat
Armatum, cum iam tolli uexilla iuberet,
Res memoranda nouis annalibus, atq; recenti
Historia, speculum ciuilis sarcina belli.
Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
Et curare cutem summi constantia ciuis,
Bebriaci in campo spolium affectare palati,
Et pressum in faciem digitis extendere panem,
Quod nec in Aßyrio pharetrata Semiramis orbe,
Mœsta nec Acciaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus uerbis pudor, aut reuerentia mensæ.

Hic

In sacerdotes Mineruę, quos in Albano Domitianus instituerat.

Baptæ Eupolidis comœdia, ĩ sacra quæ Cotyria dicebant in quibus puigilabãt, non sine flagitijs,

Actor. Hemistichiũ Vergilianũ ironice speculũ. hominis fortissimi spoliũ vocans.

Hic turpis Cybeles,& fracta uoce loquendi
Libertas,& crine senex phanaticus albo
Sacrorum antistes,rarum,ac memorabile magni
Gutturis exemplum,conducendusq; magister.
Quid tamen expectant, Phrygio quos tempus erat iam
More superuacuam cultris abscindere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem
Cornicini,siue hic recto cantauerat ære.

Recto ære,tubicē erat,inquit, aut certe cornicen.

Signatæ tabulæ,dictum feliciter ingens,
Cœna sedet,gremio iacuit noua nupta mariti.
O proceres censore opus est,an aruspice nobis?
Scilicet horreres,maioraq; monstra putares,
Si mulier uitulum,uel si bos ederet agnum?
Segmenta,& longos habitus,& flammea sumit
Arcano qui sacra ferens nutantia loro
Sudauit clypeis ancilibus,ô pater urbis
Vnde nefas tantum latijs pastoribus? unde
Hæc tetigit Gradiue tuos urtica nepotes?

Salij Martis sacerdotes soli ancile e cœlo delapsum ferebant & pertractabant.

Traditur ecce uiro clarus genere,atq; opibus uir.
Nec galeam quassas,nec terram cuspide pulsas,
Nec quereris patri.uade ergo & cede seueri
Iugeribus campi,quem negligis,officium cras
Primo sole mihi peragendum in ualle Quirini.
Quæ causa officij? quid quæris nubit amicus.
Nec multos adhibet,liceat modo uiuere,fient,
Fient ista palàm,cupient & in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
Quod nequeunt parere,& partu retinere maritos.
Sed melius,quod nil animis in corpore iuris

Pœna mrīmonij fœde cōtracti,vt nūquam pariant nuptę.

Natura

Natura indulget, steriles moriuntur, & illis
Turgida non prodest condita pixide Lyde,
Nec prodest agili palmas præbere luperco.

Fuscina, ludus gladiatorius, in quo Retiarius fuscina & reti utebatur.

Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
Lustrauitq; fuga mediam gladiator arenam,
Et Capitolinis generosior, & Marcellis,
Et Catulis, Paulisq; minoribus, & Fabijs, &
Omnibus ad podium spectantibus, his licet ipsum
Admoueas, cuius tunc munere retia misit,

Si, inquit, crederet esse inferos is cuius iussu tot millia trucidantur, nō exhiberet gladiatores, cū tāta carnificina, sed certe crederet, si saperet.

Esse aliquos manes, & subterranea regna,
Et contum, & stygio ranas in gurgite nigras,
Atq; una transire uadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lauantur.
Sed tu uera puta. Curius quid sentit, & ambo
Scipiadæ? quid Fabricius? manesq; Camilli?
Quid Cremeræ legio? & Cannis consumpta iuuentus,
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Vmbra uenit, cuperent lustrari, si qua darentur
Sulfura cum tedis, & si foret humida laurus.
Illuc heu miseri traducimur, arma quid ultra
Littora Iuuernæ promouimus? & modo captas
Orcadas? ac minima contentos nocte Britannos?
Sed quæ nunc populi fiunt uictoris in urbe,
Non faciunt illi, quos uicimus: & tamen unus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis

Zalates obses Armenius cōtagiōe morū corruptus turpe obsequium tribuno pstitit.

Mollior ardenti sese indulsisse tribuno.
Aspice quid faciant commercia, uenerat obses.
Hic fiunt homines. nam si mora longior urbem
Indulsit pueris, non unquam deerit amator,

Mitten

Mittentur bracæ, cultelli, frena, flagellum.
Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

SATYRA III.

QVanuis digressu ueteris confusus amici,
Laudo tamen uacuis quòd sedem figere Cumis
Destinet, atq; unum ciuem donare Sibyllæ.
Ianua Baiarum est, & gratum littus, amœni
Secessus, ego uel Prochytam præpono Suburræ.
Nam quid tam miserum, & tam solum uidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum aßiduos, ac mille pericula sæuæ
Vrbis, & Augusto recitantes mense poëtas?
Sed cum tota domus rheda componitur una,
Substitit ad ueteres arcus, madidamq; Capenam,
Hic ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.
Nunc sacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudæis, quorum cophinus, fœnumq; supellex.
Omnis enim populo mercedem pendere iussa est
Arbor, & eiectis mendicat sylua camœnis.
In uallem Aegeriæ descendimus, & speluncas
Dißimiles ueris. quanto præstantius esset
Numen aquæ, uiridi si margine clauderet undas
Herba, nec ingenium uiolarent marmora tophum?
Hic tunc Vmbritius quando artibus inquit, honestis
Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor est, here quàm fuit, atq; eadem cras
Deteret exiguis aliquis, proponimus illuc
Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas,

Ostendit in vrbe bonis viris locum nō esse, atq; ob id se gratulari Vmbritio' aruspici, q cumas migret, quãuis dolcat amicum discedere.

Lucus Aegeriæ nymphæ.

Romanorum auaritia, q etiã a mendicis Iudæis tributum exigebãt, & q dem cũ i syluis agerent.

Vbi Dæd. Cumis, cũ ex Creta euolasset.

Dum

Dum noua canities, dum prima, & recta senectus,
Dum superest Lachesi quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
Cedamus patria. uiuant Arturius istic,
Et Catulus, maneant qui nigrum in candida uertunt,
Queis facile est ædem conducere, flumina portus,
Siccandam eluuiem, portandum ad busta cadauer,
Et præbere caput domina uenale sub hasta.
Quondam hi cornicines, & municipalis arenæ
Perpetui comites, notæq; per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, & uerso pollice uulgi
Quemlibet occidunt populariter, inde reuersi
Conducunt foricas. & cur non omnia? cum sint
Quales ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit, quoties uoluit Fortuna iocari.
Quid Romæ faciam? Mentiri nescio, librum
Si malus est, nequeo laudare, & poscere: motus
Astrorum ignoro, funus promittere patris
Nec uolo, nec possum: ranarum uiscera nunquam
Inspexi, ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norint alij: me nemo ministro
Fur erit: atq; ideo nulli comes exeo tanquam
Mancus, & extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur, nisi conscius? & cui feruens
Aestuat occultis animus, semperq; tacendis?
Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te secreti fecit honesti.
Charus erit Verri, qui Verrem tempore, quo uult,
Accusare potest. tanti tibi non sit opaci

Omnis

Citharœdi & tubicines eo ꝓuehūtur, vt nō solū ludos gladiatorios possint exhibere, sed quēuis etiā impune trucident.

Quid Romæ agendū sit, qui in pretio velit haberi.

Omnis arena Tagi, quodq; in mare uoluitur aurum,
Vt somno careas, ponendaq; præmia sumas
Tristis, & à magno semper timearis amico.
Quæ nunc diuitibus gens acceptißima nostris,
Et quos præcipue fugiam properabo fateri,
Nec pudor obstabit. Non poßum ferre Quirites
Græcam urbem, quamuis quota portio fecis Achææ.
Iampridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes,
Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas
Obliquas, necnon gentilia tympana secum
Vexit, & ad circum iussas prostare puellas.
te quibus grata est picta lupa barbara mitra.
usticus ille tuus sumit trechedipna Quirine,
t ceromatico fert niceteria collo.
ic alta Sicyone, ast hic Amydone relicta,
ic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis,
e squilias, dictumq; petunt à uimine collem,
iscera magnarum domuum, dominiq; futuri.
igenium uelox, audacia perdita, sermo
romptus, & Isæo torrentior: ede quid illum
se putes? quemuis hominem secum attulit ad nos
rammaticus, rhetor, geometres, pictor, Aliptes,
ugur, schœnobates, medicus, magus, omnia nouit.
ræculus esuriens, in cœlum iusseris, ibit.
d summam non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax
ui sumpsit pennas, medijs sed natus Athenis.
orum ego non fugiam conchylia? me prior ille
gnabit? fultusq; toro meliore recumbet
duectus Romam, quo pruna, & coctona uento?

Periculosa res magnorũ secreta noscere.

Soli assentatores & nebulones sunt in pretio, cuiusmodi sunt Græculi & Barbari quidam.

Alabanda urbs Cariæ felicissima atque ob id voluptatibus deditissima.

Quiduis pollicentur illi, etiã se in cœlum voláturos si opus sit, quemadmodum Dædalus.

Figat aprum, & nuda teneat uenabula mamma:
Patricios omnes opibus cum prouocet unus,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat:
Cum pars Niliacæ plebis, cum uerna Canopi
Crispinus, tyrias humero reuocante lacernas
Ventilet æstiuum digitis sudantibus aurum,
Nec sufferre queat maioris pondera gemmæ:
Difficile est Satyram non scribere. nam quis iniquæ
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se?
Causidici noua cum ueniat lectica Mathonis
Plena ipso: & post hunc magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate comesa
Quod superest: quem massa timet: quem munere palpat
Carus: & à trepido Thymele summissa Latino.
Cum te summoueant, qui testamenta merentur
Noctibus in cœlum quos euehit optima summi
Nunc uia procæssus uetulæ uesica beatæ.
Vnciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem:
Partes quisq; suas ad mensuram inguinis hæres
Accipiat sane mercedem sanguinis, & sic
Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut Lugdunensem rhetor dicturus ad aram
Quid referam, quanta siccum iecur ardeat ira?
Cum populum gregibus comitum premat hic spoliator
Pupilli prostantis? at hic damnatus inani
Iudicio (quid enim saluis infamia nummis?)
Exul ab octaua Marius bibit, & fruitur dijs
Iratis: at tu uictrix prouincia ploras.
Hæc ego non credam Venusina digna lucerna?

Cinamus ex tō sore, & Crispinus e seruo, facti erāt eqtes.

Mag. delat. M. regulus iperatoris amicus delatoribus ēt alijs erat formidabilis

Ab oct. non solū secutus est, sed ante tēpus cibo destinatū genio indulget, quod erat hora nona.

Hæc

Hæc ego non agitem? sed quid magis Heracleas,
Aut Diomedeas, aut mugitum Labyrinthi?
Et mare perculsum puero, fabrumq; uolantem?
Cum leno accipiat mœchi bona, si capiendi
Ius nullum uxori, doctus spectare lacunar,
Doctus & ad calicem uigilanti stertere naso:
Cum fas esse putet curam sperare cohortis
Qui bona donauit præsepibus, & caret omni
Maiorum censu, dum peruolat axe citato
Flaminiam, puer Authomedon: nam lora tenebat
Ipse lacernatæ cum se iactaret amicæ.
Non'ne libet medio ceras implere capaces
Quadriuio? cum iam sexta ceruice feratur
Hinc atq; inde patens, ac nuda pene cathedra,
Et multum referens de Mecœnate supino
Signator falso qui se lautum, atq; beatum
Exiguis tabulis, & gemma fecerat uda.
Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
Porrectura uiro miscet sitiente Rubetam,
Instituitq; rudes melior Locusta propinquas
Per famam, & populum nigros efferre maritos.
Aude aliquid breuibus Gyaris, & carcere dignum,
Si uis esse aliquis, probitas laudatur, & alget.
Criminibus debent hortos, prætoria, mensas,
Argentum uetus, & stantem extra pocula caprum.
Quem patitur dormire nurus corruptor auaræ?
Quem sponsæ turpes? & prætextatus adulter?
Si natura negat, facit indignatio uersum
Qualemcunq; potest, quales ego, uel Cluuienus.

Leno maritus q̃ vxorẽ prostituit, quæ cum nõ possit a'ulteri sui ius hæreditatis capere, accipiat ipse

Ipse, Nero.

Sexta cer. hexapboro ferat Regulus ille oim bipedũ, vt Plinius ait, nequissimus

Locusta uenefica, cuius opera vsus Nero, Britannicũ sustulit: autor Suetonius.

Caper in cælatura poculorũ.

Argumentũ satyrę nostræ sũt uitiorũ genera quę ab orbe cõdito cœperunt ad hæc tẽpora magis ac magis inualescere.

Ex quo Deucalion nimbis tollentibus æquor
Nauigio montem ascendit, sortesq́; poposcit,
Paulatimq́; anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas,
Quicquid agunt homines, uotum, timor, ira, uoluptas,
Gaudia, discursus, nostri farrago libelli est,
Et quando uberior uitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit sinus? alea quando
Hos animos? neq; enim loculis comitantibus itur
Ad casum tabulæ, posita sed luditur arca:
Prælia quanta illic dispensatore uidebis
Armigero: simplex'ne furor sestertia centum
Perdere? & horrenti tunicam non reddere seruo?
Quis totidem erexit uillas? quis fercula septem
Secretò cœnauit auus? nunc sportula primo
Limine parua sedet, turbæ rapienda togatæ.
Ille tamen faciem prius inspicit, & trepidat, ne
Suppositus uenias, ac falso nomine poscas.
Agnitus accipies, iubet à præcone uocari
Ipsos Troiugenas. nam uexant limen & ipsi
Nobiscum, da prætori, da deinde tribuno.
Sed libertinus prior est, prior inquit, ego sum.
Cur timeam, dubitem'ue locum defendere? quamuis
Natus ad Euphraten, molles quod in aure fenestræ
Arguerint, licet ipse negem: sed quinq; tabernæ
Quadringenta parant, quid confert purpura maius
Optandum. si Laurenti custodit in agro
Conductas Coruinus oues: ego possideo plus
Pallante, & Licinus, expectent ergo tribuni.

Sportula, quæ olim i vsũ pauperũ clientũ reperta erat, iã dispẽsaf in ditissimos quosq;.

Palla claudij libertus ditissimus.

Vincant

Vincant diuitiæ, sacro nec cedat honori
Nuper in hanc urbem pedibus qui uenerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctißima diuitiarum
Maiestas: & si funesta pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
Vt colitur pax, atq; fides, uictoria, uirtus,
Quæq; salutato crepitat concordia nido.
Sed cum summus honor finito computet anno,
Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc est,
Et panis, fumusq; domi? densißima centum
Quadrantes lectica petit, sequiturq; maritum
Languida, uel prægnans, & circunducitur uxor,
Hic petit absenti, nota iam callidus arte,
Ostendens uacuam, & clausam pro coniuge sellam.
Galla mea est, inquit, citius dimitte: moraris.
Profer Galla caput, noli uexare, quiescit.
Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum.
Sportula deinde forum, iurisq; peritus Apollo,
Atq; triumphales, inter quas ausus habere
Nescio quis titulos Aegyptius, atq; Arabarches,
Cuius ad effigiem non tantum meiere fas est.
Vestibulis abeunt ueteres, laßiq; clientes,
Votaq; deponunt, quanquam longißima cœnæ
Spes homini, caules miseris, atq; ignis emendus,
Optima syluarum interea, pelagiq; uorabit
Rex horum, uacuisq; toris tantum ipse iacebit.
Nam de tot pulcris, & latis orbibus, & tam
Antiquis, una comedunt patrimonia mensa.

prætorijs ornamētis donatus per Claudium.

Si diuites sportulā captēt, q.d. nō faciēt clientes qbus hinc suppeditaē res domesticæ

Triūphales statuæ erāt ī foro Augusti, quas ipse dedicauerat inter quas tādē Crispinus non ueritus fit collocari homo libertinus.

In voracitatẽ et gulã Roma. qui exclusis oĩbus, ventri suo tãtum indulgebãt, & hoc immodice.

Nullus iam parasitus erit, sed quis feret istas
Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos
Ponit apros, animal propter conuiuia natum?
Pœna tamen præsens, cum tu deponis amictus
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas,
Hinc subitæ mortes, atq; intestata senectus
It noua. nec tristis per cunctas fabula cœnas,
Ducitur iratis plaudendum funus amicis.

Hortat̃ seipsũ poëta ad scribẽdum, cũ abũde suppetat materia, tãetsi non sit securũ libere loq, ne supplicio afficiat̃ insigni.

Nil erit ulterius, quod nostris moribus addat
Posteritas, eadem cupient, facientq; minores.
Omne in præcipiti uitium stetit. utere uelis,
Totos pande sinus: dicas hic forsitan, unde
Ingenium par materiæ? unde illa priorum
Scribendi quodcunq; animo flagrante liberet
Simplicitas, cuius non audeo dicere nomen?
Quid refert dictis ignoscat Mutius, an non?
Pone Tigillinum, teda lucebis in illa,
Qua stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
Et latum media sulcum deducit arena.
Qui dedit ergo tribus patruis aconita, uehatur
Pensilibus plumis, atq; illinc despiciat nos?

✱ al's, uerum

Verba monitoris, indicãtis periculũ ne Coryçeus aliqs deferat, tutius esse historias aut fabulas scribere, queadmodum Virg. & Homerus.

Cum ueniet contra, digito compesce labellum,
Accusator erit, qui ✱ uerbum dixerit hic est.
Securus licet Aeneam, Rutulumq; ferocem
Committas: nulli grauis est percussus Achilles:
Aut multum quæsitus Hylas, urnamq; secutus.
Ense uelut stricto quoties Lucilius ardens
Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
Criminibus, tacita sudant præcordia culpa,

Inde

Inde iræ, & lachrimæ. tecum prius ergo uoluta
Hæc animæ ante tubas: galeatum serò duelli
Pœnitet. experiar quid concedatur in illos,
Quorum Flaminia tegitur cinis, atq; Latina.

SATYRA II.

VLtra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent
Qui Curios simulant, & bacchanalia uiuunt,
Indocti primum, quanquam plena omnia gypso
Chrysippi inuenias, nam perfectißimus horum
Si quis Aristotelem similem, uel Pittacon emit,
Et iubet archetypos pluteum seruare Cleanthas.
Frontis nulla fides. quis enim non uicus abundat
Tristibus obscœnis? castigas turpia, cum sis
Inter Socraticos notißima fossa cinædos.
Hispida membra quidem, & duræ per brachia setæ
Promittunt atrocem animum: sed podice leui
Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariscæ.
Rarus sermo illis, & magna libido tacendi,
Atq; supercilio breuior coma. uerius ergo,
Et magis ingenue Peribonius. hunc ego fatis
Imputo, qui uultu morbum, incessuq; fatetur.
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
Dat ueniam. sed peiores, qui talia uerbis
Herculis inuadunt, & de uirtute loquuti
Clunem agitant. ego te ceuentem Sexte uerebor
Infamis Varillus ait, quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Aethiopem albus.

In eos qui īpudenter aliorū uitā censebāt, cū ipsi vitijs intercutibus maderent.

Marisca fici genus, & hulcus qđ medici fungum vocant.

Tolerabilior aperte malus, q̄ hypocrita et seuerus.

Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
Quis cœlum terris non misceat, & mare cœlo,
Si fur displiceat Verri? homicida Miloni?
Clodius accuset mœchos? Catilina Cethegum?
In tabulam Syllæ si dicant discipuli tres?
Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
Concubitu? qui tunc leges reuocarat amaras
Omnibus atq; ipsis Veneri Martiq; timendas,
Cum tot abortiuis fœcundam Iulia uuluam
Solueret, & patruo similes effunderet offas.
Non'ne igitur iure, ac merito uitia ultima fictos
Contemnunt Scauros, & castigata remordent?
Non tulit ex illis toruum Laronia quendam
Clamantem toties, ubi nunc lex Iulia? dormis?
Ad quem subridens, felicia tempora, quæ te
Moribus opponunt, habeat iam Roma pudorem.
Tertius è cœlo cecidit Cato. sed tamen unde
Hæc emis? hirsuto spirant opobalsama collo
Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
Quod si uexantur leges, ac iura, citari
Ante omnes debet Scatinia. respice primum
Et scrutare uiros: faciunt hi plura, sed illos
Defendit numerus, iunctæq; umbone phalanges.
Magna inter molles concordia. non erit ullum
Exemplum in nostro tam detestabile sexu,
Tædia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam,
Hispo subit iuuenes, & morbo pallet utroq;.
Nunquid nos agimus caussas, ciuilia iura
Nouimus? aut ullo strepitu fora uestra mouemus?

Culpa careat necesse est alieni uitij castigator.

Qualis. Domitianus Iuliã fratris filiam, quę marito nupserat, corrupit reuocata lege Iulia.

Ironia.

Lex Scatinia cõtra eos q muliebria patiebant, quos peculiariter insectat poëta hac satyra.

Luctan

Luctantur paucæ, comedunt colliphia paucæ.
Vos lanam trahitis, calathisq; peracta refertis
Vellera, uos tenui prægnantem stamine fusum
Penelope melius, melius torquetis Arachne,
Horrida quale facit residens in codice pellex.
Notum est, cur solo tabulas impleuerit Hister
Liberto, dederit uiuus cur multa puellæ.
Diues erit, magno quæ dormit tertia lecto.
Tu nube, atq; tace. donant arcana cylindros,
De nobis post hæc tristis sententia fertur.
Dat ueniam coruis, uexat censura columbas.
Fugerunt trepidi uera ac manifesta canentem
Stoicidæ, quid enim falsi Laronia? sed quid
Non facient alij, cum tu multitia sumas
Cretice? & hanc uestem populo mirante perores
In Proculas, & Pollineas? est mœcha Labulla.
Damnetur si uis, etiam Carphinia, talem
Non sumet damnata togam. sed Iulius ardet,
Aestuo: nudus agas, minus est insania turpis.
En habitum, quo te leges, ac iura ferentem
Vulneribus crudis populus modo uictor, & illud
Montanum positis audiret uulgus aratris.
Quid? non proclames, in corpore iudicis ista
Si uideas? quæro an deceant multitia testem.
Acer, & indomitus, libertatisq; magister
Cretice pelluces. dedit hanc contagio labem,
Et dabit in plures, sicut grex totus in agris
Vnius scabie cadit & porrigine porci.
Vuaq; conspecta liuorem ducit ab uua,

Virorum mollicies

Hister Pacuuius, cuius alibi meminit, q libertū hęredē reliquit, ob turpitudinē ab illo sibi præstitam,

Maior est honestatis ratio si adultera si ī publicū procederet, q̄ in te, qui eius rei cēsurā tibi asſumis cū sis ipse perditissimus.

Fœdius

Fœdius hoc aliquid quandoq; audebis amictu.
NEMO *repente fuit turpißimus. accipient te*
Paulatim qui longa domi redimicula sumunt
Frontibus, & toto posuere monilia collo,
Atq; Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
Et magno cratere deam: sed more sinistro
Exagitata procul non intrat fœmina limen.
Solis ara deæ maribus patet, ite profanæ
Clamatur, nullo gemit hic tibicina cornu,
Talia secreta coluerunt orgia teda
Cecropiam soliti baptæ lassare Cotytto.
Ille supercilium madida fuligine tactum
Obliqua producit acu. pingitq; trementes
Attollens oculos, uitreo bibit ille priapo,
Reticulumq; comis auratum ingentibus implet
Cœrulea indutus scutulata, aut galbana rasa.
Et per Iunonem, domini iurante ministro.
Ille tenet speculum patici gestamen Othonis.
Actoris Aurunci spolium, quo se ille uidebat
Armatum, cum iam tolli uexilla iuberet,
Res memoranda nouis annalibus, atq; recenti
Historia, speculum ciuilis sarcina belli.
Nimirum summi ducis est occidere Galbam,
Et curare cutem summi constantia ciuis,
Bebriaci in campo spolium affectare palati,
Et pressum in faciem digitis extendere panem,
Quod nec in Aßyrio pharetrata Semiramis orbe,
Mœsta nec Acciaca fecit Cleopatra carina.
Hic nullus uerbis pudor, aut reuerentia mensæ.

In sacerdotes Mineruę, quos in Albano Domitianus instituerat.

Baptæ Eupolidis comœdia, ĩ sacra quæ Cotyria dicebant in quibus pui gilabãt, non sine flagitijs,

Actor. Hemistichiũ Vergilianũ ironice speculũ. hominis fortissimi spoliũ vocans.

Hic

Hic turpis Cybeles, & fracta uoce loquendi
Libertas, & crine senex phanaticus albo
Sacrorum antistes, rarum, ac memorabile magni
Gutturis exemplum, conducendusq; magister.
Quid tamen expectant, Phrygio quos tempus erat iam
More superuacuam cultris abscindere carnem?
Quadringenta dedit Gracchus sestertia dotem
Cornicini, siue hic recto cantauerat ære.
Signatæ tabulæ, dictum feliciter ingens,
Cœna sedet, gremio iacuit noua nupta mariti.
O proceres censore opus est, an aruspice nobis?
Scilicet horreres, maioraq; monstra putares,
Si mulier uitulum, uel si bos ederet agnum?
Segmenta, & longos habitus, & flammea sumit
Arcano qui sacra ferens nutantia loro
Sudauit clypeis ancilibus, ô pater urbis
Vnde nefas tantum latijs pastoribus? unde
Hæc tetigit Gradiue tuos urtica nepotes?
Traditur ecce uiro clarus genere, atq; opibus uir.
Nec galeam quassas, nec terram cuspide pulsas,
Nec quereris patri. uade ergo & cede seueri
Iugeribus campi, quem negligis, officium cras
Primo sole mihi peragendum in ualle Quirini.
Quæ causa officij? quid quæris nubit amicus.
Nec multos adhibet, liceat modo uiuere, fient,
Fient ista palàm, cupient & in acta referri.
Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
Quod nequeunt parere, & partu retinere maritos.
Sed melius, quod nil animis in corpore iuris

Recto ære, tubicē erat, inquit, aut certe cornicen.

Salij Martis sacerdotes soli ancile e cœlo delapsum ferebant & pertractabant.

Pœna mrimonij fœde cōtracti, vt nūquam pariant nuptę.

Natura indulget, steriles moriuntur, & illis
Turgida non prodest condita pixide Lyde,
Nec prodest agili palmas præbere luperco.
Vicit & hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
Lustrauitq; fuga mediam gladiator arenam,
Et Capitolinis generosior, & Marcellis,
Et Catulis, Paulisq; minoribus, & Fabijs, &
Omnibus ad podium spectantibus, his licet ipsum
Admoueas, cuius tunc munere retia misit,
Esse aliquos manes, & subterranea regna,
Et contum, & stygio ranas in gurgite nigras,
Atq; una transire uadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lauantur.
Sed tu uera puta. Curius quid sentit, & ambo
Scipiadæ? quid Fabricius? manesq; Camilli?
Quid Cremeræ legio? & Cannis consumpta iuuentus,
Tot bellorum animæ? quoties hinc talis ad illos
Vmbra uenit, cuperent lustrari, si qua darentur
Sulfura cum tedis, & si foret humida laurus.
Illuc heu miseri traducimur, arma quid ultra
Littora Iuuernæ promouimus? & modo captas
Orcadas? ac minima contentos nocte Britannos?
Sed quæ nunc populi fiunt uictoris in urbe,
Non faciunt illi, quos uicimus: & tamen unus
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse tribuno.
Aspice quid faciant commercia, uenerat obses.
Hic fiunt homines. nam si mora longior urbem
Indulsit pueris, non unquam deerit amator,

Fuscina, ludus gladiatorius, in quo Retiarius fuscina & reti utebatur.

Si, inquit, crederet esse inferos is cuius iussu tot millia trucidantur, non exhiberet gladiatores, cum tanta carnificina, sed certe crederet, si saperet.

Zalates obses Armenius contagione morum corruptus turpe obsequium tribuno præstitit.

Mittentur bracæ, cultelli, frena, flagellum.
Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

SATYRA III.

Quamuis digressu ueteris confusus amici,
Laudo tamen uacuis quòd sedem figere Cumis
Destinet, atq; unum ciuem donare Sibyllæ.
Ianua Baiarum est, & gratum littus, amœni
Secessus, ego uel Prochytam præpono Suburræ.
Nam quid tam miserum, & tam solum uidimus, ut non
Deterius credas horrere incendia, lapsus
Tectorum assiduos, ac mille pericula sæuæ
Vrbis, & Augusto recitantes mense poëtas?
Sed cum tota domus rheda componitur una,
Substitit ad ueteres arcus, madidamq; Capenam,
Hic ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ.
Nunc sacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudæis, quorum cophinus, fœnumq; supellex.
Omnis enim populo mercedem pendere iussa est
Arbor, & eiectis mendicat sylua camœnis.
In uallem Aegeriæ descendimus, & speluncas
Dissimiles ueris. quanto præstantius esset
Numen aquæ, uiridi si margine clauderet undas
Herba, nec ingenium uiolarent marmora tophum?
Hic tunc Vmbritius quando artibus inquit, honestis
Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
Res hodie minor est, here quàm fuit, atq; eadem cras
Deteret exiguis aliquis, proponimus illuc
Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas,

Ostendit in vrbe bonis viris locum nõ esse, atq; ob id se gratulari Vmbritio' aruspici, q cumas migret, quãuis doleat amicum discedere.

Lucus Aegeriæ nymphæ.

Romanorum auaritia, q etiã a mendicis Iudæis tributum exigebãt, & q dem cũ i syluis agerent.

Vbi Dæd. Cumis, cũ ex Creta euolasset.

Dum

Dum noua canicies, dum prima, & recta senectus,
Dum superest Lachesi quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
Cedamus patria. uiuant Arturius istic,
Et Catulus, maneant qui nigrum in candida uertunt,
Queis facile est ædem conducere, flumina, portus,
Siccandam eluuiem, portandum ad busta cadauer,
Et præbere caput domina uenale sub hasta.
Quondam hi cornicines, & municipalis arenæ
Perpetui comites, notæq; per oppida buccæ,
Munera nunc edunt, & uerso pollice uulgi
Quemlibet occidunt populariter, inde reuersi
Conducunt foricas. & cur non omnia? cum sint
Quales ex humili magna ad fastigia rerum
Extollit, quoties uoluit Fortuna iocari.
Quid Romæ faciam? Mentiri nescio, librum
Si malus est, nequeo laudare, & poscere: motus
Astrorum ignoro, funus promittere patris
Nec uolo, nec possum: ranarum uiscera nunquam
Inspexi, ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norint alij: me nemo ministro
Fur erit: atq; ideo nulli comes exeo tanquam
Mancus, & extinctæ corpus non utile dextræ.
Quis nunc diligitur, nisi conscius? & cui feruens
Aestuat occultis animus, semperq; tacendis?
Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te secreti fecit honesti.
Charus erit Verri, qui Verrem tempore, quo uult,
Accusare potest. tanti tibi non sit opaci

Citharœdi & tubicines eo ꝓuehūtur, vt nō solū ludos gladiatorios possint exhibere, sed quēuis etiā impune trucident.

Quid Romæ agendū sit, qui in pretio velit haberi.

Omnis

Omnis arena Tagi, quodq; in mare uoluitur aurum,
Vt somno careas, ponendaq; praemia sumas
Tristis, & à magno semper timearis amico.
Quae nunc diuitibus gens acceptißima nostris,
Et quos praecipue fugiam properabo fateri,
Nec pudor obstabit. Non poßum ferre Quirites
Graecam urbem, quamuis quota portio faecis Achaeae.
Iampridem Syrus in Tyberim defluxit Orontes,
Et linguam, & mores, & cum tibicine chordas
Obliquas, necnon gentilia tympana secum
Vexit, & ad circum iussas prostare puellas.
Ite quibus grata est picta lupa barbara mitra.
Rusticus ille tuus sumit rechedipna Quirine,
Et ceromatico fert niceteria collo.
Hic alta Sicyone, ast hic Amydone relicta,
Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis,
Aesquilias, dictumq; petunt à uimine collem,
Viscera magnarum domuum, dominiq; futuri.
Ingenium uelox, audacia perdita, sermo
Promptus, & Isaeo torrentior: ede quid illum
Esse putes? quemuis hominem secum attulit ad nos
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, Aliptes,
Augur, schoenobates, medicus, magus, omnia nouit.
Graeculus esuriens, in coelum iusseris, ibit.
Ad summam non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax
Qui sumpsit pennas, medijs sed natus Athenis.
Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
Signabit? fultusq; toro meliore recumbet
Aduectus Romam, quo pruna, & coctona uento?

Periculosa res magnorũ secreta noscere.

Soli assentatores & nebulones sunt in pretio, cuiusmodi sunt Graeculi & Barbari quidam.

Alabanda urbs Cariae felicissima atque ob id voluptatibus deditissima.

Quiduis pollicentur illi, etiã se in coelum volaturos si opus sit, quemadmodum Daedalus.

Vsqueadeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
Hausit auentini baca nutrita Sabina?
Quid quod adulandi gens prudentissima, laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum inualidi collum, ceruicibus æquat
Herculis, Antæum procul à tellure tenentis.
Miratur uocem angustam, qua deterius nec
Ille sonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare: sed illis
Creditur, an melior cum Thaida sustinet, aut cum
Vxorem comœdus agit, uel dorida nullo
Cultam palliolo, mulier nempe ipsa uidetur,
Non persona loqui, uacua & plana omnia dicas
Infra uentriculum, & tenui distantia rima.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
Natio comœda est: rides? maiore cachinno
Concutitur: flet, si lachrymas aspexit amici:
Nec dolet igniculum brumæ si tempore poscas,
Accipit endromydem: si dixeris æstuo, sudat.
Non sumus ergo pares: melior qui semper & omni
Nocte, dieq; potest alienum sumere uultum,
A facie iactare manus, laudare paratus,
Si bene ructauit, si rectum minxit amicus,
Si trulla inuerso crepitum dedit aurea fundo.
Præterea sanctum nihil est, & ab inguine tutum,
Non matrona laris, non filia uirgo, neque ipse
Sponsus leuis adhuc, non filius ante pudicus.
Horum si nihil est, aulam resupinat amici.

Scire

Græcorũ fœda adulatio.

Eorundẽ actio

Antio. Stratocles, & Demetrius actores comœdiarũ peritissimi, quorũ meminit Quintilianus lib. xj. circa finem.

Eorundem libido.

Scire uolunt secreta domus, atq; inde timeri.
Et quoniam cœpit Græcorum mentio, transi
Gymnasia, atq; audi facinus maioris abollæ.
Stoicus occidit Baream delator amicum,
Discipulumq; senex, ripa nutritus in illa,
Ad quam gorgonei delapsa est penna caballi.
Non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
Protogenes aliquis, uel Diphilus, aut Erimanthus,
Qui gentis uitio nunquam partitur amicum.
Solus habet, nam cum facilem stillauit in aurem
Exiguum de naturæ, patriæq; ueneno,
Limine summoueor, perierunt tempora longi
Seruitij: nusquam minor est iactura clientis.
Quod porrò officium (ne nobis blandiar) aut quod
Pauperis hic meritum? si curet nocte togatus
Currere, cum prætor lictorem impellat, & ire
Præcipitem iubeat dudum uigilantibus orbis:
Ne prior Albinam, aut Modiam collega salutet.
Diuitis hic serui cludit latus ingenuorum
Filius, alter enim quantum in legione tribuni
Accipiunt, donat Caluinæ, uel Catienæ,
Vt semel, atq; iterum super illam palpitet: at tu
Cum tibi uestiti facies scorti placet, hæres,
Et dubitas alta Chionen deducere sella.
Da testem Romæ tam sanctum, quàm fuit hospes
Numinis Idæi: procedat uel Numa, uel qui
Seruauit trepidam flagranti ex æde Mineruam,
Protinus ad censum, de moribus ultima fiet
Quæstio, quot pascit seruos, quot poßidet agri

P. Aegnatius pecunia corruptus Soranum Bareã falso testimõio oppressit autor Tacitus in Nerone.

Pauperis obsequium inutile in diuites, cum ipse magistratus officijs preueniat & salutationibus, maxime autem ve tulas orbas & senes.

Hosp. Nasica q Rheam e Phrygia delatam excepit hospitio. Et qui seru. L. Metellus Põtifex, vbi vi flammæ visum amisit.

Iugera, quàm multa, magnaq́; paropside cœnat.
QVANTVM *quisq; sua nummorũ seruat in arca,*
Tantum habet & fidei: iures licet & Samothracum,
Et nostrorum aras, contemnere fulmina pauper
Creditur, atq; deos, dijs ignoscentibus ipsis.
Quid, quod materiam præbet causasq́; iocorum
Omnibus hic idem, si fœda, & scissa lacerna,
Si toga sordidula est, & rupta, calceus alter
Pelle patet, uel si cõsuto uulnere crassum,
Atq; recens linum ostendit non una cicatrix.
NIL HABET *infelix paupertas durius in se,*
Quàm quòd ridiculos homines facit: exeat, inquit,
Si pudor est, & de puluino surgat equestri,
Cuius res legi non sufficit, & sedeant hic
Lenonum pueri quocunq; in fornice nati.
Hic plaudat nitidi præconis filius inter
Pinnirapi cultos iuuenes, iuuenesq́; lanistæ.
Sic libitum uano, qui nos distinxit, Othoni.
Quis gener hic placuit censu minor, atq; puellæ
Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?
Quando in consilio est ædilibus? Agmine facto
Debuerant olim tenues migrasse Quirites.
HAVD *facile emergunt, quorum uirtutibus obstat*
Res angusta domi: sed Romæ durior illis
Conatus, magno hospitium miserabile, magno
Seruorum uentres, & frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit.
Translatus subito ad Marsos, mensamq́; Sabellam,
Contentusq́; illic ueneto, duroq́; cucullo.

Paup̃ si per oĩa sacra deieret, peierare creditur.

Notat Domitianũ qui reuocurat legẽ Othonis Trib. plebis iã abolitã, ne in quatuordecim gradibus spectaret, cui nõ esset census equestris.

Transl. Curiũ Dẽta. itelligit, qui deuictis Sãnitibus & Sabinis continentissime uixit.

Pars

Pars magna Italiæ est (si uerum admittimus) in qua
Nemo togam sumit nisi mortuus, ipsa dierum
Festorum herboso colitur si quando theatro
Maiestas: tandemq; redit ad pulpita notum
Exodium, cum personæ pallentis hiatum
In gremio matris formidat rusticus infans.
Aequales habitus illic, similemq; uidebis
Orchestram, & populum, clari uelamen honoris.
Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ. —
Hic ultra uires habitus nitor, hic aliquid plus,
Quàm satis est, interdum aliena sumitur arca.
Commune id uitium est: hic uiuimus ambitiosa
Paupertate omnes: quid te moror? OMNIA *Romæ*
Cum pretio: quid das, ut Cossum aliquando salutes?
Vt te respiciat clauso Veiento labello?
Ille metu barbam, crinem hic deponit amati,
Plena domus libis uenalibus: accipe, & illud
Fermentum tibi habe, præstant tributa clientes.
Cogimur & cultis augere peculia seruis.
Quis timet, aut timuit gelida Præneste ruinam?
Aut positis nemorosa inter iuga Volsiniis, aut
Simplicibus Gabiis, aut proni Tyburis arce?
Nos urbem colimus tenui tibicine fultam
Magna parte sui: nam si labentibus obstat
Villicus, & ueteris rimæ contexit hiatum,
Securos pendente iubet dormire ruina.
Viuendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus: iam poscit aquam, iam friuola transfert
Vcalegon, tabulata tibi iam tertia fumant.

Simplicitas in spectaculis municipalium.

Tutius extra vrbē viuere.

Tibicen pro fulcimento.

Vcalegon ciuis alludēs ad illud Vergilij: Iā ꝓximus ardet Vcalegon.

Tu nescis: nam si gradibus trepidatur ab imis
Vltimus ardebit, quem tegula sola tuetur
A pluuia, molles ubi reddunt oua columbæ.
Lectus erat Codro Procula minor, urceoli sex
Ornamentum abaci, necnon & paruulus infra
Cantharus, & recubans sub eodem marmore Chiron,
Iamq; uetus Græcos seruabat cista libellos,
Et diuina opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus, quis enim negat? & tamen illud
Perdidit infelix totum nil: ultimus autem
Aerumnæ cumulus, quod nudum, & frustra rogantem
Nemo cibo, nemo hospitio, tectoq; iuuabit.
Si magna Astyrij cecidit domus, horrida mater,
Pullati proceres, differt uadimonia prætor:
Tunc geminus casus urbis, tunc odimus ignem.
Ardet adhuc, & iam occurrit qui marmora donet,
Conferat impensas, hic nuda, & candida signa,
Hic aliquid præclarum Euphranoris, & Polycleti,
Phecasianorum uetera ornamenta deorum.
Hic libros dabit, & forulos, mediamq; Mineruam,
Hic modum argenti: meliora, ac plura reponit
Persicus orborum lautissimus, & merito iam
Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
Si potes auelli Circensibus, optima Soræ,
Aut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur:
Quanti nunc tenebras unum conducis in annum,
Hortulus hic, puteusq; breuis, nec reste mouendus,
In tenues plantas facili diffunditur haustu.
Viue bidentis amans, & culti uillicus horti,

Codrus poëta qui supra Theseida recitabat, homo extremæ paupertatis.

Astyrij, alij Arturij legunt cuius supra meminit vt sceleratì, qui nigrū in cādida vertat.

Fabrateria & Frusinū, oppida Cāpaniæ, in via Latina, Strabo lib. 3.

Vnde

Vnde epulum poßis centum dare Pythagoreis,
Eſt aliquid quocunq; loco,quocunq; receßu,
Vnius ſe ſe dominum feciſſe lacertæ.
Plurimus hic æger moritur uigilando,ſed illum
Languorem peperit cibus imperfectus,& hærens
Ardenti ſtomacho:nam quæ meritoria ſomnum
Admittunt?magnis opibus dormitur in urbe.
Inde caput morbi:rhedarum tranſitus arcto
Vicorum inflexu,& ſtantis conuicia mandræ
Eripiunt ſomnum ⁎ *Druſo,uitulisq; marinis.*
Si uocat officium turba cedente uehetur
Diues,& ingenti curret ſuper ora Liburno,
Atque obiter leget,aut ſcribet,uel dormiet intus,
Nanq; facit ſomnum clauſa lectica feneſtra,
Ante tamen ueniet:nobis properantibus obſtat
Vnda prior,magno populus premit agmine lumbos
Qui ſequitur,ferit hic cubito ferit aſſere duro
Alter,at hic tignum capiti incutit,ille metretam.
Pinguia crura luto,planta mox undiq; magna
Calcor,& in digito clauus mihi militis hæret,
Non'ne uides quanto celebretur ſportula fumo?
Centum conuiuæ,ſequitur ſua quenq; culina.
Corbulo uix ferret tot uaſa ingentia,tot res
Impoſitas capiti,quas recto uertice portat
Seruulus infelix:& curſu uentilat ignem.
Scinduntur tunicæ ſartæ modo,longa coruſcat
Sarraco ueniente abies,atque altera pinum
Plauſtra uehunt,nutant alte,populoq; minantur.
Nam ſi procubuit,qui ſaxa liguſtica portat

Incõmoda pauperum ex inſomnijs.

⁎ al. Vrſo.

Liburno,lecticario ex Liburnia Dalmatiæ vicina regiõe.

Corbulo vir ualidiſſimus, tempore Neronis claruit, cuius meminit Tacitus.

Axis,& euersum fudit super agmina montem,

Imitatur Horatium, qui fere ijsdē verbis descripsit vrbis tumultus.

Quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa
Inuenit? obtritum uulgi perit omne cadauer
More animæ: domus interea secura patellas
Iam lauat,& bucca foculum excitat,& sonat unctis
Strigilibus, pleno componit lintea gutto.
Hæc inter pueros uarie properantur: at ille
Iam sedet in ripa, tetrumq́; nouitius horret

πορθμέα, portitorem: vt Maro appellat Charōtem, qui animas trāsfretat.

Porthmea, nec sperat cœnosi gurgitis alnum
Infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.
Respice nunc alia, ac diuersa pericula noctis,
Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum
Testa ferit, quoties rimosa,& curta fenestris
Vasa cadunt, quanto percussum pondere signent,
Et lædant silicem, possis ignauus haberi,
Et subiti casus improuidus, ad cœnam si
Intestatus eas, adeo tot fata, quot illa
Nocte patent uigiles te prætereunte fenestræ.
Ergo optes, uotumq́; feras miserabile tecum,
Vt sint contentæ patulas effundere pelues.

Improbitas iuuētutis, que nō possit dormire, nisi quempiam pulsauerit.

Ebrius, ac petulans, qui nullum forte cecidit
Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus,
Ergo non aliter poterit dormire: quibusdam
Somnum rixa facit: sed quamuis improbus annis.
Atq; mero feruens, cauet hunc, quem coccina læna
Vitari iubet,& comitum longissimus ordo:
Multum præterea flammarum, atq; ænea lampas.
Me, quem Luna solet deducere, uel breue lumen

Candelæ

Candelæ cuius dispenso, & tempero filum,
Contemnit: miseræ cognosce præmia rixæ,
Si rixa est, ubi tu pulsas, ego uapulo tantum.
Stat contra, stariq; iubet, parere necesse est:
Nam quid agas, cum te furiosus cogat, & idem
Fortior; unde uenis exclamat, cuius aceto,
Cuius conche tumes? quis tecum sectile porrum
Sutor, & elixi ueruecis labra comedit?
Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem.
Ede ubi consistas, in qua te, quæro proseucha.
Dicere si tentes aliquid, tacitus ue recedas,
Tantundem est: feriunt pariter: uadimonia deinde
Irati faciunt: libertas pauperis hæc est,
Pulsatus rogat, & pugnis concisus adorat,
Vt liceat paucis cum dentibus inde reuerti.
Nec tamen hoc tantum metuas: nam qui spoliet te
Non deerit, clausis domibus postquam omnis ubiq;
Fixa catenatæ siluit compago tabernæ.
Interdum & ferro subitus grassator agit rem,
Armato quoties tutæ custode tenentur
Et Pontina palus, & gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes tanquam ad uiuaria currunt.
Qua fornace graues, qua non incude catenæ?
Maximus in uinclis ferri modus, ut timeas, ne
Vomer deficiat, ne marræ, & sarcula desint.
Felices proauorum atauos, felicia dicas
Secula, quæ quondam sub regibus, atq; tribunis
Viderunt uno contentam carcere Romam.
His alias poteram, & plures subnectere caussas,

Contentionis initium.

Cōchis faba est cum cortice

προσευχὴ oratio hic locus vbi mendici stipem efflagitant.

Furta & latrocinia committi in media vrbe, quibus tota fere scatet.

Sed iumenta uocant, & sol inclinat, eundum est.
Nam mihi commota iamdudum mulio uirga
Innuit: ergo Vale nostri memor, & quoties te
Roma tuo refici properantem reddet Aquino,
Me quoq; ad eluinam Cererem, uestramq; Dianam
Conuelle à Cumis, satyrarum ego (ni pudet illas)
Adiutor gelidos ueniam caligatus in agros.

Iuuenalis patria, Aquinum oppidū in via Latina quæ est Campania, autor Strabo libro. v.

SATYRA IIII.

In Crispinum Aegyptium, flagitijs coopertū, & ventris mancipium inuehitur, atq; per occasionē in Domitiani crudelitatem & luxū.

ECce iterum Crispinus, & est mihi sæpe uocandus
Ad partes, monstrum nulla uirtute redemptum
A uitijs, æger, solaq; libidine fortis,
Delitias uiduæ tantum aspernatur adulter.
Quid refert igitur quantis iumenta fatiget
Porticibus, quanta nemorum uectetur in umbra,
Iugera quot uicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix, minime corruptor, & idem
Incestus, cum quo nuper uittata iacebat
Sanguine adhuc uiuo terram subitura sacerdos.
Sed tunc de factis leuioribus, & tamen alter
Si fecisset idem, caderet sub iudice morum.
Nam quod turpe bonis Tityo, Serioq;, decebat
Crispinum: quid agas, cum dira & fœdior omni
Crimine persona est? mulum sex millibus emit
Aequantem sanè paribus sestertia libris,
Vt perhibent, qui de magnis maiora loquuntur.
Consilium laudo artificis, si munere tanto
Præcipuam in tabulis ceram senis abstulit orbi.
Est ratio ulterior magnæ si misit amicæ,

Quæ

Quæ uehitur clauſo latis ſpecularibus antro.
Nil tale expectes, emit ſibi multa uidemus,
Quæ miſer & frugi non fecit Apicius, hoc tu
Succinctus patria quondam Criſpine papyro,
Hoc precium ſquamæ? potuit fortaſſe minoris
Piſcator, quàm piſcis emi, prouincia tanti
Vendit agros, ſed maiores Appulia uendit.
Quales tunc epulas ipſum glutiſſe putemus
Induperatorem? cum tot ſeſtertia partem
Exiguam, & modicæ ſumptam de margine cœnæ
Purpureus magni ructaret ſcurra palati,
Iam princeps equitum, magna qui uoce ſolebat,
Vendere municipes fracta de merce ſiluros?
Incipe Calliope, licet hic conſidere, non eſt
Cantandum, res uera agitur, narrate puellæ
Pierides, proſit mihi uos dixiſſe puellas.
Cum iam ſemianimum laceraret Flauius orbem
Vltimus, & caluo ſeruiret Roma Neroni,
Incidit Adriaci ſpatium admirabile rhombi
Ante domum Veneris, quam dorica ſuſtinet Anchon,
Impleuitq; ſinus, neq; enim minor hæſerat illis,
Quos operit glacies mæotica, ruptaq; tandem
Solibus effundit torpentis ad hoſtia ponti
Deſidia tardos, & longo frigore pingues.
Deſtinat hoc monſtrum cymbæ, liniq; magiſter
Pontifici ſummo: quis enim proponere talem,
Aut emere auderet? cum plena & littora multo
Delatore forent, diſpenſi protinus alga
Inquiſitores agerent cum remige nudo,

Apicius oium nepotum, vt ait Plinius, altiſſimus gurges.

Criſpinus ex ἰχθυοπώλα eques factus.

Cum imperaret Domitianus alter Nero, captus ē piſcis Anchonæ miræ magnitudinis q mox Cæſari fuit exhibitus.

Non-

Non dubitaturi fugitiuum dicere piscem,
Depastumq́; diu uiuaria Cæsaris,inde
Elapsum veterem ad dominum debere reuerti,
Si quid Palphurio,si credimus Armillato,
Quicquid conspicuum,pulchrumq́; ex æquore toto est,
Res fisci est,ubicunq; natat:donabitur ergo,
Ne pereat,iam letifero cedente pruinis
Autumno,iam quartanam,sperantibus ægris.
Stridebat deformis hyems,prædamq́; recentem
Seruabat,tamen hic properat,uelut urgeat Auster,
Vtq́; lacus superant,ubi quanquam diruta seruat
Ignem troianum,& Vestam colit Alba minorem,
Obstitit intranti miratrix turba parumper,
Et cessit,facili patuerunt cardine ualuæ.
Exclusi expectant admissa obsonia patres.
Itur ad Atridem,tunc Picens accipe dixit
Priuatis maiora focis,genialis agatur
Iste dies,propera stomachum laxare saginis,
Et tua seruatum consume in secula rhombum.
Ipse capi uoluit,quid apertius? & tamen illi
Surgebant cristæ:nihil est,quod credere de se
Non possit,cum laudatur dijs æqua potestas.
Sed deerat pisci patinæ mensura.uocantur
Ergo in concilium proceres,quos oderat ille,
In quorum facie miseræ,magnæq́; sedebat
Pallor amicitiæ primus clamante Liburno,
Currite iam sedit,rapta properabat abolla
Pegasus,attonitæ positus modo uillicus urbi.
An'ne aliud tunc præfecti? quorum optimus,atq;

Palphurius Sura delator acerrimus,cum Armillato,quorũ meminit Suetonius.

Atridem a crudelitate,vt Orestes,aut Nero, qui matrẽ suã occiderunt.

Pegasus iuris consultus celeberrimus tempore Vespasiani Cæsaris.

Inter

Interpres legum sanctißimus, omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat inermi
Iustitia: uenit & Crispi iucunda senectus,
Cuius erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium, maria, ac terras, populosq; regenti
Quis comes utilior, si clade, & peste sub illa
Sæuitiam damnare, & honestum afferre liceret
Consilium? sed quid uiolentius aure tyranni?
Cum quo de pluuijs, aut æstibus, aut nimboso
Vere locuturi fatum pendebat amici?
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
Torrentem, nec ciuis erat, qui libera posset
Verba animi proferre, & uitam impendere uero.
Sic multas hyemes, atq; octogesima uidit
Solstitia, his armis, illa quoq; tutus in aula.
Proximus eiusdem properabat Acilius æui
Cum iuuene indigno, quem mors tam sæua maneret,
Et domini gladijs iam destinata: sed olim
Prodigio par est in nobilitate senectus,
Vnde fit, ut malim fraterculus eße gigantum.
Profuit ergo nihil misero, quòd comminus ursos
Figebat Numidas, Albana nudus arena
Venator: quis enim iam non intelligat artes
Patritias? quis priscum illud miretur acumen
Brute tuum? facile est barbato imponere regi.
Nec melior uultu quamuis ignobilis ibat
Rubrius, offensæ ueteris reus, atq; tacendæ.
Et tamen improbior Satyram scribente cinædo.
Montani quoq; uenter adest abdomine tardus.

Vibius Crispus vir facetissimus, & integerrimus.

Tyranni crudelitas.

Facilius imposuit Brutus Tarquinio stolido regi, quàm hodie nostris, si viueret.

Cinædo. Nerone, qui maledicentissimũ carmen scripsit in Quintianum.

Et

Et matutino ſudans Criſpinus amomo,
Quantum uix redolent duo funera.ſæuior illo
Pompeius tenui iugulos aperire ſuſurro,
Et qui wulturibus ſeruabat uiſcera Dacis
Fuſcus marmorea meditatus prælia uilla.
Et cum mortifero prudens Veiento Catullō,
Qui nunquam uiſæ flagrabat amore puellæ,
Grande,& conſpicuum noſtro quoq; tpe monſtrum,
Cæcus,adulator,diruſq;,à ponte ſatelles,
Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
Blandaq; deuexæ iactaret baſia rhedæ.

Cornelius Fuſcus qui in Dacia perijt. Catullus Meſſalinus cæcus, ſed peſtilentiſſimus ſycophāta.

Nemo magis rhombum ſtupuit,nam plurima dixit
In læuum conuerſus:at illi dextra iacebat
Bellua:ſic pugnas Cilicis laudabat,& ictus,
Et pægma,& pueros inde ad uelaria raptos.
Non cedit Veiento,ſed ut fanaticus œſtro
Percuſſus Bellona tuo diuinat,& ingens
Omen habes,inquit,magni,clariq; triumphi,
Regem aliquem capies,aut de temone britannō
Excidet Aruiragus,peregrina eſt bellua,cernis
Erectas in terga ſudes?hoc defuit unum
Fabricio,patriam ut rhombi memoraret,& annōs.
Quid nam igitur cenſes,conciditur?abſit ab illo
Dedecus hoc Montanus ait,teſta alta paretur,
Quæ tenui muro ſpatioſum colligat orbem.
Debetur magnus patinæ,ſubituſq; Prometheus.
Argillam,atq; rotam citius properate:ſed ex hoc
Tempore iam Cæſar figuli tua caſtra ſequantur.
Vicit digna uiro ſententia:nouerat ille

Curtius Mōtanus vētricoſus, &abdn̄iſeruic̄s propterea ait, cū ſe dignā ſentētiam dixiſſe.

Luxu

Luxuriam imperij ueterem, noctesq; Neronis
Iam medias, aliamq; famem cum pulmo falerno
Arderet, nulli maior fuit usus edendi
Tempestate mea, circeis nata forent, an
Lucrinum ad saxum, Rutupino'ue edita fundo
Ostrea callebat primo deprehendere morsu.
Et semel aspecti littus dicebat echini.
Surgitur, & misso proceres exire iubentur
Concilio, quos Albanam dux magnus in arcem
Traxerat attonitos, & festinare coactos,
Tanquam de Getis aliquid, toruisq; Sicambris
Dicturus, tanquam diuersis partibus orbis
Anxia præcipiti uenisset epistola penna.
Atq; utinam his potius nugis tota illa dedisset
Tempora sæuitiæ, claras quibus abstulit urbi,
Illustresq; animas impune, & uindice nullo:
Sed perijt postquam cerdonibus esse timendus
Cœperat, hoc nocuit Lamiarum cæde madenti. —

Rutupinũ oppidũ Britannie maritimum, cuius meminit Ptolemæus & Lucanus.

Domitianus postquã cœpit sæuire in plebẽ statim perijt.

SATYRA V.

SI te propositi nondum pudet, atq; eadem est mens,
Vt bona summa putes aliena uiuere quadra,
Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
Cæsaris ad mensas, nec uilis Galba tulisset,
Quamuis iurato metuam tibi credere Testi.
Ventre nihil noui frugalius, hoc tamen ipsum
Defecisse puta, quod inani sufficit aluo.
Nulla crepido uacat? nusquàm pons, & tegetis pars
Dimidia breuior? tanti'ne iniuria cœnæ?

Ad Trebium amicum, quem monet, vt avita pasitica se sub ducat, cum ob multa alia, tum maxime ob cõtumeliã & auaritiam diuitũ.

Tam

Tam ieiuna fames? cum poßis honeſtius illic
Et tremere, & ſordes farris mordere canini?
Primo fige loco, quod tu diſcumbere iußus
Mercedem ſolidam ueterum capis officiorum,
Fructus amicitiæ magnæ cibus, imputat hunc rex,
Et quamuis rarum, tamen imputat: ergo duos poſt
Si libuit menſes neglectum adhibere clientem,
Tertia ne uacuo ceſſaret culcitra lecto,
Vnà ſimus ait, uotorum ſumma, quid ultra
Quæris? habet Trebius propter quod rumpere ſomnũ
Debeat, & ligulas dimittere ſollicitus, ne
Tota ſalutatrix iam turba peregerit orbem
Syderibus dubijs, aut illo tempore, quo ſe
Frigida circumagunt pigri ſarraca bootæ.
Qualis cœna tamen? uinum quod ſuccida nolit
Lana pati, de conuiua Corybanta uidebis,
Iurgia proludunt, ſed mox & pocula torques
Saucius, & rubra deterges uulnera mappa,
Inter uos quoties, libertorumq; cohortem
Pugna ſaguntina feruet commiſſa lagœna.
Ipſe capillato diffuſum conſule potat,
Calcatamq; tenet bellis ſocialibus unam
Cardiaco nunquam cyathum mißurus amico,
Cras bibet albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cuius patriam, titulumq; ſenectus
Deleuit multa ueteris fuligine teſtæ,
Quale coronati Thraſea, Heluidiusq; bibebant.
Brutorum, & Caßij natalibus, ipſe capaces
Heliadum cruſtas, & inæquales beryllos.

Cõuiuator putat ſe tecũ belle agere, ſi ſemel te donauit vna cœna.

Sarraca genus vehiculi, cuius alibi meminit.

Cap. conſ. Opimianum vinum intelligit, quod ſeruatum eſt in multa ſecula.

Thraſea & Heluidius duo libertatis amatores. Bruti & Caſſij natales celebrabant.

Virro

Virrō tenet phialas, tibi non committitur aurum,
Vel si quando datur, custos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, unguesq; obseruet acutos.
Da ueniam, præclara illic laudatur iaspis,
Nam uirro (ut multi) gemmas ad pocula transfert
A digitis, quas in uagine fronte solebat
Ponere zelotypo iuuenis prælatus Hyarbæ.
Tu Beneuentani sutoris nomen habentem
Siccabis calicem uasorum quattuor, ac iam
Quassatum, & rupto poscentem sulfura uitro.
Si stomachus domini feruet, uinoq;, ciboq;,
Frigidior Geticis petitur decocta pruinis. —
Non eadem uobis poni modo uina querebar.
Vos aliam potatis aquam, tibi pocula cursor
Getûlus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,
Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
Cliuosæ ueheris dum per monumenta latinæ,
Flos Asiæ ante ipsum pretio maiore paratus,
Quàm fuit & Tulli census pugnacis, & Anci.
Et ne teneam Romanorum omnia regum
Friuola, quod cum ita sit, tu Getûlum Ganymedem
Respice, cum sities: nescit tot millibus emptus
Pauperibus miscere puer, sed forma, sed ætas
Digna supercilio: quando ad te peruenit ille?
Quando uocatus adest caldæ, gelidæq; minister?
Quippe indignatur ueteri parere clienti,
Quodq; aliquid poscas, & quod se stante recumbas.
Maxima quæq; domus seruis est plena superbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem?

Iuue. præ. Aeneas, q in gladij capulo gēmas ferebat nō poculis, 4. Aeneid.

Decocta, aqua niue refrigerata.

Neronis inuētum.

Flos Asiæ, pincerna formosissimus ex Asia, & idem pretiosissimus.

Seruorū arrogantia.

Vix fractum, solidæ iam mucida frusta farinæ,
Quæ genuinum agitent, non admittentia morsum,
Sed tener & niueus, molliq; siligine factus
Seruatur domino, dextram cohibere memento,
Salua sit artocopi reuerentia: finge tamen te
Improbulum, superest illic qui ponere cogat,
Vix tu consuetis audax conuiua canistris
Impleri, panisq; tui nouisse colorem.
Scilicet hoc fuerat, propter quod sæpe relicta
Coniuge, per montem aduersum, gelidasq; cucurri
Esquilias, fremeret sæua cum grandine uernus
Iuppiter, & multo stillaret penula nimbo.
Aspice quàm longo distendat pectore lancem
Quæ fertur domino squilla, & quibus undiq; septa
Asparagis, qua despiciat conuiuia cauda,
Cum uenit excelsi manibus sublata ministri.
Sed tibi dimidio constrictus gammarus ouo
Ponitur exigua feralis cœna patella,
Ipse uenafrano piscem perfundit: at hic, qui
Pallidus offertur misero tibi caulis, olebit
Laternam: illud enim uestris datur alueolis, quod
Canna Micipsarum prora subuexit acuta,
Propter quod Romæ cum Boccare nemo lauatur,
Quod tutos etiam faciat à serpentibus atris,
Mullus erit domino, quem misit Corsica, uel quem
Taurominitanæ rupes, quando omne peractum est,
Et iam defecit nostrum mare, dum gula sæuit
Retibus assiduis penitus scrutante macello
Proxima, nec patitur tyrrhenum crescere piscem.

Genuinus dēs dictus q̄ a genis pendeat, autor Festus.

Scilicet ironice ferevsurpaſ, vt hic, & Terent. Hoc populus curat scilicet.

Diuiti squilla lautissimus piscis apponitur, clienti vero gā marus vilissimus.

Boccar rex fuit Mauritaniæ vbi oleum adeo tetri est odoris, vt serpentes etiā nō ferant.

Instruit

Instruit ergo focum prouincia, sumitur illinc
Quod captator emat Lenas, Aurelia uendat.
Virroni muræna datur, quæ maxima uenit
Gurgite de Siculo, nam dum se continet Auster,
Dum sedet, & siccat madidas in carcere pennas,
Contemnunt mediam temeraria lina charybdim.
Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
Aut glacie aspersus maculis Tyberinus, & ipse
Vernula riparum pinguis torrente cloaca.
Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
Ipsi pauca uelim, facilem si præbeat aurem,
Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
A Seneca, quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat
Largiri, nanq; & titulis, & fascibus olim
Maior habebatur donandi gloria: solum
Poscimus, ut cœnes ciuiliter, hoc facæ, & esto.
Esto (ut nunc multi) diues tibi, pauper amicis.
Anseris ante ipsum magni iecur, anseribus par
Altilis, & flaui dignus ferro Meleagri
Fumat aper, post hunc raduntur tubera, si uer
Tunc erit, & facient optata tonitrua cœnas
Maiores, tibi habe frumentum Aledius inquit,
O Libye, disiunge boues, dum tubera mittas.
Structorem interea, ne qua indignatio desit,
Saltantem spectas, & chironomonta uolanti
Cultello, donec peragat dictata magistri
Omnia, nec minimo sanè discrimine refert
Quo gestu lepores, & quo gallina secetur,
Ducêris planta, uelut ictus ab Hercule Cacus,

Lenas, quiuis auarus captator & aurelia, orba & opulēta anus.

Lupus in Tybri natus, stercore pastus, & insulsus, paupe ri obtruditur.

Petimus bone vir, nō vt sis aliter Seneca: aut Piso viri liberalissimi, sed tā tū vt æqualiter cū conuiuis bibas & edas.

Χειρονομοῦντα græce vsurpauit alibi Χειρονομον q manibus & corpore gesticulatur.

Tria nomina, hoc eſt, ſis nobilis: quãquã alij aliter interpretẽtur Politianus miſcel. capi. 31.

Et ponere foris, ſi quid tentaueris unquam
Hiſcere, tanquã habeas tria nomina, quando propinat
Virro tibi, ſumitq́; tuis contacta labellis
Pocula. quis ueſtrum temerarius uſq; adeo, quis
Perditus, ut dicat regi bibe? plurima ſunt, quæ
Non audent homines pertuſa dicere læna.
Quadringenta tibi ſi quis deus, aut ſimilis dijs
Et melior fatis donaret homuncio, quantus
Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus.
Da trebio, pone ad Trebium, uis frater ab illis
Ilibus, ô nummi uobis hunc præſtat honorem,
Vos eſtis fratres, dominus tamen, & domini rex
Si uis tu fieri, nullus tibi paruulus aula
Luſerit Aeneas, nec filia dulcior illo
Iucundum, & charum ſterilis facit uxor amicum:
Sed tua nunc Mycale pariat licet, & pueros tres
In gremium patris fundat ſimul ipſe loquaa
Gaudebit nido, uiridem thoraca iubebit
Afferri minimaſq́; nuces, aſſemq́; rogatum
Ad menſam, quoties paraſitus uenerit infans.
Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
Boletus domino, ſed qualem Claudius edit,
Ante illum uxoris, poſt quem nil amplius edit.
Virro ſibi, & reliquis Virronibus illa iubebit
Poma dari, quorum ſolo paſcaris odore, ——
Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,
Credere quæ poßis ſurrepta ſororibus Aphris.
Tu ſcabie fruere mali, quod in aggere rodit,
Qui tegitur parmà, & galea, metuenſq́; flagelli

Si ditatus es facile inuenies cultores & obſeruator, maxime autẽ ſi ſine liberis.

Claudius Boleto ab Agrippina vxore medicato extinctus eſt.

Sor. Aphr. hortis Heſperidũ.

Cõtumeliæ diuitum in pauperes, ex quorũ dolore capiunt voluptatem.

Diſcit

Discat ab hirsuta iaculum torquere capella.
Forsitan impensæ Virronem parcere credas:
Hoc agit, ut doleas: nam quæ comœdia? mimus
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt
Si nescis, ut per lachrymas effundere bilem
Cogaris, pressoq; diu stridere molari.
Tu tibi liber homo, & regis conuiua uideris,
Captum te nidore suæ putat ille culinæ:
Nec male coniectat: quis enim tam nudus, ut illum
Bis ferat Hetruscum puero si contigit aurum?
Vel nodus tantum, & signum de paupere loro?
Spes bene cœnandi uos decipit: ecce dabit iam
Semesum leporem, atq; aliquid de clunibus apri.
Ad nos iam ueniet minor altilis, inde parato,
Intactoq; omnes, & stricto pane tacetis:
Ille sapit, qui te sic utitur, omnia ferre
Si potes; & debes, pulsandum uertice raso
Præbebis quandoq; caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

Quis ferat talẽ insolentiam, nisi plane seruus: certe dũ ob uẽtrẽ seruis potẽti liber non es.

SATYRA SEXTA.

Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, uisamq; diu, cum frigida paruas
Præberet spelunca domos, ignemq;, laremq;,
Et pecus, & dominos communi clauderet umbra.
Syluestrem montana torum cum sterneret uxor
Frondibus, & culmo, uicinarumq; ferarum
Pellibus: haud similis tibi Cynthia, nec tibi, cuius
Turbauit nitidos extinctus passer ocellos:

Vrsidiũ monet ne facile patiatſe matrimonio alligari, eius incommoda ob oculos ponẽs: & miro stomacho mulierum mores & uitia insectatur.

Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et sæpe horridior glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe nouo, cœloq; recenti
Viuebant homines, qui rupto robore nati,
Compositiq; luto nullos habuere parentes.
Multa pudiatiæ ueteris uestigia forsan,
Aut aliqua extiterant, & sub Ioue, sed Ioue nondum
Barbato, nondum Græcis iurare paratis
Per caput alterius, cum furem nemo timeret
Caulibus, aut pomis, & aperto uiueret horto,
Paulatim deinde ad superos Astræa recessit
Hac comite, atq; duæ pariter fugêre sorores.
Antiquum, & uetus est alienum Posthume lectum
Concutere, atq; sacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas,
Viderunt primos argentea secula mœchos.
Conuentum tamen, & pactum, & sponsalia nostra
Tempestate paras, iamq; á tonsore magistro
Pecteris, & digito pignus fortasse dedisti.
Certe sanus eras, uxorem Posthume ducis?
Dic qua Tisiphone? quibus exagitare colubris?
Ferre potes dominam saluis tot restibus ullam?
Cum pateant altæ caligantesq; fenestræ?
Cum tibi uicinum se præbeat æmilius pons?
Aut si de multis nullus placet exitus, illud
Non'ne putas melius, quod tecum pusio dormit?
Pusio qui noctu non litigat? exigit á te
Nulla iacens illic munuscula, nec queritur, quod
Et lateri parcas, nec quantum iussit, anheles.

Græc. hoc est cũ syncere iter se viuerent nec esset opus iure iurãdo vt post ea. Astræa quæ teste Hesiodo, cũ pudicitia in cœlũ euolauit offensa hoium moribus.

Quiduis ageres potius quã duceres vxorẽ qua cõmodius posses carere.

Sed placet Vrsidio lex Iulia, tollere dulcem
Cogitat hæredem cariturus turture magno,
Mulorumq; iubis, & captatore Macello,
Quid fieri non posse putes, si iungitur ulla
Vrsidio? si mœchorum notißimus olim
Stulta maritali iam porrigit ora capistro?
Quem toties texit perituri cista Latini.
Quid? quod & antiquis uxor de moribus illi
Quæritur ô media mediam pertundite uenam.
Delitias hominis Tarpeium limen adora
Pronus, & auratam Iunoni cæde iuuencam,
Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
Paucæ adeo Cereris uittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater oscula, necte coronam
Postibus, & densos per limina tende corymbos.
Vnus Iberinæ uir sufficit, ocyus illud
Extorquebis, ut hæc oculo contenta sit uno,
Magna tamen fama est cuiusdam rure paterno
Viuentis: uiuat Gabijs, ut uixit in agro,
Viuat Fidenis, & agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus? aut in
Speluncis? adeo senuerunt Iuppiter & Mars.
Porticibus'ne tibi monstratur fœmina uoto
Digna tuo? cuneis an habent spectacula totis
Quod securus ames, quodq; inde excerpere poßis?
Chironomon Ledam molli saltante Batillo
Tuccia uesicæ non imperat, Appula gannit
Sicut in amplexu, subitum & miserabile, longum
Attendit Thymele, Thymele tunc rustica discit,

Lex Iulia, quæ cauet, vt adulteri deprehenßi dent pœnas.

Perit, qui cũ timeret delatores illis vxorẽ submittebat.

Thesmophoria agebãtur p̃ νηφαλίους sobrias & castas fœminas.

Iuppiter & Mars adulteri insignes vt scribunt poëtæ.

Aſt aliæ quoties aulea recondita ceſſant,
Et uacuo clauſoq́; ſonant fora ſola theatro,
Atq; à plebeis longe Megaleſia,triſtes
Perſonam thyrſumq́; tenent,& ſubligar Acci
Vrbicus ex odio riſum mouet Attellanæ
Geſtibus Autonoës,hunc diligit Aelia pauper.
Soluitur his magno comœdi fibula,ſunt quæ
Chryſogonum cantare uetent,Hiſpulla tragœdo
Gaudet:an expectas,ut Quintilianus ametur? —
Accipis uxorem,de qua citharœdus Echion,
Aut Glaphyrus fiat pater,Ambroſiusq́; choraules:
Longa per anguſtos figamus pulpita uicos:
Ornentur poſtes,& grandi ianua lauro,
Vt teſtudineo tibi Lentule conopeo.
Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
Nupta ſenatori comitata eſt Hippia ludium
Ad Pharon,& Nilum,famoſaq́; mœnia Lagi,
Prodigia,& mores urbis damnante Canopo.
Immemor illa domus,& coniugis,atq; ſororis,
Nil patriæ indulſit,plorantesq́; improba natos,
Vtq́; magis ſtupeas ludos,Paridemq́; reliquit.
Sed quanquam in magnis opibus plumaq́; paterna,
Et ſegmentatis dormiſſet paruula cunis,
Contempſit pelagus,famam contempſerat olim,
Cuius apud molleis minima eſt iactura cathedras.
Tyrrenos igitur fluctus,lateq́; ſonantem
Pertulit Ionium conſtanti pectore,quamuis
Mutandum toties eſſet mare:iuſta pericli
Si ratio eſt,& honeſta,timent,pauidoq́; gelantur
Pectore,

Megaleſia, ludi Circenſes in honorem magnæ matris deũ dedicati.

Quintilianus quiuis doctus & probus uir, vt alibi prodi ſerto.

Senat.Veiento ris vxor,relicto marito ſecuta eſt gladiatorẽ in Aegyptum.

Mulierũ in cœpto facinore conſtantia.

Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis,
Fortem animum praestant rebus, quas turpiter audent.
Si iubeat coniux, durum est conscendere nauim.
Tunc sentina grauis, tunc summus uertitur aër
Quae moechum sequitur, stomacho ualet, illa maritum
Conuomit, haec inter nautas & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarsit forma? qua capta iuuenta est
Hippia? quid uidit propter quod Ludia dici
Sustinuit? nam Sergiolus iam radere guttur
Coeperat, & secto requiem sperare lacerto.
Praeterea multa in faciem deformia, sicut
Attritus galea, medijsq; in naribus ingens
Gibbus, & acre malum semper stillantis ocelli:
Sed gladiator erat, facit hoc illos Hyacinthos,
Hoc pueris, patriaeq;, hoc praetulit illa sorori,
Atq; uiro: ferrum est, quod amant: hic Sergius idem
Accepta rude coepisset Veiento uideri.
Quid priuata domus, quid fecerit Hippia curas?
Respice riuales diuorum, Claudius audi,
Quae tulerit: dormire uirum cum senserat uxor,
Ausa palatino tegetem praeferre cubili,
Sumere nocturnos meretrix augusta cucullos,
Linquebat comite ancilla non amplius una,
Et nigrum flauo crinem abscondente galero,
Intrauit calidum ueteri centone lupanar,
Et cellam uacuam, atq; suam: tunc nuda papillis
Constitit auratis, titulum mentita Lyciscae,
Ostenditq; tuum generose Britannice uentrem.

Ludia, vt supra ludium dixerat scenicũ, aut gladiatorẽ, Sergium nimirum quem erat sequuta.

Hyacinth. suaues & delicatos, vt Hyacinthus Apollinis amasius.

Messalinae Claudij vxoris impudicitia.

Britãnicus, qui etiã Germanicus est dictus, a Nerone veneno sublatus.

Excepit blanda intrantes, atq; æra poposcit,
Mox lenone suas iam dimittente puellas
Tristis abit, sed quod potuit, tamen ultima cellam
Clausit adhuc ardens rigide tentigine uuluæ,
Et lassata uiris nondum satiata recessit,
Obscurisq; genis turpis, fumoq; lucernæ
Fœda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
Hippomanes, carmenq; loquar, coctumq; uenenum,
Priuignoq; datum. faciunt grauiora coactæ
Imperio sexus, minimumq; libidine peccant.

Mariti laudãt vxores non ob probitatẽ, sed propter dotẽ.

Optima sed quare Cesennia teste marito?
Bis quingenta dedit, tanti uocat ille pudicam,
Nec Veneris pharetris macer est, aut lampade feruet.
Inde faces ardent, ueniunt à dote sagittæ.
Libertas emitur: coràm licet innuat, atq;
Rescribat, uidua est locuples, quæ nupsit auaro.
Cur desiderio Bibulæ Sertorius ardet?

Nõnullas magis ob venustatem quàm pudicitiam amari.

Si uerum excutias, facies non uxor amatur.
Tres rugæ subeant, & se cutis arida laxet,
Fiant obscuri dentes, oculiq; minores,
Collige sarcinulas dicet libertus, & exi,
Iam grauis es nobis, & sæpe emungeris, exi
Ocyus, & propera. sicco uenit altera naso.
Interea calet, & regnat, poscatq; maritum

Vxorũ importunitas & ingluuies.

Pastores, & ouem canusinam, ulmosq; falernas
Quantulum in hoc, pueros omnes, ergastula tota,
Quodq; domi non est: & habet uicinus, ematur.
Mense quidem brumæ, cum iam mercator Iason
Clausus, & armatis obstat casa candida nautis,

Grandia tolluntur Cryſtallina, maxima rurſus
Myrrhina, deinde adamas notiſsimus, & Berenices
In digito factus pretioſior, hunc dedit olim
Barbarus inceſtæ, dedit hunc Agrippa ſorori,
Obſeruant ubi feſta mero pede ſabbata reges,
Et uetus indulget ſenibus clementia porcis,
Nulla ne de tantis gregibus tibi digna uidetur?
Sit formoſa, decens, diues, fœcunda, uetuſtos
Portiabus diſponat auos, intactior omni
Crinibus effuſis bellum dirimente Sabina,
Rara auis in terris, nigroq; ſimillima cygno.
Quis feret uxorem, cui conſtant omnia? malo,
Malo Venuſinam, quàm te Cornelia mater
Gracchorum, ſi cum magnis uirtutibus affers
Grande ſuperalium, & numeras in dote triumphos.
Tolle tuum precor Hannibalem, uictumq; Syphacem
In caſtris, & cum tota Carthagine migra.
Parce precor Pæan, & tu depone ſagittas,
Nil pueri faciunt, ipſam configite matrem
Amphion clamat, ſed Pæan contrahit arcum.
Extulit ergo gregem natorum, ipſumq; parentem,
Dum ſibi nobilior Latonæ gente uidetur, —
Atq; eadem ſcrofa Niobe fœcundior alba,
Quæ tanti grauitas? quæ forma, ut ſe tibi ſemper
Imputet? huius enim rari, ſummiq; uoluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta ſuperbo
Plus aloes, quàm mellis habet: quis deditus autem
Vſque adeo eſt, ut non illam, quam laudibus effert
Horreat? inq; dies ſeptenis oderit horis?

Agrippa Iudæorum rex poſt mortẽ Herodis cui nupſerat Berenice ſoror, ſuſpectus fuit de inceſtu cũ illa admiſſo.

Felicium ſuperbia.

Niobe amphionis Thebani vxor ob εὐτεκνίαν elata, ſe Latonæ prætulit: quare poſtea pœnas dedit cæſis liberis & marito.

Quædam

Quædam parua quidem, ſed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius, quam quod ſe non putat ulla
Formoſam, niſi quæ de Thuſca Græcula facta eſt?
De Sulmonenſi mera Cecropis, omnia Græce,
Cum ſit turpe magis noſtris neſcire Latine.
Hoc ſermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi ſecreta, quid ultra?
Concumbunt Græce: dones tamen iſta puellis:
Tu ne etiam, quam ſextus & octogeſimus annus
Pulſat, adhuc Græce: non eſt hic ſermo pudicus
In uetula, quoties laſciuum interuenit illud
Ζωὴ καὶ ψυχὴ modo ſub lodice relictis
Vteris in turba: quod enim non excitat inguen
Vox blanda, & nequã digitos? habet? ut tamen omnes
Subſidant pennæ, dicas hæc mollius Aemo
Quãquam & Carpophoro, facies tua computat annos.
Si tibi legitimis pactam, iunctamq; tabellis
Non es amaturus, ducendi nulla uidetur
Cauſa, nec eſt quare cœnam, & muſtatia perdas
Labente officio, crudis donanda, nec illud,
Quod prima pro nocte datur, cum lance beata
Dacicus, & ſcripto radiat germanicus auro.
Si tibi ſimplicitas uxoria, deditus uni
Eſt animus, ſubmitte caput ceruice parata
Ferre iugum: nullam inuenies, quæ parcat amanti,
Ardeat ipſa licet, tormentis gaudet amantis,
Et ſpolijs: igitur longe minus utilis illi
Vxor, quiſquis erit bonus, optanduſq; maritus.
Nil unquam inuita donabis coniuge: uendes

In affectatam mulierum Græcitatẽ qua blãdicitias ſuas exprimebant.

Nequam, laſciua & nullius frugi ꝙ nihil queat.

Muſtacia genus panis i nuptijs conuiuis dabatur ſub finem officij.

Quo probior qſque eſt, hoc magis vxor eius ingenio volet abuti, et vbique præeſſe ac imperare marito.

Hac

Hac obstante nihil:nihil,hæc si nolit,emetur.
Hæc dabit affectus,ille excludetur amicus
Iam senior,cuius barbam tua ianua uidit.
Testandi cum sit lenonibus,atq; lanistis
Libertas,& iuris idem contingat arenæ,
Non unus tibi riualis dictabitur hæres.
Pone crucem seruo:meruit quo crimine seruus
Supplicium?quis testis adest?quis detulit?audi,
Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est.
O demens,ita seruus homo est?nil fecerit esto,
Hoc uolo,sic iubeo,sit pro ratione uoluntas.
Imperat ergo uiro,sed mox hæc regna relinquit,
Permutatq; domos,& flammea conterit,inde
Aduolat,& spreti repetit uestigia lecti. —
Ornatas paulo ante fores,pendentia linquit
Vela domus,& adhuc uirides in limine ramos.
Sic crescat numerus,sic fiunt octo mariti.
Quinq; per autumnos,titulo res digna sepulchri.
Desperanda tibi salua concordia socru:
Illa docet spolijs nudi gaudere mariti:
Illa docet mißis à corruptore tabellis,
Nil rude,nil simplex rescribere:decipit illa
Custodes,aut ære domat,tunc corpore sano
Aduocat Archigenem,onerosaq; pallia iactat.
Abditus interea latet,& secretus adulter
Impatiensq; moræ pauet,& præputia ducit.
Scilicet expectas,ut tradat mater honestos,
Aut alios mores,quam quos habet?utile porrò
Filiolam turpi uetulæ producere turpem.

Subinde alijs nubit & mox ad pristinũ maritũ reuertif.

Socrus & vxoris artes in miserũ maritum

Nulla

Nulla ferè causa est, in qua non fœmina litem
Mouerit: accusat Manilia, si rea non est.
Componunt ipsæ per se, formantq; libellos,
Principium, atq; locos Celso dictare paratæ
Endromydas tyrias, & fœmineum ceroma.
Quis nescit? aut quis non uidit uulnera pali?
Quem cauat assiduis sudibus, scutoq; lacessit,
Atq; omnes implet numeros dignissima prorsus
Florali matrona tuba, nisi si quid in illo
Pectore plus agitat, ueræq; paratur arenæ.
Quem præstare potest mulier galeata pudorem,
Quæ fugit à sexu? uires amat, hæc tamen ipsa
Vir nollet fieri, nam quantula nostra uoluptas?
Quale decus rerum, si coniugis auctio fiat,
Baltheus, & manicæ, & cristæ, crurisq; sinistri
Dimidium tegmen, uel si diuersa mouebit
Prælia, tu felix ocreas uendente puella,
Hæc sunt, quæ tenui sudant in Cyclade, quarum
Delitias, & panniculus bombicinus urit.
Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus,
Et quanto galeæ curuetur pondere, quanta
Poplitibus sedeat, quàm denso fascia libro,
Et ride scaphium positis cum sumitur armis,
Dicite uos neptes Lepidi, cæci ue Metelli
Gurgitis, aut Fabij, quæ Ludia sumpserit unquam
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Asyli?
Semper habet lites, alternaq; iurgia lectus,
In quo nupta iacet, minimum dormitur in illo:
Tunc grauis illa uiro, tunc orba tigride peior,

Cum

Manilia scortum quę Hostilium Mancinũ lapide pcussit, & p tribunos plebis absoluta est.

Cel. Cornelius Celsus orator & medicus, cuius extat liber de medicina.

Turpe est mulierem tractare arma omissis domesticis officijs.

σκάφιον matella in qua mingunt fœminæ, autor Iulius Pollux.

Mulierum malicia.

Cum ſimulat gemitus occulti conſcia facti.
Aut odit pueros, aut ficta pellice plorat
Vberibus ſemper lachrymis, ſemperq; paratis
In ſtatione ſua, atq; ſpectantibus illam,
Quò iubeat manere modo: tu credis amorem,
Tu tibi tunc ✱ *eruca places, fletumq; labellis* —
Exorbes, quæ ſcripta, & quas lecturæ tabellas,
Si tibi Zelotypæ retegantur ſcrinia mœchæ,
Sed iacet in ſerui complexibus, aut equitis: dic,
Dic aliquem ſodes, dic Quintiliane colorem.
Hæremus: dic ipſa, olim conuenerat, inquit,
Vt faceres tu quod uelles, nec non ego poſſem
Indulgere mihi: clames licet, & mare cœlo
Confundas, homo ſum: nihil eſt audacius illis
Deprenſis, iram atq; animos à crimine ſumunt.
Vnde hæc monſtra tamen, uel quo de fonte requiris?
Præſtabat caſtas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec uitijs contingi parua ſinebat
Tecta labor, ſomniq; breues, & uellere thuſco
Vexatæ, duræq; manus, ac proximus urbi
Hannibal, & ſtantes collina in turre mariti.
Nunc patimur longæ pacis mala: ſæuior armis
Luxuria incubuit, uictumq; ulciſcatur orbem.
Nullum crimen abeſt, facinusq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit, hinc fluxit ad Hiſtros
Et Sybaris colles, hinc & Rhodos, & miletos,
Atq; coronatum & petulans, madidumq; Tarentum.
Prima peregrinos obſcœna pecunia mores
Intulit, & turpi fregerunt ſæcula luxu

✱ Curruca legunt alij, vt ſit is qui alienos liberos ꝓ ſuis educat.

Vnde morum corruptela, inqt, niſi ex diuturno ocio & ſecunda fortuna?

Hiſtri & Sybaritæ populi voluptatibus addictiſsimi; vnde ab his hiſtriones, ab illis Sybariticæ deliciæ appellatæ.

Diuitiæ molles: quid enim Venus ebria curat?
Inguinis, & capitis quæ sint discrimina nesat.
Grandia quæ medijs iam noctibus ostrea mordet,
Cum perfusa mero spumant unguenta falerno,
Cum bibitur concha, cum iam uertigine tectum
Ambulat, & geminis exurgit mensa lucernis.
I nunc, & dubita qua sorbeat aëra sanna
Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ,
Maura pudicitiæ ueterem cum præterit aram,
Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic,
Effigiemq; deæ longis siphonibus implent,
Inq; uices equitant, ac luna teste mouentur,
Inde domos abeunt: tu calcas luce reuersa
Coniugis urinam magnos uisurus amicos.
Nota Bonæ secreta deæ, cum tibia lumbos
Incitat, & cornu pariter, uinoq; feruntur
Attonitæ, crinemq; rotant ululante priapo
Mænades: ô quantus tunc illis mentibus ardor
Concubitus, quæ uox saltante libidine, q[illegible]antus
Ille meri ueteris per crura madentia torrens.
Lenonum ancillas posita Laufella corona
Prouocat, & tollit pendentis præmia coxæ.
Ipsa medullinæ frictum crissantis adorat.
Palmam inter dominas uirtus natalibus æquat.
Nil tibi per ludum simulabitur, omnia fient
Ad uerum, quibus incendi iam frigidus æuo
Laomedontiades, & Nestoris hernia poßit.
Tunc prurigo moræ impatiens, tum fœmina simplex.
Et pariter toto repetitur clamor ab antro.

Tectum ebrijs ambulare uidetur, & lucernæ præ uertigine duplices apparere.

σίφωνες fistulæ p quas aqua fluit, a sono, quē uident̄ exprimere.

μαινάδες bacchæ, a furore sic dictæ; ostēdit autē sacra Bonæ deæ æque sacrilega et flagitiosa, ac Bacchanalia ipsa.

Hernia morbus, q Græcis κήλη & ἐντεροκήλη dicitur, autore Cornelio Celso.

Iam

Iam fas est,admitte uiros,dormitat adulter.
Illa iubet sumpto iuuenem properare cucullo:
Si nihil est,seruis inarritur:abstuleris spem
Seruorum,ueniet conductus aquarius:hic si
Quæritur,& desunt homines,mora nulla per ipsam,
Quo minus imposito clunem summitat Asello.
Atq; utinam ritus ueteres,& publica saltem
His intacta malis agerentur sacra:sed omnes
Nouerunt Mauri atq; Indi,quæ psaltria penem
Maiorem quàm sint duo Cæsaris Anticatones,
Illuc testiculi sibi conscius unde fugit mus,
Intulerit,ubi uelari pictura iubetur,
Quæcunq; alterius sexus imitata figuram est.
Et quis tunc hominum contemptor numinis, aut quis
Simpuuium ridere Numæ,nigrumq; catinum?
Et uaticano fragiles de monte patellas
Ausus erat?sed nunc ad quas non Clodius aras?
Audio quid ueteres olim moneatis amici:
Pone seram:cohibe:sed quis custodiet ipsos
Custodes?cauta est,& ab illis incipit uxor.
Iamq; eadem summis pariter minimisq; libido,
Nec melior,pedibus silicem quæ conterit atrum,
Quàm quæ longorum uehitur ceruice Syrorum.
Vt spectet ludos,conducit Ogulnia uestem,
Conducit comites,sellam,ceruical,amicas,
Nutricem,& flauam,cui det mandata puellam.
Hæc tamen argenti superest quodcunq; paterni
Leuibus athletis,ac uasa nouissima donat.
Multis res angusta domi est,sed nulla pudorem

Anticatones,libri duo Cæsaris in Catonem Vticẽsem,ĩ cuius laudes scripserat Cicero libellum.

Clodius sũpta muliebri veste, Pompeiã Cæsaris vxorẽ in sacris Bonę deę violauit.

Quædã ita ambitiosę sunt, vt cũ sint paupe res,tñ splẽdidę videri velĩt,ne ꝗ habẽt rationem tenuitatis suę,sed ita sumptũ faciũt, ꝑinde ac si nascere tur illis pecunia.

d Pauper

Paupertatis habet: nec se metitur ad illum,
Quem dedit haec, posuitq; modum: tamen utile quid sit
Prospiciunt aliquando uiri, frigusq;, famemq;:
Formica tandem quidam expauere magistra.
Prodiga non sentit pereuntem foemina censum,
At uelut exhausta rediuiuus pullulet arca
Nummus & è pleno semper tollatur aceruo,
Non unquam reputant, quanti sibi gaudia constent.
Sunt quas eunuchi imbelles, ac mollia semper
Oscula delectent, & desperatio barbae,
Et quod abortiuo non est opus, illa uoluptas
Summa tamen, quod iam calida, & matura iuuenta
Inguina traduntur medias, iam pectine nigro,
Ergo expectatos, ac iussos crescere primum
Testiculos, postquàm coeperunt esse bilibres,
Tonsoris damno tantum rapit Heliodorus
Conspicuus longe, cunctisq; notabilis intrat
Balnea, nec dubiae custodem uitis, & horti
Prouocat à domina factus spado: dormiat ille —
Cum domina: sed tu iam durum Posthume, *iamq;*
Tondendum eunucho Bromium *committere noli.*
Si gaudet cantu, nullius fibula durat
Vocem uendentis praetoribus, organa semper
In manibus, densi radiant testudine tota
Sardonyces: crispo numerantur pectine chordae,
Quo tener Hedymeles *operam dedit, hunc tenet, hoc se*
Solatur, gratoq; indulget basia plectro.
Quaedam de numero Lamiarum, *ac nominis alti*
Cum farre & uino Ianum, Vestamq; *rogabat,*

An cap

εὐνοῦχοι, qui & spadões dicti ab eo qđ cubiculis prę sint.

Tonsoris dãno fiebãt spadões, quia barbã nõ producunt.

Immodica earum voluptas ex musica.

Quaedã ex nobili familia Ianũ rogabat, an Pollio citharoe

An capitolinam deberet Pollio quercum
Sperare, & fidibus promittere: quid faceret plus
Aegrotante uiro? medicis quid tristibus erga
Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putauit
Pro cithara uelare caput, dictataq; uerba
Protulit (ut mos est) & aperta palluit agna.
Dic mihi nunc quaeso, dic antiquißime diuûm,
Respondes his Iane pater? magna otia coeli.
Non est (ut uideo) non est, quid agatur apud uōs.
Haec de comoedis te consulit, illa tragoedum
Commendare uolet, uaricosus fiet aruspex.
Sed cantet potius, quàm totam peruolet urbem
Audax, & coetus poßit quàm ferre uirorum.
Cumq; paludatis ducibus praesente marito
Ipsa loqui recta facie, strictisq; mamillis.
Haec eadem nouit, quid toto fiat in orbe,
Quid Seres, quid Thraces agant, secreta nouercae,
Et pueri, quis amet, quis decipiatur adulter.
Dicet quis uiduam praegnantem fecerit, & quo
Mense, quibus uerbis concumbat quaeq;, modis quot
Instantem regi Armenio, Parthoq; cometem
Prima uidet, famam, rumoresq; illa recentes
Excipit ad portas, quosdam facit ipse Niphatem
In populos, magnoq; illic cuncta arua teneri
Diluuio, nutare urbes, subsidere terras
Quocunq; in triuio, cuicunq; est obuia narrat.
Nec tamen id uitium magis intolerabile, quàm quod
Vicinos humiles rapere, & concidere loris
Exorata solet: nam si latratibus alti

dus futurus eēt uictor in certamine Capitolino.

Vari. nimium diu stādo uenę intumescūt, & in uarices conuertuntur.

Mulierū curiositas & loquacitas,

Niphates Armeniae fluuius & mons eiusdē nominis.

Etiam exorata saeuit in supplices ob rem leuiculam.

Rumpuntur somni, fustes huc ocyus, inquit,
Afferte, atq; illis dominum iubet ante feriri,
Deinde canem: grauis occursu, teterrima uultu
Balnea nocte subit: conchas, & castra moueri
Nocte iubet, magno gaudet sudare tumultu,
Cum lassata graui ceciderunt brachia massa,
Callidus, & cristæ digitos impreßit Aliptes,
Ac summum dominæ femur exclamare coëgit.
Conuiuæ miseri interea somnoq;, fameq;
Vrgentur, tandem illa uenit rubicundula, totum
Oenophorum sitiens, plena quod tenditur urna
Admotum pedibus, de quo sextarius alter
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim,
Dum redit, & terram luto ferit intestino.
Marmoribus riui properant, aut lata falerno
Peluis olet, nam sic tanquam alta in dolia longus
Deciderit serpens, bibit, & uomit: ergo maritus
Nauseat, atq; oculis bilem substringit opertis.
Illa tamen grauior, quæ cum discumbere cœpit,
Laudat Virgilium, perituræ ignoscat Elisæ,
Committit uates, & comparat inde Maronem,
Atque alia parte in trutina suspendit Homerum,
Cedunt grammatici, uincuntur rhetores, omnis
Turba tacet, nec causidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier: uerborum tanta cadit uis,
Tot pariter pelues, & tintinnabula dicas
Pulsari: iam nemo tubas atq; æra fatiget,
Vna laboranti poterit succurrere lunæ,
Imponit finem sapiens & rebus honestis.

Strepitus, et apparatus dũ lauant in balneis.

Pedibus seruis quibus apponebãt pessimũ vinum, quo vomitũ prouocabãt, vt esset maior edẽdi appetitus.

Inter pocula de poëtis disputat, vt Virgiliũ laudet, q̃ ita scite causas necis Didonis descripserit, vt illi possit ignosci, si sibi mortem consciuit.

Nam

Nam quæ docta nimis cupit & facunda uideri,
Crure tenus medio tunicas succingere debet,
Cædere Siluano porcum, quadrante lauari.
Non habeat matrona, tibi quæ iuncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato
Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes.
Sed quædam ex libris & non intelligat: odi
Hanc ego, quæ repetit, uoluitq; Palæmonis artem
Seruata semper lege, & ratione loquendi,
Ignotosq; mihi tenet antiquaria uersus,
Nec curanda uiris opicæ castigat amicæ
Verba, solœca sinum liceat fecisse marito,
Nil non permittit mulier sibi, turpe putat nil,
Cum uirides gemmas collo circumdedit, & cum
Auribus extensis magnos commisit elenchos.
Intolerabilius nil est, quam fœmina diues.
Interea fœda aspectu, ridendaq; multo
Pane tumet facies, aut pinguia poppæana
Spirat, & hinc miseri uiscantur labra mariti.
Ad mœchum ueniet lota cute: quando uideri
Vult formosa domi? mœchis foliata parantur.
Emitur his quicquid graciles huc mittitis Indi.
Tandem aperit uultum, & tectoria prima reponit,
Incipit agnosci: atque illo lacte fouetur,
Propter quod secum comites educit asellas,
Exul hyperboreum si dimittatur ad axem.
Sed quæ mutatis induatur, atque fouetur
Tot medicaminibus, coctæq; siliginis offas
Accipit, & madidæ, facies dicetur, an ulcus?

Vxor non nimium sit erudita.

Palæmon grãmaticus arrogãtissimus, q se poëtarum arbitrum ex Virgilij uersu dicebat Audiat hęc tm̃, vel q venit ecce Palęmon.

Elenchos, vniones fastigiata lõgitudine, vt ait Plinius.

Foliata, vnguẽta ex spicis nardi, ac folijs pretiosissima.

Offas, frusta panis macerati cũ lacte asinino, ad tollẽdas rugas.

Est operæpretium penitus cognoscere toto
Quid faciant, agitentq; die, si nocte maritus
Auersus iacuit, perijt libraria, ponunt
Cosmetæ tunicas, tarde uenisse Liburnus
Dicitur: & pœnas alieni pendere somni
Cogitur hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Hic scutica: sunt quæ tortoribus annua præstent,
Verberat, atq; obiter faciem linit, audit amicas,
Aut latum pictæ uestis considerat, aurum,
Et cædens longi relegit transacta diurni,
Et cædit, donec laßis cædentibus, exi
Intonat horrendum iam cognitione peracta
Profectura domo Sicula non mitior aula.
Nam si constituit, solitoq; decentius optat
Ornari, & properat, iamq; expectatur in hortis,
Aut apud Isiacæ potius sacraria lenæ.
Componit crinem laceratis ipsa capillis,
Nuda humeros Psecas infelix, nudisq; mamillis,
Altior hic quare cincinnus? Taurea punit
Continuo flexi crimen, facinusq; capilli.
Quid Psecas admisit? quæ nam est hic culpa puellæ,
Si tibi displicuit nasus tuus? altera læuum
Extendit, pectitq; comas, & uoluit in orbem.
Est in consilio matrona, admotaq; lanis
Emerita quæ cessat acu, sententia prima
Huius erit, post hanc ætate, atq; arte minores
Censebunt, tanquam famæ discrimen agatur,
Aut animæ, tanti est quærendi cura decoris.
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Acdifi

Annua, stipendium aut victū vnius āni, qua voce Suetonius i Tyberio vsus est.

Sicula aula q̄ tyrānos semp aluit.

Ψεκὰς stilla et ancillæ nomen apud Ouidiū, e Dianæ ministris vna.

Aedificat caput, Andromachen à fronte uidebis,
Post minor est: aliam credas, cedo, si breue parui
Sortita est lateris spatium, breuiorq; uidetur
Virgine pygmea nullis adiuta cothurnis,
Et leuis erecta consurgit ad oscula planta.

> Andromachē, quæ procera a poëtis fingitur.

Nulla uiri cura interea, nec mentio fiet
Damnorum, uiuit tanquam uiana marito,
Hoc solo propior, quod amicos coniugis odit,
Et seruos, grauis est rationibus: ecce furentis

> Mariti ne meminit qdē, nisi vt eius amicos odio ꝓsequaꝛ.

Bellonæ, matrisq; deûm chorus intrat, & ingens
Semiuir obscœno facies reuerenda minori,
Mollia qui rupta secuit genitalia testa,
Iam pridem cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeia, & phrigia uestitur bucca Tiara.

> Ingēs semiuir, ãtistes quē alij reuerētur sacerdotes; notat aūt mulierum suꝑstitionem.

Grande sonat, metuiq; iubet Septembris, & Austri
Aduentum, nisi se centum lustrauerit ouis,
Et xerampelinas ueteres donauerit ipsi,
Vt quicquid subiti, & magni discriminis instat,
In tunicas eat, & totum semel expiet annum.

> ξηραμπελιναὶ uestes atri coloris; alij ξυλαμπελινὰς legunt, lini en ꝭ genus xilon.

Hybernum fracta glacie descendet in amnem,
Ter matutino Tyberi mergetur, & ipsis
Vorticibus timidum caput abluet, inde superbi
Totum regis agrum, nuda ac tremebunda cruentis
Erepet genibus, si candida iusserit Iò, —
Ibit ad Aegypti finem, calidasq; petitas
A' Meroë portabit aquas, ut spargat in æde
Isidis, antiquo quæ proxima surgit ouili.
Credit enim ipsius dominæ se uoce moneri.
En animam, & mentem, cum qua dij nocte loquuntur.

> Templum Isidis in campo Martio.

Ergo hic præcipuum, ſummumq; meretur honorem,
Qui grege linigero circundatus, & grege caluo
Plangentis populi currit deriſor Anubis.
Ille petit ueniam, quoties non abſtinet uxor
Concubitu, ſacris, obſeruandiſq; diebus,.
Magnaq; debetur uiolato pœna caduco
Et mouiſſe caput uiſa eſt argentea ſerpens
Illius lachrymis, meditataq; murmura præſtant,
Vt ueniam culpæ non abnuat, anſere magno
Scilicet, & tenui popano corruptus Oſiris.
Cum dedit ille locum, cophino, fœnoq; relicto,
Arcanam Iudæa tremens mendicat in aurem
Interpres legum Solymarum, & magna ſacerdos
Arboris, ac ſummi fida internuntia cœli.
Implet & illa manum, ſed parcius ære minuto.
Qualiacunq; uoles Iudæi ſomnia uendunt.
Spondet amatorem tenerum, uel diuitis orbi
Teſtamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
Tractato, Armenius, uel Commagenus aruſpex,
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,
Interdum & pueri, faciet quod deferat ipſe.
Chaldæis ſed maior erit fiducia: quidquid
Dixerit aſtrologus, credent à ⁎ fonte relatum
Hammonis, quoniam Delphis oracula ceſſant,
Et genus humanum damnat caligo futuri.
Præcipuus tamen eſt horum, qui ſæpius exul,
Cuius amicitia, conducendaq; tabella
Magnus ciuis obit, & formidatus Othoni.
Inde fides arti, ſonuit ſi dextera ferro,

Anubis, ſacerdos Iſidis; fuit autẽ Oſiridis filius, ab Aegyptijs ꝓ deo cultus.

πόπαου ait Suidas, placenta tenuis & iocunda.

Iudæorum impoſtura.

Habetur quidẽ, inquit fides Armenijs uatibus, ſed maior Chaldæis.

⁎ alïs, fonte.

Maior itẽ ſceleratiſsimo cuiq; , cuiuſmodi fuit Seleucus aſtrologus cuius cõſilio Galba ĩperator ab Othone iugulatus eſt.

Læuaq;

Laeuaq; si longo castrorum in carcere mansit.
Nemo mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui pene perit, cui uix in Cyclada mitti
Contigit, & parua tandem caruisse Seripho,
Consuluit ictericae lento de funere matris,
Ante tamen de te Tanaquil tua, quando sororem
Efferat, & patruos, an sit uicturus adulter
Post ipsam, quid enim maius dare numina possunt?
Haec tamen ignorat quid sydus triste minetur
Saturni, quo laeta Venus se proferat astro,
Qui mensis damno, quae dentur tempora lucro.
Illius occursus etiam uitare memento,
In cuius manibus ceu pinguia succina tritas
Cernis ephemeridas, quae nullum consulit, & iam
Consulitur, quae castra uiro, patriamq; petente
Non ibit pariter numeris reuocata Thrasylli.
Ad primum lapidem uectari cum placet, hora
Sumitur ex libro, si prurit frictus ocelli
Angulus, inspecta genesi collyria poscit.
Aegra licet iaceat, capiendo nulla uidetur
Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris.
Si mediocris erit spatium lustrabit utrunq;
Metarum, & sortes ducet, frontemq;, manumq;
Praebebit uati crebrum popysma roganti.
Diuitibus responsa dabit Phryx augur, & inde
Conductus dabit astrorum, mundiq; peritus.
Atq; aliquis senior, qui publica fulgura condit.
Plebeium in circo positum est, & in aggere fatum.
Quae nudis longum ostendit ceruicibus aurum,

Nōnullae in parētum mortem inquirunt, non solū maritorū cū morbo laborāt ancipiti

ἐφημερίδας quas latini diaria vocāt. Sentit autē eas quę omnia ex astrorū praescripto faciunt.

Petosiris insignis astrologus. Plin. teste lib. 7.

Phalæ turres editę & ligneę, ad spectandum erectæ.

Consulit ante Phalas, delphinorumq; columnas,
An saga uendenti nubat caupone relicto:
Hæ tamen & partus subeunt discrimen, & omnes
Nutrias tolerant fortuna urgente labores.

Diuites matronæ fœtus suos pharmacis necant plerunq;, aut sterilitatē inducunt.

Sed iacet aurato uix ulla puerpera lecto.
Tantum artes huius, tantum medicamina possunt,
Quæ steriles fiat, atq; homines in uentre necandos
Conducat, gaude infelix, atq; ipse bibendum
Porrige quidquid erit: nam si distendere uellet,
Et uexare uterum pueris salientibus, esses
Aethiopis fortasse pater: mox decolor hæres
Impleret tabulas, nunquam tibi mane uidendus.

Suppositos, nothos & supposititios, quos ꝓ suis educāt patres.

Transeo suppositos, & gaudia uotaq; sæpe
Ad spurcos decepta lacus, atq; inde petitos
Pontifices Salios, Scaurorum nomina falso
Corpore laturos: stat fortuna improba noctu,
Arridens nudis infantibus: hos fouet omnes,
Inuoluitq; sinu, domibus tunc porrigit altis,
Secretumq; sibi mimum parat: hos amat, his se
Ingerit, atq; suos ridens producat alumnos.

φίλτρα veneficia quibus amor conciliatur.

Auūculus Neronis, Caligula imperator, qui ab vxore dato Hippomane, ī furorem versus est, quo correptus multos, varijs supplicijs affecit.

Hic magicos affert cantus, hic thessala uendit
Philtra, quibus ualeant mentem uexare mariti,
Et solea pulsare nates, quod desipis, inde est,
Inde animi caligo, & magna obliuio rerum,
Quas modo gesisti: tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias, ut auunculus ille Neronis,
Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli
Infudit:: quæ non faciet, quod principis uxor?
Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant,

Non

Non aliter, quàm si fecisset Iuno maritum
Insanum: minus ergo nocens erit Agrippinæ
Boletus: siquidem unius præcordia preßit
Ille senis, tremulumq; caput descendere iußit
In cœlum, & longam manantia labra saliuam.
Hæc poscat ferrum atq; ignes, hæc potio torquet,
Hæc lacerat mistos equitum cum sanguine patres.
Tanti partus equæ, quanti una uenefica constat.
Oderunt natos de pellice: nemo repugnet,
Nemo uetet, iam iam priuignum occidere fas est.
Vos ego pupilli moneo, quibus amplior est res,
Custodite animas, & nulli credite mensæ.
Liuida materno feruent adipata ueneno.
Mordeat ante aliquis, quicquid porrexerit illa,
Quæ peperit, timidus prægustet pocula papas.
Fingimus hæc, altum Satyra sumente cothurnum
Scilicet & finem egressi, legemq; priorum,
Grande sophocleo carmen bacchamur hiatu
Montibus ignotum Rutulis, cœloq; Latino,
Nos utinam uani: sed clamat Pontia *fecit.*
Confiteor, puerisq; meis aconita paraui,
Quæ deprensa patent, facinus tamen ipsa peregi.
Tu'ne duos una sæuißima uipera cœna?
Tu'ne duos? septem, si septem forte fuissent.
Credamus Tragicis quicquid de Colchide torua
Dicitur, & Progne *nil contrà conor, & illæ*
Grandia monstra suis audebant temporibus: sed
Non propter nummos, minor admiratio summis
Debetur monstris, quoties facit ira nocentem

Matrum crudelitas in ꝓprios filios.

Pontia, quę vt adultero nuberet duos filios veneno sustulit, cuius meminit Martialis O mr̄, qua nec Pōtia deterior

Minus flagitiosū, si iratæ, qđ designauerit ꝗ̄ destinato aīo.

Hunc

Hunc sexum, & rabie iecur incendente feruntur
Præcipites, ut saxa iugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, cliuoq; latus pendente recedit.
Illam ego non tulerim, quæ computat, & scelus ingens
Sana facit, spectant subeuntem fata mariti
Alcestim, & similis si permutatio detur
Morte uiri, cupiant animam seruare catellæ.
Occurrent multæ tibi Belides, atq; Eriphyle,
Mane clytemnestram nullus non uicus habebit.
Hoc tantum refert quod Tyndaris illa bipennem
Insulsam, & fatuam læua, dextraq; tenebat,
At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ,
Sed tamen & ferro, si prægustaret Atrides
Pontica ter uicti cautus medicamina regis

Hodie, inquit, passim maritos necant, sed fere veneno, nisi antidotis muniantur.

SATYRA VII.

Ad Telesinum poëtam quod nulla spes emolumēti sit studiosis nisi forte ab vno Traiano Cæsare.

Et spes, & ratio studiorum in Cæsare tantum.
Solus enim tristes hac tempestate camœnas
Respexit, cum iam celebres, notiq; poëtæ
Balneolum Gabijs, Romæ conducere furnos
Tentarent, nec fœdum alij nec turpe putarent
Præcones fieri, cum desertis Aganippes
Vallibus, esuriens migraret in atria Clio.
Nam si Pieria quadrans tibi nullus in arca
Ostendatur, ames nomen, uictumq; Macheræ,
Et uendas potius, commissa quod auctio uendit
Stantibus œnophorum, tripodes, armaria, cistas,
Halcyonem Bacchi Thebas, & Terea Fausti.
Hoc satius, quam si dicas, sub iudice uidi,

Halcy. tragœdiā de Halcyone Ceycis vxore.

Quod

Quod non uidisti: faciant equites Asiani. —
Quanquam, & Cappadoces faciant equitesq́; Bithyni.
Altera quos nudo traducat Gallia talo.

Asianorum fidē eleuat & Cicero, in orōne pro L. Flacco.

Nemo tamen studijs indignum ferre laborem
Cogetur posthac, nectit quicunq; canoris
Eloquium uocale modis, Laurumq; momordit.
Hoc agite ô iuuenes arcumspiat, & stimulat uos,
Materiamq́; sibi ducis indulgentia quærit.

Ducis. Traianū itelligit cuius benignitate ingenia alebātur.

Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præsidia, atque ideo croceæ membrana tabellæ
Impletur, lignorum aliquid posce ocyus, & quæ
Componis, dona Veneris Telesine marito,
Aut clude, & positos tinea pertunde libellos,
Frange miser calamos, uigilataq; prælia dele,
Qui facis in parua sublimia carmina cella,
Vt dignus uenias hederis, & imagine macra.

Veneris marito Vulcano. cōbure potius q̄ scripseris, quā ea sine emolumento edi patiaris.

Spes nulla ulterior: didicit iam diues auarus
Tantum admirari, tantum laudare disertos,
Vt pueri Iunonis auem: sed defluit ætas,
Et pelagi patiens, & cassidis, atq; ligonis,
Tædia tunc subeunt animos, tunc seq́;, suamq́;
Terpsichoren odit facunda, & nuda senectus.

Iun. auem περίφρασις pauonis, q Iunoni sacer est.

Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
Quem colis, & musarum, & Apollinis æde relicta.
Ipse facit uersus, atq; uni cedit Homero
Propter mille annos: at si dulcedine famæ —
Succensus recites, Maculonus commodat ædes,
Ac longe ferrata domus seruire iubetur,
In qua sollicitas imitatur ianua portas.

Diues fortasse commodabit ædes suas recitaturo, sed præterea nihil.

Scit

Sat dare libertos extrema in parte sedentes
Ordinis, & magnas comitum disponere uoces.
Nemo dabit regum, quanti subsellia constent,

Poëtæ tametsi suo magno malo, non possunt auelli a scribẽdo, morboquo dam inueterato infecti,

Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
Quæq; reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuiq; in puluere sulcos
Ducimus, & littus tenui uersamus aratro.
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali, tenet insanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde senescit,
Sed uatem egregium, cui non sit publica uena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta,
Hunc, qualem nequeo monstrare, & sentio tantum

Consummatus poëta eẽ nõ potest q paupertate vexatur.

Anxietate carens, animus facit omnis acerbi
Impatiens, cupidus syluarum, aptusq; bibendis
Fontibus Aonidum, neq; enim cantare sub antro
Pierio, thyrsum'ue potest contingere sana
Paupertas, atq; æris inops, quo nocte, dieq;

Non possunt quicquam eximij meditari poëtæ, nisi Apollinis & Bacchi furore agitẽtur, & curis vacent.

Corpus eget, satur est, cum dicit Horatius ohe.
Quis locus ingenio? nisi cum se carmine solo
Vexant, & dominis Cyrrhæ, Nysæq; feruntur —
Pectora nostra duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitæ, currus, & equos, faciesq; deorum
Aspicere, & qualis Rutulum confundat erinnys.

Erinnys, Alecto quę Turnũ ad bellũ suscipiẽdum cõpellit, Aenei. li. 7.

Nam si Virgilio puer, & tolerabile desit
Hospitium, caderent omnes á crinibus hydri,
Surda nihil gemeret graue buccina, poscimus, ut sit

Non

Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cuius & ⁎ alucolos, & lenam pignerat Atreus,
Non habet infelix Numitor, quod mittat amico,,
Quintillæ quod donet, habet, nec defuit illi
Vnde emeret multa pascendum carne leonem
Iam domitum, constat leuiori bellua sumptu
Nimirum, & capiunt plus intestina poëtæ.
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
Marmoreis, & Sarrano, tenuiq; ⁎ Saleio.
Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad uocem iucundam, & carmen amicæ
Thebaidos, lætam fecit cum Statius urbem,
Promisitq; diem: tanta dulcedine captos
Afficit ille animos tantaq; libidine uulgi
Auditur: sed cum fregit subsellia uersu,
Esurit intactam Paridi nisi uendat Agauen.
Ille & militiæ multis largitur honorem,
Semestri uatum digitos circunligat auro.
Quod non dant proceres, dabit histrio. tu camerinos,
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas,
Præfectos Pelopea facit, Philomena tribunos.
Haud tamen inuideas uati, quem pulpita pascunt.
Quis tibi Mecœnas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium, nunc utile multis
Pallere, & uinum toto nescire Decembri.
Vester porro labor fœcundior historiarum
Scriptores, petit hic plus temporis, atq; olei plus,
Nanq; oblita modi millesima pagina surgit

Omnibus

⁎ al. albiolos
Diuites habēt vnde alant leones; vnde poëtas alant nō habent.

⁎ als, salino.
Salei poëtæ egregij, sed paucis meminit Tacitus.
Statius alioqui poëta optimus nullū habet q det quicquam præter vnū Paridē, histrionē.

Proculeius eques liberalissimus i fratres suos spoliatos bello ciuili.

Sat dare libertos extrema in parte sedentes
Ordinis, & magnas comitum disponere uoces.
Nemo dabit regum, quanti subsellia constent,
Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
Quæq; reportandis posita est orchestra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuiq; in puluere sulcos
Ducimus, & littus tenui uersamus aratro.
Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi
Consuetudo mali, tenet insanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde senescit,
Sed uatem egregium, cui non sit publica uena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta,
Hunc, qualem nequeo monstrare, & sentio tantum
Anxietate carens, animus facit omnis acerbi
Impatiens, cupidus syluarum, aptusq; bibendis
Fontibus Aonidum, neq; enim cantare sub antro
Pierio, thyrsum'ue potest contingere sana
Paupertas, atq; æris inops, quo nocte, dieq;
Corpus eget, satur est, cum dicit Horatius *ohe.*
Quis locus ingenio? nisi cum se carmine solo
Vexant, & dominis Cyrrhæ, Nysæq; feruntur —
Pectora nostra duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec de lodice paranda
Attonitæ, currus, & equos, faciesq; deorum
Aspicere, & qualis Rutulum *confundat erinnys.*
Nam si Virgilio *puer, & tolerabile desit*
Hospitium, caderent omnes à crinibus hydri,
Surda nihil gemeret graue buccina, poscimus, ut sit

Poëtæ tametsi suo magno malo, non possunt auelli a scribẽdo, morbo quodam inueterato infecti,

Consummatus poëta eẽ nõ potest q paupertate vexatur.

Non possunt quicquam eximij meditari poëtæ, nisi Apollinis & Bacchi furore agitẽtur, & curis vaceut.

Erinnys, Alecto quę Turnũ ad bellũ suscipiẽdum cõpellit, Aenei. li. 7.

Non

Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
Cuius & ⁎ alucolos, & lenam pignerat Atreus,
Non habet infelix Numitor, quod mittat amico,
Quintillæ quod donet, habet, nec defuit illi
Vnde emeret multa pascendum carne leonem
Iam domitum, constat leuiori bellua sumptu
Nimirum, & capiunt plus intestina poëtæ.
Contentus fama iaceat Lucanus in hortis
Marmoreis, & Sarrano, tenuiq; ⁎ Saleio.
Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
Curritur ad uocem iucundam, & carmen amicæ
Thebaidos, læta m fecit cum Statius urbem,
Promisitq; diem: tanta dulcedine captos
Afficit ille animos tantaq; libidine uulgi
Auditur: sed cum fregit subsellia uersu,
Esurit intactam Paridi nisi uendat Agauen.
Ille & militiæ multis largitur honorem,
Semestri uatum digitos circunligat auro.
Quod non dant proceres, dabit histrio. tu camerinos,
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas,
Præfectos Pelopea facit, Philomena tribunos.
Haud tamen inuideas uati, quem pulpita pascunt.
Quis tibi Mecœnas? quis nunc erit aut Proculeius,
Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter?
Tunc par ingenio pretium, nunc utile multis
Pallere, & uinum toto nescire Decembri.
Vester porro labor fœcundior historiarum
Scriptores, petit hic plus temporis, atq; olei plus,
Nanq; oblita modi millesima pagina surgit

⁎ al. albiolos Diuites habẽt vnde alant leones; vnde poëtas alant nõ habent.

⁎ als, salino. Salei poëtæ egregij, sed paucis meminit Tacitus. Statius alioqui poëta optimus nullũ habet q det quicquam præter vnũ Paridẽ histrionẽ.

Proculeius eques liberalissimus i fratres suos spoliatos bello ciuili.

Omnibus

Omnibus, & crescat multa damnosa papyro.
Sic ingens rerum numerus iubet, atq; operum lex.
Quae tamen inde seges? terrae quis fructus apertae?
Quis dabit historico, quantum daret acta legenti?
Sed genus ignauum, quod tecto gaudet & umbra.
Dic igitur quid causidicis ciuilia praestent
Officia? & magno comites in fasce libelli?
Ipsi magna sonant, sed tunc cum creditor audit
Praecipue, uel si tetigit latus acrior illo,
Qui uenit ad dubium grandi cum codice nomen,
Tunc immensa caui spirant mendacia folles,
Conspuiturq; sinus, ueram deprehendere messem
Si libet: hinc centum patrimonia causidicorum,
Parte alia solum Russati pone Lacertae.
Consedêre duces: surgis tu pallidus Aiax
Dicturus dubia pro libertate bubulco
Iudice: rumpe miser tensum iecur, ut tibi lasso
Figantur uirides scalarum gloria palmae.
Quod uocis pretium? siccus petasunculus, & uas
Pelamydum, aut ueteres Aphrorum epimenida bulbi.
Aut uinum Tyberi deuectum quinq; lagoenae,
Si quater egisti, si contigit aureus unus,
Inde cadunt partes in foedere Pragmaticorum,
Aemilio dabitur, quantum petet, & melius nos
Egimus, huius enim stat currus aheneus, alti
Quadriiuges in uestibulis, atq; ipse feroci
Bellatore sedens curuatum hastile minatur
Eminus, & statua meditatur praelia lusca.
Sic Pedo conturbat, Matho deficit, exitus hic est

Acta leg. scribae actuario.

Nomẽ pro debito vsurpauit, vt Horat. Nomia sectarẽ &c.

Cõsed. Hemistichiũ Ouidij, ex Metamorp. lib. 13.

Scal. quae gemoniae dicebãtur, in quas rei unco trahebãtur.

Tong

Tongilli, magno cum rhinocerote lauari
Qui solet, & uexat lutulenta balnea turba,
Perq; forum iuuenes longo premit assere Medos
Empturos pueros, argentum, myrrhina, uillas.
Spondet enim tyrio stlataria purpura filo.
Et tamen hoc ipsis est utile: purpura uendit
Causidicum, uendunt amethistina: conuenit illis
Et strepitu, & facie maioris uiuere census.
Sed finem impensæ non seruat prodiga Roma.
Vt redeant ueteres, Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
Respicit hoc primum, qui litigat, an tibi serui
Octo, decem comites, post te an sit sella, togati
Ante pedes? ideo conducta Paulus agebat
Sardonyce, atq; ideo pluris, quàm Cossus agebat,
Quàm Basilus, rara in tenui facundia panno.
Quando licet flentem Basilo producere matrem?
Quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
Gallia, uel potius nutricula causidicorum
Aphrica, si placuit mercedem imponere linguæ.
Declamare doces, ô ferrea pectora Vecti,
Cum perimit sæuos classis numerosa tyrannos.
Nam quæcunq; sedens modo legerat, hæc eadem stans
Proferet, atque eadem cantabit uersibus ijsdem.
Occîdit miseros crambe repetita magistros.
Quis color, & quod sit causæ genus, atq; ubi summa
Quæstio, quæ ueniant diuersa parte sagittæ.
Scire uolunt omnes, mercedem soluere nemo.
Mercedem appellas, quid enim scio? culpa docentis

Rhinoc. vase ex rhinocerotis cornu. Magno strepitu agit omnia, sed hoc expedit vt pluris fiat.
Nã tanta est seculi nostri stoliditas, vt nõ virtutem, sed splẽdorem spectemus,

Rhetorũ misera conditio qui magno labore, sed nllo fructu docent iuuenes declamare.

Arca. Si iuuenis sit hebeti & asinino igenio, imputatur praeceptori quod nihil didicerit.

Scilicet arguitur, quod laeua in parte mamillae
Nil salit Arcadico iuueni, cuius mihi sexta
Quaq; die miserum dirus caput Hannibal implet.
Quicquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
A' Cannis, an post nimbos, & fulmina cautus
Circumagat madidas à tempestate cohortes. ——
Quantumuis stipulare, & protinus accipe, quod do.
Vt toties illum pater audiat, ast alij sex
Et plures uno conclamant ore sophistae,
Et ueras agitant lites raptore relicto,
Fusa uenena silent, malus, ingratusq; maritus,
Et quae iam ueteres sanant mortaria caecos.
Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra mouebunt
Consilia, & uitae diuersum iter ingredietur
Ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbra
Summula ne pereat, qua uilis tessera uenit
Frumenti, quippe haec merces lautißima, tenta
Chrysogonus quanti doceat, uel Pollio quanti
Lautorum pueros artem scindens Theodori,
Balnea sexcentis, & pluris, porticus, in qua
Gestetur dominus quoties pluit, an'ne serenum
Expectet, spergatq; luto iumenta recenti?
Hic potius, nanq; hic mundae nitet ungula mulae.
Parte alia longis Numidarum fulta columnis
Surgat, & algentem rapiat coenatio solem.
Quanticunq; domus, ueniet qui fercula docte
Componit, ueniet qui pulmentaria condit.
Hos inter sumptus sestertia Quintiliano
Vt multum duo sufficient: res nulla minoris

Bona pars inquit omissis frigidis declamatiunculis, se trāsferent ad veras causas agendas, si quidem mihi credent.

Vberior quaestus redit citharoedis quā oratoribus, q plane negligūtur, etiam ab ijs, q non dubitāt ingentem sumptū facere in rebus nihil ad rem facientibus.

Constabit

Constabit patri, quàm filius: unde igitur tot
Quintilianus habet saltus? exempla nouorum
Fatorum transi, felix, & pulcher, & acer,
Felix, & sapiens, & nobilis, & generosus
Appositam nigræ lunam subtexit alutæ,
Felix, orator quoq; maximus, & iaculator.
Et si perfrixit, cantat bene. distat enim, quæ
Sydera te excipiant modo primos incipientem
Edere uagitus, & adhuc à matre rubentem.
SI FORTVNA *uolet, fies de rhetore consul,*
Si uolet hæc eadem, fies de consule rhetor.
Ventidius quid enim? quid Tullius? an'ne aliud quàm
Sydus, & occulti miranda potentia fati?
Seruis regna dabunt, captiuis fata triumphos:
Felix ille tamen, coruo quoq; rarior albo.
Pœnituit multos uanæ, sterilisq; cathedræ,
Sicut Thrasymachi probat exitus, atq; Secundi
Carinatis, & hunc inopem uidistis Athenæ,
Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.
Dij maiorum umbris tenuem, & sine pondere terram,
Spirantesq; crocos, & in urna perpetuum uer,
Qui præceptorem sancti uoluere parentis
Esse loco: metuens uirgæ iam grandis Achilles
Cantabat patrijs in montibus: & cui non tunc
Eliceret risum citharœdi cauda magistri?
Sed Ruffum, atq; alios cædit sua quæq; iuuentus,
Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
Quis gremio Enceladi, doctiq; Palæmonis affert
Quantum grammaticus meruit labor? & tamen ex hoc

Quintiliani rara felicitas.

Rhet. cõs. Hoc cõtigisse Quintiliano testatur Ausonius.

Ventidius ex mulotriba consul factus est.

Thrasymachus & Secũdus rhetores ob precij exiguitatem a professione desliterunt.

Ruffus orator. qui Ciceronem Gallicæ cuiusdã eloquentiæ esse dixit.

Quodcunq; est (minus est autem quàm rhetoris æra)
Discipuli custos præmordet Accinitus ipse,
Et qui dispensat, frangit sibi: cede Palæmon,
Et patere inde aliquid decrescere, nón aliter, quàm
Institor hybernæ tegetis, niueíq; cadurci,
Dummodo non pereat, mediæ quod noctis ab horâ
Sedisti, qua nemo faber, qua nemo sedebat,
Qui docet obliquo lanam deducere ferro, — Carminator.
Dum modo non pereat totidem olfecisse lucernas,
Quot stabant pueri, cum totus decolor esset
Flaccus, & hæreret nigro fuligo Maroni.
Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni
Non egeat: sed uos sæuas imponite leges,
Vt præceptori uerborum regula constet,
Vt legat historias, autores nouerit omnes
Tanquam ungues, digitosq; suos, ut forte rogatus
Dum petit, aut thermas, aut Phœbi balnea, dicat
Nutricem Anchisæ, nomen, patriamq; nouercæ
Archemori, dicat quot Acestes uixerit annos,
Quot Siculus Phrygibus uini donauerit urnas.
Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
Vt si quis cera uultum facit: exigite, ut sit
Et pater ipsius cœtus, ne turpia ludant,
Ne faciant uicibus: non est leue tot puerorum
Obseruare manus, oculosq; in fine trementes.
Hæc inquit, cures, & cum se uerterit annus,
Accipe uictori populus quod postulat aurum.

Ingratitudo in pceptores quos mercede sua defraudant parentes discipulorum. Indigna a præceptore exiguntur.

Anchemoli, alij legunt, de quo Ver. Anchemolũ thalamos ausum ĩcestare nouercæ.

SATYRA VIII.

Stemmata

Stemmata quid faciunt? quid prodest Pontice longo
Sanguine censeri, pictosq; ostendere uultus
Maiorum? & stantes in curribus Aemilianos?
Et curios iam dimidios? nasumq; minorem
Coruini, & Galbam auriculis, nasoq; carentem?
Quis fructus generis tabula iactare capaci
Fumosos equitum cum dictatore magistros,
Si coram Lepidis male uiuitur? effigies quò
Tot bellatorum, si luditur alea pernox?
Ante numantinos si dormire incipis ortus
Luciferi, quò signa duces, & castra mouebant?
Cur Allobrogicis, & magna gaudeat ara
Natus in Herculeo Fabius lare? si cupidus, si
Vanus, & Euganea quantumuis mollior agna?
Si tenerum attritus catinensi pumice lumbum
Squallentes traducit auos? emptorq; ueneni
Frangenda miseram funestat imagine gentem?
Tota licet ueteres exornent undiq; ceræ
Atria, NOBILITAS sola est, atq; unica uirtus.
Paulus, uel Cossus, uel Drusus moribus esto,
Hos ante effigies maiorum pone tuorum,
Præcedant ipsas illi te consule uirgas.
Prima mihi debes animi bona, sanctus haberi,
Iustitiæq; tenax factis, dictisq; mereris,
Agnosco procerem: salue Getulice, seu tu
Syllanus, quocunq; alio de sanguine raras
Ciuis, & egregius patriæ contingis ouanti.
Exclamare libet populus quod clamat Osiri
Inuento: quis enim generosum dixerit hunc, qui

Ad ponticum, de vera nobilitate, quæ non maiorū imaginibus censenda est, sed ab animi virtutibus.

Fab. Is tantum a Fabij maximi patris moribus degenerauit, vt ei a prætore paternis bonis interdictum sit, autor Valerius libro tertio cap. v.
Vera nobilitas vnde proficiscatur.

Indignus genere, & præclaro nomine tantum
Insignis? nanum cuiusdam Atlanta uocamus:
Aethiopem cygnum: paruam, extortamq; puellam,
Europen: canibus pigris, scabieq; uetusta
Leuibus, & siccæ lambentibus ora lucernæ,
Nomen erit pardus, tigris, leo, si quid adhuc est,
Quod fremit in terris uiolentius. ergo cauebis,
Et metues, ne tu sis Creticus, aut Camerinus.
His ego quem monui, tecum est mihi sermo Rubelli
Plance, tumes alto Drusorum *sanguine, tanquam*
Feceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses.
Vt te conciperet, quæ sanguine fulget Iuli,
Non quæ uentoso conducta sub aëre texit:
Vos humiles, inquis, uulgi pars ultima nostri,
Quorum nemo queat patriam monstrare parentis.
Ast ego Cecropides, uiuas, & originis huius =
Gaudia longa feras, tamen ima plebe quiritem,
Facundum inuenies, solet hic defendere causas
Nobilis indocti, ueniet de plebe togata
Qui iuris nodos, & legum ænigmata soluat.
Hic petit Euphraten *iuuenis, domitiq;* Bataui
Custodes aquilas, armis industrius: at tu
Nil nisi Cecropides, truncoq; simillimus Hermæ,
Nullo quippe alio uincis discrimine, quàm quòd
Illi marmoreum caput est, tua uiuit imago.
Dic mihi Teucrorum proles, animalia muta
Quis generosa putet, nisi fortia? nempe uolucrem
Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
Feruet, & exultat rauco uictoria circo.

Vide ne cũ Creticus audis aut Camerinus, id per iocũ dicaſ vt Pumilionem vocamus Atlãtem.

Rubellius Plancus, q depulso Nerone ꝓpter generis claritatem successor omniũ ore petebatur: autor Tacitus in Nerone.

Maior in plebeijs nõnũquã industria quam in torquatis quibusdam stupidissimis.

Nobilis hic,quocunq; uenit de gramine,cuius
Clara fuga ante alios,& primus in æquore puluis.
Sed uenale pecus Corithæ,posteritas &
Hirpini,si rara iugo uictoria sedit.
Nil ibi maiorum respectus,gratia nulla
Vmbrarum,dominos pretijs mutare iubentur
Exiguis,tritoq; trahunt epiredia collo
Segnipedes,digniq; molam uersare Nepotis.
Ergo ut miremur te,non tua,primum aliquid da,
Quod poßim titulis incidere præter honores,
Quos illis damus,& dedimus,quibus omnia debes.
Hæc satis ad iuuenem,quem nobis fama superbum
Tradit,& inflatum,plenumq; Nerone propinquo.
Rarus enim fermè sensus communis in illa
Fortuna:sed te censeri laude tuorum
Pontice noluerim,sic ut nihil ipse futuræ
Laudis agas,miserum est aliorum incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.
Stratus humi palmes uiduas desiderat ulmos.
Esto bonus miles,tutor bonus,arbiter idem
Integer,ambiguæ si quando citabere testis,
Incertæq; rei,Phalaris licet imperet,ut sis
Falsus,& admoto dictet periuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter uitam uiuendi perdere causas.
Dignus morte perit,cœnet licet ostrea centum
Gaurana,& Cosmi toto mergatur aheno.
Expectata diu tandem prouincia cum te
Rectorem accipiet,pone iræ frena,modumq;,

Vt equus generosus, appellat qui cæteros excellit cursu,vndecūque natus sit:ita qui animi bonis cæteros præstat,

Nepos molitoris nomē,cuius meminit Martialis.

Raro fit vt non insigniter delipiant qui opibus inati sunt.

Non cōmittas vt in alicuius gratiā periurus sis,etiam si percundum esset.

Pone & auaritiæ, miserere inopum sociorum.
Ossa uides regum uacuis exhausta medullis.
Respice quid moneant leges, quid curia mandet.
Præmia quanta bonos maneant, quàm fulmine iusto
Et Capito, & tutor ruerint damnante senatu
Piratæ Cilicum. sed quid damnatio confert,
Cum Pansa eripiat, quicquid tibi Natta reliquit?
Præconem Chærippe tuis circumspice pannis,
Iamq; tace, furor est post omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim, nec uulnus erat par
Damnorum socijs florentibus, & modo uictis:
Plena domus tunc omnis, & ingens stabat aceruus
Nummorum, Spartana chlamys, conchylia Coa,
Et Cum Parrhasij tabulis, signisq; Myronis
Phidiacum uiuebat ebur, necnon Polycleti
Multus ubiq; labor, raræ sine Mentore mensæ.
Inde Dolabella est, atque hinc Antonius, inde
Sacrilegus Verres, referebant nauibus altis
Occulta spolia, & plures de pace triumphos.
Nunc socijs iuga pauca boum, & grex paruus equarũ.
Et pater armenti capto eripietur agello,
Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum,
Si quis in ædicula deus unicus: hæc etenim sunt
Pro summis, nam sunt hæc maxima. despicias tu
Forsitan imbelles Rhodios, unctamq; Corinthum:
Despicias merito: quid enim resinata iuuentus,
Cruraq; totius facient tibi leuia gentis?
Horrida uitanda est Hispania, Gallicus axis,
Illyricumq; latus, parce & messoribus illis,

Capito Cossutianus dãnatus fuit repetundarum, quod Ciliciã prouinciam spoliasset.

Olim prouinciæ florẽtiores erãt, quã nũc a prætoribus sic exhaustæ.

Nunc non solũ preciosa, sed vilissima quæque furãtur & miseros prouinciales spoliãt: quã quam nõ ita tutum sit Hispanos cõpilare atque Græcos imbelles, & voluptatibus deditos.

Qui

Qui ſaturant urbem,circo,ſcenæq; uacantem.
Quanta autem inde feres tam diræ præmia culpæ,
Cum tenues nuper Marius diſcinxerit Aphros?
Curandum in primis,ne magna iniuria fiat
Fortibus,& miſeris:tollas licet omne quod uſquam eſt
Auri atq; argenti,ſcutum gladiumq; relinques, —
Et iacula & galeam:ſpoliatis arma ſuperſunt.
Quod modo propoſui non eſt ſententia,uerum
Credite me uobis folium recitare Sibyllæ.
Si tibi ſancta cohors comitum,ſi nemo tribunal
Vendit acerſecomes,ſi nullum in coniuge crimen,
Nec per conuentus,nec cuncta per oppida curuis
Vnguibus ire parat nummos raptura Celæno,
Tunc licet à Pico numeres genus,altaq; ſi te
Nomina delectant,omnem Titanida pugnam
Inter maiores ipſumq; Promethēa ponas,
De quocunq; uoles proauum tibi ſumito libro.
Quod ſi præcipitem rapit ambitus,atq; libido,
Si frangis uirgas ſociorum in ſanguine,ſi te
Delectant hebetes laſſo lictore ſecures,
Incipit ipſorum contra te ſtare parentum
Nobilitas,claramq; facem præferre pudendis.
OMNE *animi uitium tanto conſpectius in ſe*
Crimen habet,quanto maior,qui peccat,habetur.
Quò mihi te ſolitum falſas ſignare tabellas
In templis quæ fecit auus? ſtatuamq; parentis
Ante triumphalem? quò? ſi nocturnus adulter
Tempora Santonico uelas adoperta cucullo?
Præter maiorum cineres,atq; oſſa uolucri

Marius ita Africã exhauſit, vt non ſit quod tollat amplius.

ἀκερσεκόμης intonſus, quales erant Romanis in delitijs pueri.
Pico,rege Aboriginum,

Si violentus es & crudelis,non modo non proderit tibi nobilitas,ſed oberit etiam.

Damasip. Nerone latēter perstrigit qui fuit aurigādistudiosissimus, vt scribit Suetonius.

Carpento rapitur pinguis Damasippus, & ipse,
Ipse rotam stringit multo sufflamine consul,
Nocte quidem, sed luna uidet, sed sydera testes
Intendunt oculos, finitum tempus honoris
Cum fuerit, clara Damasippus luce flagellum
Sumet, & occursum nusquam trepidabit amici
Iam senis, ac uirga prior innuet, atq; maniplos
Soluet, & infundet iumentis hordea lassis.
Interea dum lanatas, toruumq; iuuencum
More Numæ cædit Iouis ante altaria, iurat

Hipp. agasonū deā, summe aurigationi deditum vult ostendere.

Hipponam, & facies olida ad præsepia pictas,
Sed cum peruigiles placet instaurare popinas,
Obuius assiduo syrophœnix udus amomo
Currit, Idumeæ syrophœnix incola portæ,
Hospitis affectu dominum, regemq; salutat,
Et cum uenali Cyane succincta lagœna.
Defensor culpæ dicet mihi, fecimus & nos
Hæc iuuenes, esto, desisti nempe, nec ultra

Nō pudet nobiles & iā grādes in ebriosorum cōpotationes ingredi.

Fouisti errorem: breue sit quod turpiter audes.
Quædam cum prima resecentur crimina barba,
Indulge ueniam pueris. Damasippus ad illos
Thermarum calices, inscriptaq; lintea uadit
Maturus bello Armeniæ, Syriæq; tuendis
Amnibus, & Rheno, atq; Istro præstare Neronem
Securum ualet hæc ætas: mitte hostia Cæsar,

Sandapila, qua plebeiorum & damnatorū cadauera efferebā tur.

Mitte, sed in magna legatum quære popina,
Inuenies aliquo cum percussore iacentem
Permistum nautis, aut furibus, aut fugitiuis,
Inter carnifices, & fabros sandapilarum,

Et

Et resupinati cessantia tympana Galli,
Aequa ubi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
Quid facias talem sortitus Pontice seruum?
Nempe in Lucanos, aut Thusca ergastula mittas.
At uos Troiugenæ uobis ignoscitis, & quæ
Turpia cerdoni, Volesos, Brutosq; decebunt.

χλευασμός.

Quid, si nunquam adeo fœdis, adeoq; pudendis
Vtimur exemplis, ut non peiora supersint?
Consumptis opibus uocem Damasippe locasti
Sippario, clamosum ageres ut phasma Catulli.
Laureolum uelox etiam bene Lentulus egit,
Iudice me, dignus uera cruce, nec tamen ipsi
Ignoscas populo: populi frons durior huius
Qui sedet, & spectat triscurria patriciorum,
Planipedes audit Fabios, ridere potest qui
Mamercorum alapas, quanti sua funera uendant,
Quid refert? uendunt nullo cogente Nerone,
Nec dubitant celsi prætoris uendere ludis.
Finge tamen gladios inde, atq; hinc pulpita pone,
Quid satius, mortem sic quisquam exhorruit, ut sit
Zelotypus Thymeles, stupidi collega Corinthi?
Res haud mira tamen, citharœdo principe natus
Nobilis, hæc ultra, quid erit nisi ludus? & illic
Dedecus urbis habes, nec mirmillonis in armis,
Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce supina.
Damnat enim tales habitus, & damnat & odit,
Nec galea frontem abscondit: mouet ecce tridentem
Postquam uibrata pendentia retia dextra;

Laureolum, fabulã Næuij de Laureolo ĩ crucem sublato.

Scurrile esse in cœna saltare, maxime si magnuses, & a nemine cogeris.

Non mirum si mores ciuium sint corrupti, cum princeps sit corruptissimus: vnde non pudet optimates palã in arenam sese demittere, quod infamium hominũ est.

Nequic

Nequicquam effudit, nudum ad spectacula uultum
Erigit, & tota fugit agnoscendus arena.
Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum se
Porrigat, & longo iactetur spira galero.
Ergo ignominiam grauiorem pertulit omni
Vulnere, cum Gracchо iussus pugnare secutor,
Libera si dentur populo suffragia, quis tam
Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni,
Cuius supplicio non debuit una parari
Simia, nec serpens unus, nec culeus unus?
Par Agamemnonidæ crimen, sed causa facit rem
Dissimilem: quippe ille deis authoribus ultor
Patris erat cæsi media inter pocula, sed nec
Electræ iugulo se polluit, aut Spartani
Sanguine coniugij, nullis aconita propinquis
Miscuit in scena, nunquam cantauit Orestes.
Troica non scripsit. quid enim Virginius armis
Debuit ulcisci magnis, aut cum uindice Galba?
Quid Nero tam sæua, crudaq; tyrannide fecit?
Hæc opera, atq; hæc sunt generosi principis artes,
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita saltu
Prostitui, Graiæq; apium meruisse coronæ,
Maiorum effigies habeant insignia uocis,
Ante pedes domiti longum tu pone Thyestæ
Syrma, uel Antigones seu personam Menalippes,
Et de marmoreo citharam suspende Colosso.
Quis Catilina tuis natalibus, atq; Cethegi
Inueniet quicquam sublimius? arma tamen uos
Nocturna, & flammas domibus, templisq; parastis,

Vt

Paricidiũ Neronis multo, q̃ id quod patrauit Orestes, crudelius.

Virginius Rufus l. u. Vindex, & Galba exercitus duces desciuerunt a Nerone.

Non esse nobiles qui ex generosis nati impie agant.

Vt Bracatorum pueri, Senonumq; minores,
Ausi quod liceat tunica punire molesta.
Sed uigilat consul, uexillaq; uestra coercet.
Hic nouus Arpinâs ignobilis, & modo Romæ
Municipalis eques galeatum ponit ubiq;
Præsidium attonitis, & in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra toga contulit illi
Nominis, & tituli, quantum non Leucade, quantum
Thessaliæ campis Octauius abstulit udo
Cædibus assiduis gladio: sed Roma parentem
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
Arpinâs alius Volscorum in monte solebat
Poscere mercedes alieno lassus aratro,
Nodosam post hæc frangebat uertice uitem,
Si lentus pigra muniret castra dolabra.
Hic tamen & Cimbros, & summa pericula rerum
Excipit, & solus trepidantem protegit urbem.
Atq; ideo postquam ad Cimbros, stragemq; uolabant,
Qui nunquam attigerant maiora cadauera corui,
Nobilis ornatur lauro collega secunda.
Plebeiæ Deciorum animæ, plebeia fuerunt
Nomina. pro totis legionibus, hi tamen & pro
Omnibus auxilijs, atq; omni plebe Latina
Sufficiunt dijs infernis, terræq; parenti.
Pluris enim Decij, quàm qui seruantur ab illis.
Ancilla natus trabeam, & diadema Quirini,
Et fasces meruit regum ultimus ille bonorum.
Prodita laxabant portarum claustra tyrannis
Exulibus iuuenes ipsius consulis, & quos

Magnum

Cicero quãuis illis videretur obscurior, plus pro fuit reipub, & reportauit tãtũ gloriæ quantũ Cæsar augustus

Marius & ipse Arpinas humili loco natus fortissime se gessit pro libertate patriæ, iã in summo periculo cõstitutæ.

Deciorũ virtus

Reg. vlt. Seruius Tullius vir ignobilis, oium consensu ob virtutẽ rex declaratus.

Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quòd miraretur cum Coclite Mutius, & quæ
Imperij fines Tyberinum uirgo notauit,
Occulta ad patres produxit crimina seruus
Matronis lugendus, at illos uerbera iustis
Afficiunt pœnis, & legum prima securis.
Malo pater tibi sit Thersites, dummodo tu sis
Aeacidæ similis, uulcaniaq; arma capessas,
Quàm te Thersitæ similem producat Achilles
Et tamen ut longe repetas, longeq; reuoluas
Nomen, ab infami gentem deducis asylo, —
Maiorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit, aut illud, quod dicere nolo.

Crimina seruus, Vindex Cecinensis, qui iuuenum coniurationem detexit, quam tractauerant in domo Aquiliorũ de reducẽdis regibus.

SATYRA IX.

Scire uelim quare toties mihi Næuole tristis
Occurras fronte obducta, ceu Marsya uictus.
Quid tibi cum uultu, qualem deprensus habebat
Rauola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambenti crustula seruõ.
Non erat hac facie miserabilior Crepereius
Pollio, qui triplicem usuram præstare paratus
Circuit, & fatuos non inuenit, unde repente
Tot rugæ? certe modico contentus agebas
Vernam equitem, conuiua ioco mordente facetus,
Et salibus uehemens intra pomeria natis.
Omnia nunc contra, uultus grauis, horrida sicca
Sylua comæ, nullus tota nitor in cute, qualem
Præstabit calidi circumlita fascia uisci,

Ad Næuolum quendam qui cinædis operã præstabat, sed nullo fere quæstu, vnde sub eius persona sui tẽporis, fœditatem & auaritiã insectatur.

Visco cum resina & cera facies nitidior reddebatur.

Sed

Sed fruticante pilo neglecta, & squallida crura.
Quid macies ægri ueteris, quem tempore longo
Torret quarta dies, olimq; domestica febris?
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore, deprendas & gaudia, sumit utrunq;
Inde habitum facies: igitur flexisse uideris
Propositum, & uitæ contrarius ire priori.
Nuper enim (ut repeto) fanum Isidis, & Ganymedem
Pacis, & aduectæ secreta palatia matris,
Et Cererem (nam quo non prostat fœmina templo?)
Notior Aufidio mœchus celebrare solebas,
(Quod taceo) atq; ipsos etiam inclinare maritos.
Vtile & hoc multis uitæ genus, at mihi nullum
Inde operæ pretium, pingues aliquando lacernas
Munimenta togæ duri, craßiq; coloris,
Et male percussas textoris pectine galli
Accipimus, tenue argentum, uenæq; secundæ.
Fata regunt homines, fatum est in partibus illis,
Quas sinus abscondit, nam si tibi sydera cessant,
Nil faciet longi mensura incognita nerui.
Quamuis te nudum spumanti Virro labello
Viderit, & blande aßidue, densæq; tabellæ
Sollicitent, ἤθους γὰρ γλυκέος ἄνδρα κίναιδον.
Quod tamen ulterius monstrum, quàm mollis auarus?
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
Computat, & ceuet, ponatur calculus, adsint
Cum tabula pueri, numera sestertia quinq;
Omnibus in rebus, numerentur deinde labores,
An facile & pronum est agere intra uiscera penem

Aduectæ mat. Cybeles templum quod extructum erat in palatio.

Venæ sec. minus purum, ac per hoc uilius, vt secundarium panē dicimus.

Vlterius, peius: quasi vltra quod nō sit deterius.

Legit

Legitimum,atq; illic hesternæ occurrere cœnæ?
Seruus erit minus ille miser,qui foderit agrum,
Quàm dominum,sed tu sane tener,& puerum te,
Et pulchrum,& dignum cyatho,cœloq; putabas.

Affeclæ, ministræ ab assequẽdo.

Vos humili asseclæ,uos indulgebitis unquam
Cultori,iam nec morbo donare parati?
En cui tu uiridem umbellam,cui succina mittas
Grandia,natalis quoties redit,aut madidum uer
Incipit,& strata positus,longaq; cathedra

Calen. Martijs, quibusmulieribus mũera ịmittebantur.

Munera fœmineis tractas secreta calendis.
Dic passer cui tot montes,tot prædia seruas
Appula,tot miluos intra tua pascua lassos?
Te Trifolinus ager fœcundis uitibus implet,

Suspect. quod imminet ciuitati. Missenum videẽ innuere promontorium.

Suspectumq; iugum Cumis,& Gaurus inanis.
Nam quis plura linit uicturo dolia musto?
Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
Iugeribus paucis?melius'ne hic rusticus infans
Cum matre,& casulis,& cum lusore catello
Cymbala pulsantis legatus fiet amici?
Improbus es,cum poscis ait,sed pensio clamat,
Posce,sed appellat puer unicus,ut Polyphemi

Odysseæ libro nono.

Lata acies,per quam solers euasit Vlysses.
Alter emendus erit,nanq; hic non sufficit,ambo
Pascendi,quid agam bruma spirante?quid oro;
Quid dicam scapulis seruorum mense decembri,

Cicadas, æstatem: nam æstate potissimum canunt,

Et pedibus?durate,atq; expectate cicadas?
Verum ut dißimules,ut mittas cætera,quanto
Metiris pretio,quòd ni tibi deditus essem,
Deuotusq; cliens,uxor tua uirgo maneret?

Scis

Scis certe quibus iſta modis, quàm ſæpe rōgaris,
Et quæ polliatus, fugientem ſæpe puellam
Amplexu rapui, tabulas quoq; ruperat, & iam
Signabat, tota uix hæc ego nocte redemi
Te plorante foris, teſtis mihi lectulus, & tu,
Ad quem peruenit lecti ſonus, & dominæ uox.

Tabul. rup. q̄bus contractū erat matrimoniū, & alias cū alio marito parabat.

Inſtabile, ac dirimi cœptum, & iam penè ſolutum
Coniugium in multis domibus ſeruauit adulter.
Quò te circumagas? quæ prima, aut ultima ponas?
Nullum ergo meritum eſt ingrate, ac perfide, nullum,
Quod tibi filiolus, uel filia naſcitur ex me?
Tollis enim, & libris actorum ſpargere gaudes
Argumenta uiri, foribus ſuſpende coronas,
Iam pater es, dedimus quod famæ opponere poßis.
Iura parentis habes, propter me ſcriberis hæres,
Legatum omne capis, necnon & dulce caducum.

Acta libri in q̄bus liberorum nomina ſcribebant parētes q̄ publice & priuatim aſſeruabantur.

Commoda præterea iunguntur multa caducis,
Si numerum, ſi tres impleuero, iuſta doloris
Neuolæ cauſa tui: contra tamen ille quid affert?
Negligit, atq; alium bipedem ſibi quærit aſellum.

Si tres. Nā qui ī vrbe tres liberos ſuſcepiſſēt, immunitate donabantur.

Hæc ſoli commiſſa tibi celare memento,
Et tacitus noſtras intra te fige querelas.
Nam res mortifera eſt inimicus pumice leuis,
Qui modo ſecretum commiſerat, ardet & odit.
Tanquam prodiderim quicquid ſcio ſumere ferrum,
Fuſte aperire caput, candelam apponere ualuis
Non dubitat, nec contemnas, aut deſpicias, quòd
His opibus nunquam cara eſt annona ueneni.
Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.

Leuis pū. mollis & effœminatus.

Hemistichium carminis Vergiliani.

O' Corydon Corydon, secretum diuitis ullum
Esse putas? serui ut taceant, iumenta loquentur,
Et canis, & postes, & marmora, claude fenestras,
Vela tegant rimas, iunge hostia tollito lumen
E' medio, clament omnes, prope nemo recumbat,
Quod tamen ad cantum galli facit ille secundi,
Proximus ante diem caupo sciet, audiet & quæ
Finxerunt pariter librarius, archimagiri
Carptores: quod enim dubitant componere crimen
In dominos? quoties rumoribus ulciscuntur

Balthea, lora quibus sæpe cæsi sunt.

Balthea? nec deerit qui te per compita quærat
Nolentem & miseram uinosus inebriet aurem.
Illos ergo roges quicquid paulo ante petebas
A' nobis, taceant illi, sed prodere malunt
Arcanum, quàm subrepti potare falerni,

Faciens, sacrificans Bonæ deæ. sic Virgilius, cū faciā vitula.

Pro populo faciens quantum Laufella bibebat.
Viuendum recte cum propter plurima, tum his
præcipuè causis, ut linguas mancipiorum
Contemnas, nam lingua mali pars pessima serui.
Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis
Quorum animas & farre suo custodit, & ære,
Idarco ut possim linguam contemnere serui,
Vtile consilium modo, sed commune dedisti:
Nunc mihi quid suades post damnum temporis, & spes
Deceptas? festinat enim decurrere, uelox

Vitæ breuitas.

Flosculus angustæ, miseræq; breuissima uitæ
Portio, dum bibimus, dum serta, unguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.
Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus

Stanti

Stantibus. & saluis his collibus, undiq; ad illos
Conueniunt & carpentis, & nauibus omnes,
Qui digito scalpunt uno caput: altera maior
Spes superest, tu tantum crucis imprime dentem.
Hæc exempla para fœlicibus, at mea Cloto
Et lachesis gaudent, si pascitur inguine uenter.
O' parui, nostriq; lares, quos thure minuto,
Aut farre, & tenui solco exornare corona,
Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
A' tegete, & baculo? uiginti millia fœnus
Pignoribus positis, argenti uascula puri,
Sed quæ Fabricius censor notet, & duo fortes
De grege Mœsorum, qui me ceruice locata
Securum iubeant clamoso insistere circo.
Sit mihi præterea curuus cælator, & alter.
Qui multas facies pingat cito, sufficient hæc.
Quando ego pauper ero, uotum miserabile, nec spes
His saltem, nam cum pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras illa de naue petitas,
Quæ Siculos cantus effugit remige surdo.

Qui digito: Hemistichiũ ꝑsus Calui poëtę de Pompeio, quẽ hoc versu vt mollem & pathicũ pstrigit.

Mœsia regio Pannoniæ finitima, vnde mittebantur robustissimi serui.

SATYRA X.

OMnibus in terris, quæ sunt à Gadibus usque
Auroram, & Gangem, pauci dinoscere possunt
Vera bona, atq; illis multum diuersa, remota
Erroris nebula: quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te
Conatus non pœniteat, uotiq; peracti?
Euertère domos totas optantibus ipsis

Insectatur stulta hoīm vota q vitijs excęcati, nesciāt qd optẽt: a dijs ãt nihil cẽ petẽdum colligit, quã sana mens, & sen suũ integritas

Dij faciles, nocitura toga, nocitura petuntur
Militia, & torrens dicendi copia, multis
Et sua mortifera est facundia uiribus ille
Confisus perijt, admirandisq; lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia cura
Strangulat, & cuncta exuperans patrimonia census,
Quanto delphinus balæna britannica maior.
Temporibus diris igitur, iußuq; Neronis
Longinum, & magnos Senecæ prediuitis hortos
Clausit, & egregias Lateranorum obsidet ædes
Tota cohors, rarus uenit in cœnacula miles,
Pauca licet portes argenti uascula puri,
Nocte iter ingressus gladium: contumq; timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbram.
Cantabit uacuus coram latrone uiator.
Prima ferè uota, & cunctis notißima templis,
Diuitiæ ut crescant, ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca foro: sed nulla aconita bibuntur
Fictilibus, tunc illa time, cum pocula sumes
Gemmata, & lato Setinum ardebit in auro.
Iam'nc igitur laudas, quòd de sapientibus alter
Ridebat, quoties à limine mouerat unum,
Protuleratq; pedem, flebat contrarius alter?
Sed facilis cuiuis rigidi censura cachinni,
Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non esset urbibus illis
Prætexta, & trabeæ, fasces, lectica, tribunal.
Quid si uidisset prætorem in curribus altis

Cassius Longinus, Seneca & Plautus Lateranus ꝓpter diuitias a Nerone ad necē cō-pulsi sunt.

Sap. Democritus, qui ob id Γελασῖνος dictus est Heraclitus.

Extan

Extantem, & medio sublimem in puluere circi
In tunica Iouis, & pictae sarrana ferentem
Ex humeris aulaea togae magnaeq; coronae,
Tantum orbem quanto ceruix non suffiat ulla?
Quippe tenet sudans hanc publicus, & sibi consul
Ne placeat curru seruus portatur eodem.
Da nunc & uolucrem, sceptro quae surgit eburno,
Illinc cornices, hinc praecedentia longi
Agminis officia, & niueos ad frena Quirites,
Defossa in loculis, quos sportula fecit amicos. ——
Tunc quoq; materiam risus inuenit ad omnes
Occursus hominum, cuius prudentia monstrat
Summos posse uiros, & magna exempla daturos
Veruecum in patria, crassoq; sub aëre nasci.
Ridebat curas, necnon & gaudia uulgi,
Interdum & lachrymas, cum fortunae ipse minaci
Mandaret laqueum, mediumq; ostenderet unguem.
Ergo superuacua, aut perniciosa petuntur,
Propter quae fas est genua incerare deorum,
Quosdam praecipitat subiecta potentia magnae
Inuidiae, mergit longa, atque insignis honorum
Pagina, descendunt statuae, restemq; sequuntur.
Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
Caedit, & immeritis franguntur crura caballis,
Iam strident ignes, iam follibus atq; caminis
Ardet adoratum populo caput, & crepat ingens
Seianus, deinde ex facie toto orbe secunda
Fiunt urceoli, pelues, sartago, patellae.
Pone domi lauros, duc in capitolia magnum,

Tunica Iouis. triũphali veste quã ex templo Iouis sũptã induebãt, vt indicãt Liui, li. x. ab vrbe con.

Democritus exẽplo est, bonos viros vbiq; posse nasci, vt qui i Thracia barbarissima regione natus sit.

Exẽplo Seiani ostẽdit nimiam potẽtiã multis esse exitio. Nã ille sub Tyberio eo honori-

Cretatumq; bouem,Seianus ducitur unco
Spectandus:gaudent omnes:quæ labra?quis illi
Vultus erat?nunquam,si quid mihi credis,amaui
Hunc hominem:sed quo cecidit sub crimine?quisnam
Delator?quibus indicijs?quo teste probauit?
Nil horum,uerbosa & grandis epistola uenit
A'Capreis:bene habet,nil plus interrogo:sed quid
Turba tremens?sequitur fortunam,ut semper,& odit
Damnatos:idem populus,si Nortia Thusco
Fauisset,si oppressa foret secura senectus
Principis,hac ipsa Seianum diceret hora
Augustum,iam pridem,ex quo suffragia nulli
Vendimus,effugit curas,nam qui dabat olim
Imperium,fasces,legiones,omnia,nunc se
Continet,atq; duas tantum res anxius optat
Panem, & Circenses,perituros audio multos.
Nil dubium,magna est fornacula pallidulus mi
Brutidius meus ad Martis fuit obuius aram,
Quàm timeo uictus ne pœnas exigat Aiax,
Vt male defensus,curramus præcipites,&
Dum iacet in ripa,calcemus Cæsaris hostem,
Sed uideant,serui,ne quis neget,& pauidum in ius
Ceruice astricta dominum trahat:hi sermones
Tunc de Seiano,secreta hæc murmura uulgi.
Vis'ne salutari sicut Seianus?habere
Tantundem?atq; illi sellas donare curules?
Illum exercitibus præponere?tutor haberi
Principis augusta Caprearum in rupe sedentis
Cum grege Chaldeo?uis certe pila,cohortes,

euectus est vt eius natalis publice celebraretur, & illi aureæ statuæ ponerētur, īperatoris in consulatu collega fieret, a quo tādē vt fur p̄ literas a' senatu īterfici & vnco trahi iussus ē.

Aiax.hoc est. periculū est,ne multi sibi inferant manus dū citati ad causā dicēdam despe rēt de salute.vt pote male sibi conscij.

Chal, Trasyllo mathematico Caldæo vtebatur iprimis Tiberius.

Egre

Egregios equites, & castra domestica, quid ni
Haec cupias, & qui nolunt occidere quenquam,
Posse uolunt, sed quae praeclara, & prospera tanti,
Vt rebus laetis par sit mensura malorum?
Huius qui trahitur praetextam sumere mauis?
An fidenarum, Gabiorumq; esse potestas?
Et de mensura ius dicere? uasa minora
Frangere pannosus uacuis aedilis Vlubris?
Ergo quid optandum foret, ignorasse fateris
Seianum. nam qui nimios optabat honores,
Et nimias poscebat opes, numerosa parabat
Excelsae turris tabulata, unde altior esset
Casus, & impulsae praeceps immane ruinae.
Quid Crassos? quid Pompeios euertit? & illum,
Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnaq; numinibus uota exaudita malignis.
Ad generum Cereris sine caede & uulnere pauci
Descendunt reges, & sicca morte tyranni.
Eloquium ac famam Demosthenis, aut Ciceronis
Incipit optare, ac totis quinquatribus optat,
Quisquis adhuc uno partam colit asse Mineruam,
Quem sequitur custos angustae uernula capsae,
Eloquio sed uterq; perit orator, utrunq;
Largus & exundans leto dedit ingenij fons,
Ingenio manus est, & ceruix caesa, nec unquam
Sanguine causidici maduerunt rostra pusilli.
O fortunatam natam me consule Romam.
Antoni gladios potuit contemnere, si sic

Aedilis, q̃ magistratus minimi erant, annonae mẽsuris & id genus praefecti.

Gen. Cereris, Plutonem.

Pueri q̃nquatribus precant̃ a Minerua eloquentiam, cum plerunq; sit p̃niciosa.

O fortu. carmẽ qđ Cicero cecinit cõiuratione Catilinae oppressa.

Omnia dixiſſet:ridenda poëmata malo,
Quàm te conſpicuæ diuina Philippica famæ,
Volueris à prima quæ proxima:ſæuus & illum
Exitus eripuit,quem mirabantur Athenæ
Torrentem,& pleni moderantem frena theatri.
Dijs ille aduerſis genitus,fatoq; ſiniſtro,
Quem pater ardentis maſſæ fuligine lippus
A' carbone,& forcipibus,gladiosq; parante
Incude,& luteo Vulcano ad rhetora miſit.
Bellorum exuuiæ,truncis affixa trophæis
Lorica,& fracta de caßide bucula pendens,
Et curtum temone iugum,uictæq; triremis
Apluſtre,& ſummo triſtis captiuus in arcu,
Humanis maiora bonis creduntur:ad hæc ſe
Romanus,Graiusq; ac barbarus induperator
Erexit:cauſas diſcriminus,atq; laboris
Inde habuit:tanto maior famæ ſitis eſt quàm
Virtutis:quis enim uirtutem amplectitur ipſam,
Præmia ſi tollas?patriam tamen obruit olim
Gloria paucorum,& laudis,tituliq; cupido
Hæſuri ſaxis cinerum cuſtodibus,ad quæ
Diſcutienda ualent ſterilis mala robora ficus,
Quandoquidem data ſunt ipſis quoq; fata ſepulchris.
Expende Hannibalem:quot libras in duce ſummo
Inuenies?hic eſt,quem non capit Aphrica Mauro
Perfuſa Oceano,Niloq; admota tepenti.
Rurſus ad Aethiopum populos,aliosq; Elephantos,
Additur imperijs Hiſpania,Pyrenæum
Tranſilit,oppoſuit natura alpemq; niuemq;,

Diduxit

Demoſthenes μαχαιροποιοῦ filius hauſto ueneno perijt.

Laudẽ quærere ex re bellica laboris et calamitatis.

Ster'. ficus caprificus, quæ ex muris erum pẽs ſaxa diſcutit.

Hãnibalis inſatiabilis imperãdi cupiditas, ſed miſerabilis exitus.

Diduxit scopulos, & montem rupit aceto.
Iam tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit,
Actum, inquit, nihil est, ni Pœno milite portas
Frangimus, & media uexillum pono Suburra.
O' qualis facies, & quali digna tabella,
Cum Getula ducem portaret bellua luscum.
Exitus ergo quis est? ô gloria, uincitur idem
Nempe, & in exilium præceps fugit, atq; ibi magnus,
Mirandusq; cliens sedet ad prætoria regis
Donec Bityno libeat uigilare tyranno.
Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
Non gladij, non saxa dabunt, non tela, sed ille
Cannarum uindex, ac tanti sanguinis ultor
Annulus. I demens, & sæuas curre per alpeis,
Vt pueris placeas, & declamatio fias.
Vnus Pellæo iuueni non sufficit orbis,
Aestuat infelix angusto limite mundi,
Vt Gyaræ clausus scopulis, paruaq; Seripho.
Cum tamen à figulis munitam intrauerit urbem,
Sarcophago contentus erit. MORS *sola fatetur,*
Quantula sint hominum corpuscula: creditur olim
Velificatus Athos, & quicquid Græcia mendax
Audet in historia, cum stratum classibus ijsdem,
Suppositumq; rotis solidum mare. credimus altos
Defecisse amnes, epotaq; flumina Medo
Prandente, & madidis cantat quæ Sostratus alis.
Ille tamen qualis redijt Salamine relicta,
In Corum, atq; Eurum solitus sæuire flagellis
Barbarus, Aeolio nunquam hoc in carcere passos,

Luscũ, nã fuit altero oculo captus in Apẽnini transitu.

Bithyno, regi Prusiæ, ad quẽ confugerat.

Pell. iuue. Alexandro Macedoni, qui cũ infinitos esse mũdos audiret, me miserum, inqt, qui nevnũ quidẽ adhuc cõsequutus sum.

Medo prand. Xerxis historiã vt fabulosam notat, quæ a Græcis ꝓdita, multa portẽtosa continet.

Ennosig. Neptunum.

Ipſum compedibus, qui uinxerat Ennoſigæum?
Mitius id ſanè, quod non & ſtigmate dignum
Credidit, huic quiſquam uellet ſeruire deorum?
Sed qualis rediјt? nempe una naue cruentis
Fluctibus, ac tarda per denſa cadauera prora.
Has toties optata exegit gloria pœnas.

Stulta vota lõgævitę cum ea nihil ſit miſerius & cõtra.

Da ſpatium uitæ, multos da Iuppiter annos,
Hoc recto uultu, ſolum hoc & pallidus optas.
Sed quam continuis & quantis longa ſenectus
Plena malis: deformem, & tetrum ante omnia uultũ,
Diſsimilemq́; ſui, deformem pro cute pellem,
Pendentesq́; genas, & taleis aſpice rugas,

Tabraca oppidũ Africę vbi magna eſt ſimiarũ copia.

Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca ſaltus.
In uetula ſcalpit iam mater ſimia bucca.
Plurima ſunt iuuenum diſcrimina, pulchrior ille —
Hoc, atq; ille alio, multum hic robuſtior illo,
Vna ſenum facies, cum uoce trementia labra.
Et iam leue caput, madidiq́; infantia naſi.
Frangendus miſero gingiua panis inermi,
Vſque adeo grauis uxori, natisq́;, ſibiq́;,
Vt captatori moueat faſtidia Coſſo.
Non eadem uini, atq; cibi torpente palato
Gaudia: nam coitus iam longa obliuio: uel ſi

Ramex qui Græce κυρσοκήλη dicitur ab eo qd' venæ intumeſcant atq; ītorqueantur.

Coneris, iacet exiguus cum ramice neruus,
Et quamuis tota palpetur nocte, iacebit:
An'ne aliquid ſperare poteſt hæc inguinis ægri
Canities? quid, quod merito ſuſpecta libido eſt,
Quæ Venerem affectat ſine uiribus? aſpice partis
Nunc damnum alterius. nam quæ cantante uoluptas,

Sit

Sit licet eximius citharœdus? sit'ue Seleucus,
Et quibus aurata mos est fulgore lacerna.
Quid refert magni sedeat qua parte theatri,
Qui uix cornicines exaudiat, atq; tubarum
Concentus? clamore opus est, ut sentiat auris,
Quem dicat uenisse puer, quot nuntiet horas,
Præterea minimus gelido iam corpore sanguis
Febre calet sola: circumsilit agmine facto
Morborum omne genus, quorum si nomina quæras,
Promptius expediam, quot amauerit Hippia mœchos,
Quot Themison ægros autumno occiderit uno,
Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hirrus
Pupillos, quot longa uiros exorbeat uno
Maura die, quot discipulos inclinet Amillus,
Percurram citius quot Villas possideat nunc,
Quo tondente grauis iuueni mihi barba sonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & luscis inuidet huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis,
Ipse ad conspectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore uolat pleno mater ieiuna, sed omni
Membrorum damno maior dementia, quæ nec
Nomina seruorum, nec uultum agnoscit amici,
Cum quo præterita cœnauit nocte, nec illos,
Quos genuit, quos eduxit. nam codice sæuo
Hæredes uetat esse suos, bona tota feruntur
Ad Phialen, tantum artificis ualet halitus oris,
Quod steterat multis in carcere fornicis annis.

Aur. lac. tibicines, qui, vt ait Horatius, trahunt per pulpita vestem.

Themison quẽ hic mordet, vt bonus medicus commẽdatur a Cornelio Cel.

Luscus, qui altero oculo caret q Græcis μονόφθαλμος dicitur,

Desipienti mẽbrorũ mutilatione grauior.

Vt

Multa ferēda, etsi adsit bona valetudo.

Vt uigeant ſenſus animi, ducenda tamen ſunt
Funera natorum, rogus aſpiciendus amatæ
Coniugis, & fratris, plenæq; ſororibus urnæ.
Hæc data pœna diu uiuentibus, ut renouata
Semper clade domus multis in luctibus, inq;
Perpetuo mœrore, & nigra ueſte ſeneſcant.
Rex Pylius (magno ſi quicquam credis Homero)
Exemplum uitæ fuit à cornice ſecundæ

A cor. Neſtor enim tres hominum ætates uixiſſe creditur.

Felix nimirum, qui tot per ſecula mortem
Diſtulit, atq; ſuos iam dextra computat annos,
Quiq; nouum toties muſtum bibit: oro parumper
Attendas, quantum de legibus ipſe queratur
Fatorum, & nimio de ſtamine, cum uidet acris
Antilochi barbam ardentem, nam quærit ab omni
Quiſquis adeſt ſocio, cur hæc in tempora duret,
Quod facinus dignum tam longo admiſerit æuo.
Hæc eadem Peleus, raptum cum luget Achillem,

Alius Laertes Vlyſſis pater, qui erranteVlyſſe ſe in agro macerabat ac Iouem rogabat, ut animam e corpore educeret: autor Homerus.

Atq; alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
Incolumi Troia Priamus ueniſſet ad umbras
Aſſaraci magnis ſolennibus, Hectore funus
Portante, ac reliquis fratrum ceruicibus, inter
Iliadum lachrymas, ut primos edere planctus
Caſſandra inciperet, ſciſſaq; Polyxena palla,
Si foret extinctus diuerſo tempore, quo iam
Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
Longa dies igitur quid contulit? omnia uidit
Euerſa, & flammis Aſiam, ferroq; cadentem,
Tunc miles tremulus poſita tulit arma tiara,
Et ruit ante aram ſummi Iouis, ut uetulus bos,

Qui domini cultris tenue & miserabile collum
Præbet, ab ingrato iam fastiditus aratro.
Exitus ille utcunq; hominis: sed torua canino
Latrauit rictu, quæ post hunc uixerat uxor.
Festino ad nostros, & regem transco Ponti.
Et Crœsum, quem uox iusti facunda Solonis
Respicere ad longæ iussit spatia ultima uitæ.
Exilium, & Carcer Minturnarumq; paludes,
Et mendicatus uicta Carthagine panis
Hinc causas habuere: quid illo ciue tulisset
Natura in terris, quid Roma beatius unquam,
Si circunducto captiuorum agmine, & omni
Bellorum pompa, animam exhalasset opimam,
Cum de Theutonico uellet descendere curru?
Prouida Pompeio dederat Campania febres
Optandas, sed multæ urbes, & publica uota
Vicerunt, igitur fortuna ipsius, & urbis
Seruatum uicto caput abstulit hoc cruciatu
Lentulus, hac pœna caruit, ceciditq; Cethegus
Integer, & iacuit Catilina cadauere toto.
Formam optat modico pueris, maiore puellis
Murmure, cum Veneris fanum uidet anxia mater
Vsque ad delitias uotorum: cur tamen, inquit,
Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed uetat optari faciem Lucretia, qualem
Ipsa habuit, cuperet Rutilæ Virginia gibbum
Accipere, atq; suam Rutilæ dare filius autem
Corporis egregij miseros, trepidosq; parentes
Semper habet, rara est adeo concordia formæ

Can. Hecuba Priami vxor ĩ canẽ conuersa.

Min. pal. vbi latuit C. Marius, vnde extractus est, & postea exul in Aphrica mendicauit.

Cũ Pompeius Neapoli ægrotaret vota publice suscepta sunt ĩ eius salutẽ, vt bello ciuili & multis malis reseruatus uideatur.

Virginia, virgo plebeia, q̃ ob pulchritudinẽ, perijt, cæsa a patre cũ illam Appius decemuir stuprare vellet.

Atq;

Atq; pudicitiæ, sanctos licet horrida mores
Tradiderit domus, ac ueteres imitata Sabinas.
Præterea castum ingenium, uultumq; modestum
Sanguine feruentem tribuat natura benigna
Larga manu, quid enim puero conferre potest plus
Custode, & cura natura potentior omni?
Non licet esse uiros, nam prodiga corruptoris
Improbitas ipsos audet tentare parentes.
Tanta in muneribus fiducia. nullus ephebum
Deformem sæua castrauit in arce tyrannus,
Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, uel
Strumosum, atq; utero pariter, gibboq; tumentem.
Nunc ergo iuuenis specie lætare tui, quem
Maiora expectant discrimina: fiet adulter
Publicus, & pœnas metuet quascunq; mariti
Exigere irati: nec erit felicior astro
Martis, ut in laqueos nunquam incidat. exigit autem
Interdum ille dolor plus, quàm lex ulla dolori
Concessit. necat hic ferro, secat ille cruentis
Verberibus, quosdam mœchos & mugilis intrat.
Sed tuus endymion dilectæ fiet adulter
Matronæ, mox cum dederit Seruilia nummos,
Fiet & illius quem non amat, exuet omnem
Corporis ornatum: quid enim ulla negauerit udis
Inguinibus, siue est hæc Hippia, siue Catulla?
Deterior totos habet illic fœmina mores.
Sed casto quid forma nocet? quid profuit olim
Hippolyto graue propositum? quid Bellerophonti?
Erubuit nempe hæc ceu fastidita repulsa.

Si qs etiã benignitate naturæ sit castus & pudicus, tamẽ ob formã plerũq; periclitatur.

Imitatio Horatiana ex secundo Sermo. Hic se precipitẽ tecto dedit, ille flagellis Ad mortem cęsus.

Nec

Nec Sthenobœa minus, quàm Cressa excanduit, & se
Concussere ambæ. mulier sæuißima tunc est,
Cum stimulos odio pudor admouet. elige quid nam
Suadendum esse putas, cui nubere Cæsaris uxor
Destinat: optimus hic, & formosißimus idem
Gentis patritiæ rapitur miser extinguendus
Messalinæ oculis: dudum sedet illa parato
Flammeolo, tyriusq; palàm genialis in hortis
Sternitur, & ritu decies centena dabuntur
Antiquo, ueniet cum signatoribus auspex.
Hæc tu secreta, & paucis commissa putabas,
Non nisi legitime uult nubere. quid placeat, dic,
Ni parêre uelis, pereundum est ante lucernas.
Si scelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
Nota urbi, & populo contingat principis aures,
Dedecus ille domus sciet ultimus, interea tu
Obsequere imperio, si tanti est uita dierum
Paucorum, quicquid leuius, meliusq; putaris,
Præbenda est gladio pulchra hæc, & candida ceruix.
Nil ergo optabunt homines? si consilium uis,
Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conueniat nobis, rebusq; sit utile nostris.
Nam pro iucundis aptißima quæq; dabunt dij.
Charior est illis homo, quàm sibi. nos animorum
Impulsu, & cæca, magnaq; cupidine ducti
Coniugium petimus, partumq; uxoris: at illis
Notum qui pueri, qualisq; futura sit uxor.
Vt tamen & poscas aliquid, uoueasq; sacellis
Exta, & candiduli diuina tomacula porci,

Sthenobœa uxor Prœti regis, quæ Bellerophontem perdidit.

C. Syllius formosissimus, vt scribit Tacitus, cũ in eũ exarsisset Messalina Claudij vxor, coactus est dimissa vxore sua Claudio Hostiã ꝓfecto palã Messalinã ducere; vnde mox re cognita, Sylius interfectus est.

Homo dijs charior q̃ sibi ipsi

Orand

Quid a dijs potissimum petẽdum.

Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.
Fortem posce animum, & mortis terrore carentem,
Qui spatium uitæ extremum inter munera ponat
Naturæ, qui ferre queat quoscunq; labores,
Nesciat irascí, cupiat nihil, & potiores
Herculis ærumnas credat, sæuosq; labores,
Et Venere, & cœnis, & plumis Sardanapali.
Monstro, quod ipse tibi possis dare, semita certe
Tranquillæ per uirtutem patet unica uitæ.

Vnica via ad beatam vitam per virtutem.

NVLLVM *numen abest. si sit prudentia: sed te*
Nos facimus fortuna deam, cœloq; locamus.

SATYRA XI.

Ad Persicum amicũ suũ quẽ frugali conuiuio inuitarat, cõtra eos, q exqsitius lautius ꝗ comessent, ꝗ facultates ferant.

ATtitus eximie si cœnat, lautus habetur:
Si rutilus, demens: quid enim maiore cachinno
Excipitur uulgi, quàm pauper Apicius? omnis
Conuictus, thermæ, stationes, omne theatrum
De Rutilo. nam dum ualida, ac iuuenilia membra
Sufficiunt galeæ, dumq; ardens sanguine fertur
Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno
Scripturus leges, & regia uerba lanistæ.
Multos porrò uides, quos sæpe clusus ad ipsum
Creditor introitum solet expectare macelli,
Et quibus in solo uiuendi causa palato est.
Egregius cœnat, meliusq; miserrimus horum,
Et cito casurus iam perlucente ruina.
Interea gustus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretijs obstantibus, interius si
Attendas, magis illa iuuant quæ pluris emuntur.

Ergo

Ergo haud difficile est perituram arcessere summam
Lancibus oppositis, uel matris imagine fracta,
Et quadringentis nummis condire gulosum
Fictile, sic ueniunt ad miscellanea ludi.
Refert ergo quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
Sumit, & à censu famam trahit. illum ego iure
Despiciam, qui scit quanto sublimior Athlas
Omnibus in Libya sit montibus, hic tamen idem
Ignoret quantum ferrata distet ab arca
Sacculus, è cœlo descendit γνῶθι σεαυτόν.
Figendum, & memori tractandum pectore, siue
Coniugium quæras, uel sacri in parte senatus
Esse uelis, nec enim loricam poscat Achillis
Thersites, in qua se traducebat Vlysses
Ancipitem, seu tu magno discrimine causam
Protegere affectas. te consule, dic tibi quis sis
Orator uehemens, an Curtius, an Matho, buccæ
Noscenda est mensura tuæ, spectandaq; rebus
In summis, minimis etiam cum piscis emetur,
Nec multum cupias, cum sit tibi gobio tantum
In loculis: quis enim te deficiente crumena,
Et crescente gula manet exitus, ære paterno,
Ac rebus mersis in uentrem, fœnoris, atque
Argenti grauis, & pecorum, agrorumq; capacem?
Talibus à dominis post cuncta nouissimus exit
Annulus, & digito mendicat Pollio nudo.
Non præmaturi cineres, nec funus acerbum
Luxuriæ, sed morte magis metuenda senectus.

Miscel. lu. hoc est, assumptis opibus coguntur fieri ludij & histriones, quales solent conuenire in Miscellis ludis.

Apophthegma illud, inquit, nosce teipsum, non solum ad corporis staturam aut formam pertinet, sed ad omnia vitæ officia vt nihil supra vires attentes e cœlo autem demissum putabant quod esset in templo Apollinis Delphici aureis literis inscriptum consecratumque.

Impudentia ne potum, qui cũ decoxerint & ob æs alienum cogunt fugere nihil curant.

Hi plerunq; gradus, conducta pecunia Romæ,
Et coram dominis consumitur. inde ubi paulum
Nescio quid superest, & pallet fœnoris autor,
Qui uertêre solum, Baias & ad hostia currunt.
Cedere namq; foro iam non tibi deterius, quàm
Aesquilias à feruenti migrare Suburra.
Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
Mœstitia est, caruisse anno Circensibus uno.
Sanguinis in facie non hæret gutta, morantur
Pauci ridiculum, & fugientem ex urbe pudorem.
Experiêre hodie nunquid pulcherrima dictu
Persice non præstem uita, nec moribus, & re,
Sed laudem siliquas occultus ganeo, pultes
Coram alijs dictem puero, sed in ore placentas.
Nam cum sis conuiua mihi promissus, habebis

Accipiã te eo apparatu quo Euãder Herculem & Aeneã, nimirũ frugaliter.

Euandrum, uenies Tyrinthius, aut minor illo
Hospes, & ipse tamen contingens sanguine cœlum
Alter aquis, alter flammis ad sydera missus.
Fercula nunc audi nullis ornata macellis.
De Tyburtino ueniet pinguissimus agro
Hœdulus, & toto grege mollior, insaus herbæ.
Necdum ausus uirgas humilis mordere salicti,
Qui plus lactis habet, quàm sanguinis, & montani

Asparagi, herba quã quidã corrudã vocãt dicta a caulis asperitate, teste Varrone.

Asparagi, posito quos legit uillica fuso.
Grandia præterea, tortoq; calentia fœno
Oua adsunt ipsis cum matribus, & seruatæ
Parte anni, quales fuerant in uitibus, uuæ,
Signinum, Syriumq; pirum de corbibus ijsdem
Aemula picenis, & odoris mala recentis,

Nec

Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam
Autumnum, & crudi posuere pericula succi.
Hæc olim nostri iam luxuriosa senatus
Cœna fuit, Curius paruo quæ legerat horto
Ipse focis breuibus ponebat olusacula, quæ nunc
Squallidus in magna fastidit compede fossor,
Qui meminit calidæ sapiat quid uulua popinæ.
Sicci terga suis rara pendentia crate
Moris erat quondam festis seruare diebus.
Et natalitium cognatis ponere lardum,
Accedente noua, si quam dabat hostia, carne,
Cognatorum aliquis titulo ter consulis, atq;
Castrorum imperijs, & dictatoris honore
Functus, ad has epulas solito maturius ibat,
Erectum domito referens à monte ligonem.
Cum tremerent autem Fabios, durumq; Catonem,
Et Scauros, & Fabricios, rigidiq; seueros
Censoris mores etiam collega timeret,
Nemo inter curas, & seria duxit habendum,
Qualis in Oceani fluctu testudo nataret,
Clarum Troiugenis factura, ac nobile fulcrum,
Sed nudo latere, & paruis frons ærea lectis
Vile coronati caput ostendebat aselli,
Ad quod lasciui ludebant ruris alumni.
Tales ergo cibi, qualis domus, atq; supellex.
Tunc rudis, & Graias mirari nescius artes,
Vrbibus euersis prædarum in parte reperta
Magnorum artificum frangebat pocula miles,
Vt phaleris gauderet equus, cælataq; cassis.

Hæc cœna nr̃a olim fuisset lauta, nam Curius Dentatus ipse herbis & rapis nõnũquã vesce batur.

Frugalitas priscorum Romanorum.

Lecti olim nõ erãt vt nũc, preciosi & fabrefacti.

Milites nõ studebãt tm̃ supellectilis splẽdori quãtũ armorũ suorũ cælaturis & signis.

Romuleæ simulacra feræ mansuescere iussæ
Imperij fato, & geminos sub rupe Quirinos,
Ac nudam effigiem clypeo fulgentis, & hasta,
Pendentisq; Dei perituro ostenderet hosti.
Argenti quod erat solis fulgebat in armis.
Ponebant igitur Thusco farrata catino
Omnia tunc, quibus inuideas, si liuidulus sis.
Templorum quoq; maiestas præsentior, & uox
Nocte ferè media, mediamq; audita per urbem
Littore ab Oceani Gallis uenientibus, & dijs
Officium uatis peragentibus, his monuit nos,
Hanc rebus latijs curam præstare solebat
Fictilis, & nullo uiolatus Iuppiter auro.
Illa domi natas, nostraq; ex arbore mensas
Tempora uiderunt, hos lignum stabat in usus,
Annosam si forte nucem deiecerat Eurus.
At nunc diuitibus cœnandi nulla uoluptas,
Nil rhombus, nil dama sapit, putêre uidentur
Vnguenta, atq; rosæ, latos nisi sustinet orbes
Grande ebur, & magno sublimis pardus hiatu
Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes.
Et Mauri celeres, & mauro obscurior Indus,
Et quos deposuit Nabathæo bellua saltu,
Iam nimios, capitiq; graues. hinc surgit orexis,
Hinc stomacho bilis. nam pes argenteus illis,
Annulus in digito quod ferreus. ergo superbum
Conuiuam caueo, qui me sibi comparat, & res
Despicit exiguas. adeo nulla uncia nobis
Est eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hac

Thusc. cat. fictili. Nã uasa Aretina præcipue laudantur.

Religio purior erat & dij magis propitij, tã etsi minori apparatu colerentur.

Syene insula in Aethiopiæ finibus in qua magnavis Elephãtorũ nascitur.

Tessellæ tali, a tessera deflexũ,

Materia

Materia: quin ipsa manubria cultellorum
Ossea: non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
Ranadula, haud ideo peior gallina secatur.
Sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis
Pergula, discipulus Tripheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atq; aper, & pygargus,
Et Scythicæ uolucres, & phœnicopterus ingens,
Et Getulus orix, hebeti lautißima ferro
Cæditur, & tota sonat ulnea cœna Suburra.
Nec frustum capreæ subducere, nec latus aphræ
Nouit auis noster tyrunculus, ac rudis omni
Tempore. & exiguæ frustis imbutus ofellæ.
Plebeios calices, & paucis aßibus emptos
Porriget incultus puer, atq; á frigore tutus,
Non phryx, aut Lydus, non á mangone petitus
Quisquam erit, & magno, cum posas, posce latine
Idem habitus cunctis, tonsi, erectiq; capilli,
Atq; hodie tantum propter conuiuia pexi.
Pastoris duri est hic filius, ille bubula:
Suspirat longo non uisam tempore matrem,
Et casulam, & notos tristis desiderat hœdos:
Ingenui uultus puer, ingenuiq; pudoris,
Quales esse decet, quos ardens purpura uestit,
Nec pugillares defert in balnea raucus
Testiculos, nec uellendas iam præbuit alas,
Crassa nec opposito pauidus tegit inguina gutto,
Hic tibi uina dabit diffusa in montibus illis
A quibus ipse uenit, quorum sub uertice lusit,
Nanq; una, atq; eadem uini patria, atq; ministri,

Tripherus hic docebat artem structoriã i Saburra, & secandi gestus cultro & ligneis ferculis repræsentabat.

Puerũ simplicẽ, & modestũ multis circũstãtijs describit.

Gadita. Gaditanæ saltationes molles & lasciuæ in cõuiuijs adhibebantur, ad exhilarãdos cõuiuarum animos.

Forsitan expectes, ut Gaditana canoro
Incipiat prurire choro, plausuq; probatæ
Ad terram tremulo descendant clune puellæ
Irritamentum Veneris languentis, & acres
Diuitis urticæ: maior tamen ista uoluptas
Alterius sexus: magis ille extenditur, & mox
Auribus, atq; oculis concepta urina mouetur.
Non capit has nugas humilis domus, audiat ille
Testarum crepitus cum uerbis, nudum olido stans
Fornice mancipium quibus abstinet, ille fruatur
Vocibus obscœnis, omniq; libidinis arte,

πηδῆμα genus saltationis laconicæ, i quo pedes i orbem ad nates torquebantur: de qua Lucianus in libello. περὶ ὀρχήσεως.

Qui Lacedæmonium pedemate lubricat orbem,
Nanq; ibi fortunæ ueniam damus, alea turpis,
Turpe & adulterium mediocribus, hæc eadem illi
Omnia cum faciant, hilares, nitidiq; uocantur.
Nostra dabunt alios hodie conuiuia ludos,
Conditor Iliados cantabitur, atq; Maronis
Altisoni dubiam facientia carmina palmam.
Quid refert tales uersus qua uoce legantur?

Hortatur cõuiuam suũ ad hilaritatẽ, & animi trãquillitatẽ omissis curis & suspitionibus.

Sed nunc dilatis auerte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
Per totum cessare diem: non fœnoris ulla
Mentio, nec prima si luce egressa, reuerti
Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor
Humida suspectis referens multitia rugis,
Vexatasq; comas, & uultum, auremq; calentem.
Protinus ante meum, quicquid dolet, exue limen,
Pone domum, & seruos, & quicquid frangitur illis,
Aut perit, ingratos ante omnia pone sodales.

Interea

Interea Megalesiacæ spectacula palmæ
Idæum solenne colunt, similisq; triumpho
Prædo caballorum prætor sedet, ac mihi pace
Immensæ, nimiæq; licet si dicere plebis,
Totam hodie Romam circus capit, & fragor aurem
Percutit, euentum uiridis quo colligo panni.
Nam si deficeret, mœstam, attonitamq; uideres
Hanc urbem, ueluti Cannarum in puluere uictis
Consulibus. spectent iuuenes, quos clamor & audax
Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ.
Nostra bibat uernum contracta cuticula solem,
Effugiatq; togam, iam nunc in balnea salua
Fronte licet uadas, quanquam solida hora supersit
Ad sextam, facere hoc non possis quinq; diebus
Continuis, quia sunt talis quoq; tædia uitæ
Magna. uoluptates commendat rarior usus.

Viri. pan. facti onis prasinæ cui fauebat bona pars ciuitatis.

SATYRA XII.

NAtali Coruine die mihi dulcior hæc lux,
Qua festus promissa deis animalia cespes
Expectat, niueam reginæ cædimus agnam.
Par uellus dabitur pugnanti Gorgone maura,
Sed procul extensum petulans quatit hostia funem
Tarpeio seruata Ioui, frontemq; coruscat,
Quippe ferox uitulus templis maturus & aræ,
Spargendusq; mero, quem iam pudet ubera matris
Ducere, qui uexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisq; affectibus esset,
Pinguior Hispulla traheretur taurus, & ipsa

Ad Coruinum cui scribit se pro salute Catuli amici, qui naufragus enatauerat dijs vota soluturũ, ac obiter in captatores testamentorũ, nominatã Næuiũ & Histrũ Pacuuiũ qui ex eo quæstu ditati erant.

Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
Iret, & à grandi ceruix ferienda ministro,
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaq; passi
Nuper & incolumem sese mirantis amici.
Nam præter pelagi casus & fulguris ictum
Euasi, de se cœlum abscondêre tenebræ
Nube una, subitusq; antemnas impulit ignis.
Cum se quisq; illo percussum crederet, & mox
Attonitus nullum conferri posse putaret
Naufragium uelis ardentibus, omnia fiunt
Talia, tam grauiter, si quando poëtica surgit
Tempestas: genus ecce aliud discriminis, audi,
Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis
Eiusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam uotiua testantur fana tabella
Plurima (pictores quis nescit ab Iside pasci?)
Accidit & nostro similis fortuna Catullo,
Cum plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus undis
Arboris incertæ, nullam prudentia cani
Rectoris conferret opem, decidere iactu
Cœpit cum uentis imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens euadere damno
Testiculorum, adeo medicatum intelligit inguen
Fundite quæ mea sunt dicebat cuncta Catullus,
Præcipitare uolens etiam pulcherrima uestem
Purpuream teneris quoq; Mecœnatibus aptam,
Atq; alias, quarum generosi graminis ipsum

Amici Catulli. vt paulopost testatur.

Poët. surg. Tā sæua fuit illa tēpestas, q̄ ea quę a poëtis describi solet, cū per cōtentionē exaggerāt rem

Infecit

Inficit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, & Bœticus adiuuat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere lances
Parthenio factas, urnæ cratera capacem,
Et dignum sitiente Polo, uel coniuge Fusci.
Adde & bascaudas, & mille escaria, multum
Cælati, biberat quo callidus emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebusq́; salutem?
Non propter uitam faciunt patrimonia quidam,
Sed uitio cæci propter patrimonia uiuunt.
Iactatur rerum utilium pars maxima, sed nec
Damna leuant tunc aduersis urgentibus, illuc
Decidit, ut malum ferro summitteret, ac se
Explicat angustum, discriminis ultima quando
Præsidia afferimus, nauem factura minorem.
I nunc, & uentis animam committe, dolato
Confisus ligno, digitis à morte remotus
Quattuor, ac septem, si sit latissima teda.
Mox cum reticulis, & pane, & uentre lagœne,
Aspice sumendas in tempestate secures.
Sed postquam iacuit planum mare, tempora postquam
Prospera uectoris, fatumq́; ualentius Euro,
Et pelago, postquam Parcæ meliora benigna
Pensa manu ducunt hilares, & staminis albi
Lanificæ, modica non multo fortior aura.
Ventus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
Vestibus extensis, & quod superauerat unum,
Velo prora suo iam deficientibus Austris.

Alias vestes Bœticas, quæ ex natiua lana texebant citra tinctoris operã

Emp, Ol. Philippus Amynthæ filius qui Olynthũ Thraciæ ciuitatẽ auro a Laschene proditore redemit.

Dig. alludit ad dictũ philosophi cuiusdã, q cũ audisset nauem triũ digitorũ esse crassitudine, tãtum, inquit, a morte absunt qui nauigant.

Spes uitæ cum ſole redit, tum gratus Iulo,
Atq; nouercali ſedes prælata Lauino,
Conſpiatur ſublimis apex, cui candida nomen
Scrofa dedit, lætis Phrigibus mirabile ſumen,
Et nunquam uiſis triginta clara mamullis.
Tandem intrat.poſitas incluſa per æquora moles,
Tyrrhenamq; Pharon.porrectaq; brachia rurſus,
Quæ pelago ocurrunt medio, longeq; relinquunt
Italiam.non ſic igitur mirabere portus,
Quos natura dedit: ſed trunca puppe magiſter
Interiora petit Baianæ peruia cymbæ.
Tunc ſtagnante ſinu gaudens ibi uerticæ raſo
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ.
Ite igitur pueri, linguis animiſq; fauentes,
Sertaq; delubris, & farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebamq; uirentem,
Iam ſequar, & ſacro quod præſtat, rite peracto
Inde domum repetam.graciles ubi parua coronas
Accipiunt fragili ſimu[illegible]cra nitentia cera,
Hic noſtrum placabo Iouem, laribuſq; paternis
Thura dabo, atq; omnes uiolæ iactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit ianua ramos,
Et matutinis operatur feſta lucernis.
Nec ſuſpecta tibi ſint hæc Coruine, Catullus,
Pro cuius reditu tot pono altaria, paruos
Treis habet hæredes.libet expectare, quis ægram
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam ſterili: uerum hæc nimia eſt impenſa, coturnix
Nulla unquam pro patre cadet.ſentire calorem

Si cœpit

Cand. Albam intelligit quæ ab alba porca, quę triginta pepe rit fœtus albos, & ipsa Alba denominata eſt, author Varro.

Ling. fauē. verba quibus i ſacris ſilentiū idicebatur. ſic Tibullus; Līgua vir mulierq; faue.

Nemo ſuſpicetur me id agere, vt captē hominem, nā orbus nō eſt neq; admodum locuples.

Si cœpit locuples Gallita, & Pacius orbi,
Legitime fixis uestitur tota tabellis
Portius. existunt qui promittant hecatomben.
Quatenus hic non sunt nec uenales Elephantes,
Nec Latio, aut usquam nostro sub sidere talis
Bellua concipitur, sed furua gente petita
Arboribus Rutulis, & Turni pascatur agro
Cæsaris armentum, nulli seruire paratum
Priuato, siquidem Tyrio seruire solebant
Hannibali, & nostris ducibus, regiq; Molosso.
Horum maiores, & dorso ferre cohortes
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turmam.
Nulla igitur mora per Nouiū, mora nulla per Histrum
Pacuuium, quin illud ebur ducatur ad aras,
Et cadat ante lares Gallitæ uictima sacra
Tantis digna deis, & captatoribus horum.
Alter enim, si concedas mactare, uouebit
De grege seruorum magna, & pulcherrima quæq;
Corpora, uel pueris, & frontibus ancillarum
Imponet uittas: & si qua est nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, & si
Non sperat tragicæ furtiua piacula ceruæ.
Laudo meum ciuem, nec comparo testamento
Mille rates, nam si Libitinam euaserit æger,
Delebit tabulas inclusus carcere nassæ,
Post meritum sane mirandum, atq; omnia soli
Forsan Pacuuio breuiter dabit, ille superbus
Incedet uictis riualibus. ergo uides, quàm
Grande operæpretium faciat iugulata Mycenis.

ἑκατόμβη sacrificiū dictū a nūero boum. quod genus describit Iul. Capitolinus in vita Maximi & balbini.

Tāta est captatorū improbitas, vt vel propriæ filiæ non parcat si per leges liceret, modo spes prædæ affulgeat.

Viuat

Viuat Pacuuius quæso, uel Neſtora totum
Poßideat quantum rapuit Nero, montibus aurum
Exæquet, nec amet quenquam, nec ametur ab ullo,

SATYRA XIII.

Ad Caluinum quẽ cõſolatur, vehemẽter dolẽtem propter pecuniã ab eo apud quẽ depo ſuerat ſibi abnegatam, dicẽs non carere ſupplicio eum q fidem nõ ſeruat Nã vt maxime hoĩm iudiciũ euadat talis, cõ ſciẽtiæ carnificinã nõ euadet

EXemplo quodcunq; malo committitur, ipſi
Diſplicet autori. prima eſt hæc ultio, quod ſe
Iudice, nemo nocens abſoluitur, improba quamuis
Gratia fallacis prætoris uicerit urnam.
Quid ſentire putas omnes Caluine recenti
De ſcelere, & fidei uiolatæ crimine? ſed nec
Tam tenuis cenſus tibi contigit, ut mediocris
Iacturæ te mergat onus, nec rara uidemus
Quæ pateris, caſus multis hic cognitus, ac iam
Tritus, & e medio Fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus, flagrantior æquo
Non debet dolor eſſe uiri, nec uulnere maior
Tu quamuis leuium minimam, exiguamq; malorum
Particulam uix ferre potes, ſpumantibus ardens
Viſceribus, ſacrum tibi quod non reddat amicus
Depoſitum, ſtupet hæc, qui iam poſt terga reliquit
Sexaginta annos Fonteio conſule natus,
At nihil in melius tot rerum proficis uſu?
Magna quidem ſacris quæ dat præcepta libellis
Victrix Fortunæ ſapientia. DICIMVS *autem*
Hos quoq; felices, qui ferre incommoda uitæ,
Nec iactare iugum uita didicere magiſtra.
Quæ tam feſta dies, ut ceſſet prodere furem?
Perfidiam, fraudes, atq; omni ex crimine lucrum

Iact. iug. detrectare, & frangi fortunæ inſultibus.

Quæſi

Quæsitum, & partos gladio, uel pyxide nummos?
RARI *quippe boni: numero uix sunt totidem, quot*
Thebarum portæ, uel diuitis ostia Nili
Nona ætas agitur, peioraq́; secula ferri
Temporibus, quorum sceleri non inuenit ipsa
Nomen, & á nullo posuit natura metallo.
Nos hominum, diuûmq́; fidem clamore ciemus,
Quanto Fesidium laudat uocalis agentem
Sportula. dic senior bulla dignißime, nescis
Quas habeat ueneres aliena pecunia, nescis
Quem tua simplicitas risum uulgo moueat, cum
Exigis à quoquam ne peieret, & putet ullis
Esse aliquod numen templis, aræq; rubenti?
Quondam hoc indigenæ uiuebant more prius quàm
Sumeret agrestem posito diademate falcem
Saturnus fugiens, tunc cum uirguncula Iuno,
Et priuatus adhuc Idæis Iuppiter *antris,* ——
Nulla super nubes conuiuia cœlicolarum,
Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor
Ad cyathos, & iam siccato nectare tergens
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat sibi quisq; deus, nec turba deorum
Talis, ut est hodie, contentaq́; sydera paucis
Numinibus miserum urgebant Atlanta minori
Pondere: nondum aliquis sortitus triste profundi
Imperium, aut sicula toruus cum coniuge Pluton,
Nec rota, nec furiæ, nec saxum, aut uulturis atri
Pœna, sed infernis hilares sine regibus umbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis æuo.

Rari. alludit ad Græciæ sapiẽtes, q̃ numero septẽ fuere. vt Thebis portę et Nili ostia

Indigenæ, qui Grecæ vocãtur αὐθό χθονεσ

Hercu. vxor, Hebe Iouis & Iunonis filia, quæ cũ Ganymede est dijs a cyathis.

Profũn. maris, quod forte Neptuno obuenit

Cre

Sanctitas priscę vitæ & probati mores.

Credebant hoc grande nefas, & morte piandum,
Si iuuenis uetulo non assurrexerat, & si
Barbato cuicunq; puer, licet ipse uideret
Plura domi farra, & maiores glandis aceruos.
Tam uenerabile erat præcedere quatuor annis,
Primaq́; par adeo sacræ lanugo senectæ.
Nunc si depositum non infidetur amicus,
Si reddat ueterem cum tota ærugine follem,
Prodigiosa fides, & Thusas digna libellis,
Quæq; coronata lustrari debeat agna.
Egregium sanctumq; uirum si cerno, bimembri
Hoc monstrum puero, & miranti iam sub aratro
Piscibus inuentis, & fœtæ comparo mulæ
Solliatus tanquam lapides effuderit imber,
Examenq; apium longa consederit uua
Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus miris, & lactis uorticæ torrens.
Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilega, quid si bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? maiorem tertius illa
Summam, quam patulæ uix ceperat angulus arcæ?
Tam facile, & pronum est superos contemnere testes,
Si mortalis idem nemo sciat. aspice quanta
Voce neget, quæ sit ficti constantia uultus
Per solis radios, Tarpeiaq; fulmina iurat,
Et Martis frameam, & Cyrrhæi spicula uatis,
Per calamos uenatrias, pharetramq; puellæ,
Perq; tuum pater Aegæi Neptune tridentem,
Addit & Herculeos arcus, hastamq; Mineruæ

Thus. lib. quæ ex disciplina Hetrusca expietur: nã aruspicina inuẽta est in Hetruria, ostendit ãt suo seculo mõstri eẽ simile, si quis fidẽ seruet, tanta est morũ deprauatio.

Cyrrh. uat. Apollinis q in Cyrrha Delphis vicino oppido colebat.

Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
Si uero & pater est, comedam, inquit, flebile nati
Sinciput elixi, Phariocq; madentis aceto.
Sunt qui in fortunæ iam casibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri
Natura uoluente uices, & lucis & anni,
Atq; ideo intrepidi quæcunq; altaria tangunt.
Est alius metuens ne crimen pœna sequatur,
Hic putat esse deos, & peierat, atq; ita secum, —
Decernat quodcunq; uolet de corpore nostro
Isis, & irato feriat mea lumina sistro,
Dummodo uel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthisis, & uomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyra, nec
Archigene. quid enim uelocis gloria plantæ
Præstat, & esuriens Pisææ ramus oliuæ?
Vt sit magna, tamen certe lenta ira deorum est.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me uenient? sed & exorabile numen
Fortasse experiar, solet his ignoscere. multi
Committunt eadem diuerso crimina fato.
Ille crucem pretium sceleris tulit, hic diadema.
Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
Confirmant. tunc te sacra ad delubra uocantem
Præcedit, trahere immo ultro, ac uexare paratus.
Nam cum magna malæ superest audacia causæ,
Creditur à multis fiducia. mimum agit ille,
Vrbani qualem fugitiuus scurra Catulli.

Præpostera quorũdam superstitio.

Lad. expeditus pauper & sanus, qualis fuit cursor ille.

For. verba sunt eius q flagitiũ admisit.

Mim. fabulam in qua ĩtroducĩt seruus clamore mirabili.

Tu miser exclamas, ut Stentora uincere poßis,
Vel potius quantum gradiuus Homericus, audis
Iuppiter hæc? nec labra moues, cum mittere uocem
Debueras uel marmoreus, uel aheneus? aut cur
In carbone tuo charta pia thura soluta
Ponimus, & sectum uituli iecur albaq; porci
Omenta? ut uideo nullum discrimen habendum est
Effigies inter uestras, statuamq; Batilli.
Accipe quæ contra ualeat solatia ferre,
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit
A' Cynicis tunica distantia, non epicurum
Suspicit exigui lætum plantaribus horti,
Curentur dubij medicis maioribus ægri,
Tu uenam uel discipulo committe Philippi,
Si nullum in terris tam detestabile factum
Ostendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
Te ueto, nec plana faciem contundere palma,
Quandoquidem accepto claudenda est ianua damno,
Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Planguntur nummi, quàm funera. nemo dolorem
Fingit ⁎ in occasu, uestem diducere summam
Contentus uexare oculos humore coacto,
Ploratur lachrymis amissa pecunia ueris,
Sed si cuncta uides simili fora plena querela,
Si decies lectis diuersa in parte tabellis
Vana superuacui dicunt chirographa ligni,
Arguit ipsorum quos littera, gemmaq; princeps
Sardonyches, loculis quæ custoditur eburnis.
Te nunc delitias extra communia censes

Bat. pueri Samij quę a Polycrate directa fuit citharœdico ornatu. Is fuit q ab Anacreonte poëta etiã dilectus fuit vt testat Horatius.

⁎ al's, *in hoc casu.*

χᾳρόγραφα scedę ꝑpria manu cõscriptæ q bus nos creditori obligamus.

Ponen

Ponendum, quia tu gallinæ filius albæ,
Nos uiles pulli nati infelicibus ouis.
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos maiora ad crimina: confer
Conductum latronem, incendia sulphure cœpta,
Atq; dolo, primos cum ianua colligit ignes:
Confer & hos ueteris qui tollunt grandia templi
Pocula adorandæ rubiginis, & populorum
Dona, uel antiquo positas à rege coronas.
Hæc ibi si non sunt, minor extat sacrilegus, qui
Radat inaurati femur Herculis, & faciem ipsam
Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat,
An dubitet solitus totum conflare tonantem?
Confer & artifices, mercatoremq; ueneni,
Et deducendum corio bouis in mare, cum quo
Clauditur aduersis innoxia simia fatis.
Hæc quota pars scelerum, quæ custos Gallicus urbis
Vsq; à lucifero, donec lux occidat, audit.
Humani generis mores tibi nosse uolenti
Sufficit una domus: paucos consume dies, &
Dicere te miserum, postquam illinc ueneris, aude.
Quis tumidum guttur miratur in alpibus? aut quis
In Meroë crasso maiorem infante mamillam?
Cœrula quis stupuit Germani lumina? flauam
Cæsariem? & madido torquentem cornua cirro?
Nempe quod hæc illis natura est omnibus una.
Ad subitas Thracum uolucres, nubemq; sonoram
Pygmæus paruis currit bellator in armis,
Mox impar hosti, raptusq; per aëra curuis

Rubig. donaria quæ ꝑpter uetustatem ipsam merito religiosa haberi debebant.

Gal. Rutilius Gallicus sub Domitiano præfectus vrbis.

Infãt. mãmil. ĩ Meroë ĩsula fœminæ mammas habẽt infantibus pares. vt testatur Mela Põponius.

Vnguibus à sæua fertur grue: si uideas hoc
Gentibus in nostris, risu quatiere: sed illic
Quanquam eadem aßidue spectentur prælia, ridet
Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
Nulla'ne periuri capitis, fraudisq; nefandæ
Pœna erit? abreptum crede hunc grauiore catena
Protinus, & nostro (quid plus uelit ira?) necari
Arbitrio. manet illa tamen iactura, nec unquam
Depositum tibi sospes erit, sed corpore trunco
Inuidiosa dabit minimus solatia sanguis.

Sapiētis est nolle se vlcisci cū possit, quāquā grauiter læsus.

At uindicta bonum uita iucundius ipsa,
Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
Interdum, aut leuibus uideas flagrantia causis,
Quantulacunq; adeo est occasio, sufficit iræ.
Chrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis
Ingenium, dulciq; senex uicinus Hymetto,

Senex. Socrates cuius patientia multis exēplis ꝓbata est.

Qui partem acceptæ sæua inter uincla cicutæ
Accusatori nollet dare. plurima felix
Paulatim uitia, atq; errores exuit omnes
Prima docens rectum sapientia, quippe minuti
Semper, & infirmi est animi, exiguiq; uoluptas
Vltio. continuo sic collige, quòd uindicta
Nemo magis gaudet, quàm fœmina. cur tamen hos tu
Euasisse putes, quos diri conscia facti

Conscientia satis graue supplicium est sontibus.]

Mens habet attonitos? & surdo uerbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem uehemens, ac multo sæuior illis,
Quas & Cæditius grauis inuenit, aut Rhadamanthus,
Nocte, dieq; suum gestare in pectore testem.

Sparta

Spartano cuidam respondit Pythia uates,
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
Depositum retinere, & fraudem iure tueri
Iurando: quærebat enim quæ numinis esset
Mens, & an hoc illi facinus suaderet Apollo.
Reddidit ergo metu non moribus, & tamen omnem
Vocem adyti dignam templo, ueramq; probauit,
Extinctus tota pariter cum prole, domoq;,
Et quamuis longa deductis gente propinquis,
Has patitur pœnas peccandi sola uoluntas.
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet, cedo si conata peregit?
Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat
Faucibus ut morbo siccis, interq; molares
Difficili crescente cibo, sed uina misellus
Expuit, Albani ueteris pretiosa senectus
Displicet, ostendas melius, densissima ruga
Cogitur in frontem, uelut acri ducta falerno.
Nocte breuem si forte indulsit cura soporem,
Et toto uersata toro iam membra quiescunt,
Continuo templum, & uiolati numinis aras.
Et quod præcipuis mentem sudoribus urget
Te uidet in somnis, tua sacra, & maior imago
Humana turbat pauidum, cogitq; fateri.
Hi sunt qui trepidant, & ad omnia fulgura pallent,
Cum tonat exanimes primo quoq; murmure cœli,
Non quasi fortuitu, nec uentorum rabie, sed
Iratus cadat in terras, & uindicet ignis.
Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur

Pyth. Historiã de Glauco Lacedæmonio ꝓlixe tractat Herodotus lib. vj. quã hic poeta obiter indicauit.

Pœna qua laborant ij qui sibi sunt male cõscij aut certe mali aliqd uersant in animo.

Ma. huma. venerabili & diuina specie, vt Sueto. in Claudio.

Proxima tempeſtas, uelut hoc dilata ſereno.
Præterea lateris uigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, miſſum ad ſua corpora morbum
Infeſto credunt a numine, ſaxa Deorum
Hæc, & tela putant, pecudem ſpondere ſacello
Balantem, & laribus criſtam promittere galli
Non audent: quid enim ſperare nocentibus ægris
Conceſſum? uel quæ non dignior hoſtia uita?
Mobilis, & uaria eſt ferme natura malorum,
Cum ſcelus admittunt, ſupereſt conſtantia, quid fas,
Atq; nefas, tandem incipiunt ſentire peractis
Criminibus, tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa & mutari neſcia. nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi? quando recepit
Eiectum ſemel attrita de fronte ruborem?
Quis nam hominum eſt, quem tu contentũ uideris uno
Flagitio? dabit in laqueum ueſtigia noſter
Perfidus, & nigri patietur carceris uncum,
Aut maris Aegæi rupem, ſcopuloſq; frequentes,
Exulibus magnis, pœna gaudebis amara
Nominis inuiſi, tandemq; fatebere lætus
Nec ſurdum, nec Tireſiam quenquam eſſe Deorum.

Lateris dolo. quem Græci πλευριτίδα appellant.

Qui ſemel aſſueuit vitijs. nõ facile ſe poſtea ab illis abſtinere poteſt donec pẽdeat, aut ſtrãguletur.

SATYRA XIIII.

Ad Fuſcinũ in parẽtes qui liberos ſuos ſcelerans moribus corrumpant, quos optimis exẽplis debebãt formare & prouocare ad meliora.

PLurima ſunt Fuſcine, & fama digna ſiniſtra,
Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,
Quæ monſtrant ipſi pueris, traduntq; parentes.
Si damnoſa ſenem iuuat alea, ludit & hæres
Bullatus, paruoq; eadem mouet arma fritillo,

Nec de

Nec de se melius cuiquam sperare propinquo
Concedit iuuenis,qui radere tubera terræ,
Boletum condire,& eodem iure natantes
Mergere ficedulas didicit nebulone parente.
Et cana monstrante gula,cum septimus annus
Transierit puero nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoueas mille inde magistros,
Hinc totidem,cupiet lauto cœnare paratu
Semper,& à magna non degenerare culina.
Mitem animum,& mores modicis erroribus æquos
Præcipit,atque animos seruorum,& corpora nostra
Materia constare putat,paribusq; elementis?
An sæuire docet Rutilus,qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu,& nullam sirena flagellis
Comparat Antiphates trepidi laris,ac Polyphemus?
Tum felix quoties aliquis tortore uocato
Vritur ardenti duo propter lintea ferro.
Quid suadet iuueni lætus stridore catenæ,
Quem mire afficiunt inscripta ergastula carcer
Rusticus?expectas ut non sit adultera Largæ
Filia,quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito,nec tanto poterit contexere cursu,
Vt non ter decies respiret?conscia matri
Virgo fuit.ceras nunc hac dictante pusillas
Implet,& ad mœchum dat eisdem ferre cinædis.
Sic natura iubet,uelocius,& citius nos
Corrumpunt uitiorum exempla domestica,magnis
Cum subeant animos autoribus,unus,& alter
Forsitan hæc spernant iuuenes,quibus arte benigna.

Filij non docētur humanitatē & clementiam, sed potius crudelitatem & tyrānidem in seruos.

Afficiunt,delectant,hoc quidem in loco,est autem verbum medium.

Natura faciles sumus ad vitia.

Titan Prometheus Iapeti filius Titani nepos.

Et meliore luto finxit præcordia Titan.
Sed reliquos fugienda patrum uestigia ducunt,
Et monstrata diu ueteris trahit orbita culpæ.
Abstineas igitur damnis huiusce, etenim uel
Vna potens ratio est, nec crimina nostra sequantur
Ex nobis geniti, quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac prauis omnes sumus, & Catilinam
Quocunq; in populo uideas, quocunq; sub axe,
Sed nec Brutus erit, Bruti nec auunculus usquam
Nil dictu fœdum, uisuq; hæc limina tangat,
Intra quæ puer est, procul hinc, procul inde puellæ
Lenonum, & cantus pernoctantis parasiti.
Maxima debetur puero reuerentia, si quid
Turpe paras, nec tu pueri contempseris annos,
Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.
Nam si quid dignum censoris fecerit ira,
Quandoquidem similem tibi se non corpore tantum,
Nec uultu dederit, morum quoq; filius, & cum
Omnia deterius tua per uestigia peccet,
Corripies nimirum, & castigabis acerbo
Clamore, ac post hæc tabulas mutare parabis.
Vnde tibi frontem libertatemq; parentis,
Cum facias peiora senex? uacuumq; cerebro
Iampridem caput hoc uentosa cucurbita quærat?
Hospite uenturo cessabit nemo tuorum,
Verre pauimentum, nitidas ostende columnas,
Arida cum tota descendat aranea tela,
Hic lauet argentum, uasa aspera tergeat alter,
Vox domini fremit instantis, uirgamq; tenentis.

Ad deteriora faciles sumus nostra sponte, quē admodū probat exemplū quod Catilinas & seditiosos vbiq; facile inuenias: Brutum aut Catonem, non ita.

Cucurbita phreneticis solet admoueri, occipitio raso, cucurbitula si neque mens cōstet, neq; somnus accedat, autor Cor. Celsus.

Ergo

Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
Atria displiceant oculis uenientis amici,
Ne perfusa luto sit porticus, & tamen uno
Semodio scobis hæc emendat seruulus unus.
Illud non agitas, ut sanctam filius omni
Aspiciat sine labe domum, uitioq; carentem?
Gratum est, quod patriæ ciuem, populoq; dedisti,
Si facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agris,
Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimũ enim intererit qbus artibus, & quibus hũc tu
Moribus instituas. serpente Ciconia pullos
Nutrit, & inuenta per deuia rura lacerta,
Illi eadem sumptis quærunt animalia pennis.
Vultur iumento, & canibus, cruribusq; relictis,
Ad fœtus properat, partemq; cadaueris affert.
Hic est ergo cibus magni quoq; uulturis, & se
Pascentis propria cum iam facit arbore nidos.
Sed leporem, aut capream famulæ Iouis, & generosæ
In saltu uenantur aues, tunc præda cubili
Ponitur, inde autem, cum se matura leuabit
Progenies stimulante fame, festinat ad illam
Quamprimum rupto prædam gestauerit ouo.
Aedificator erat Centronius, & modo curuo
Littore Caietæ, summa nunc Tyburis arce,
Nunc prænestinis in montibus, alta parabat
Culmina uillarum, Græcis, longeq; petitis
Marmoribus, uincens Fortunæ, atq; Herculis ædem,
Vt spado uincebat capitolia nostra Posides.
Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,

Pulchrũ est gignere pueros si ita educatur. Vt resp. sint utiles.

Vt ciconiarum pulli a teneris assuefacti colubris uescuntur. sic liberi tales euadunt quales a parẽtibus instituuntur.

Cur. lit. sunt q putent Iuuenalem allusisse ad nomen Caietæ, nam curua Caietas Lacones appellant, autor Strabo.

Fregit opes, nec parua tamen mensura relictæ
Partis erat, totam hanc turbauit filius amens,
Dum meliore nouas attollit marmore uillas.

In superstitionem Iudæorũ occasione sumpta a patribus superstitiosis, filios suo exemplo in Iudaismum inducũt.

Quidam sortiti metuentem sabbata patrem,
Nil præter nubes, & cœli numen adorant,
Nec distare putant humana carne suillam,
Qua pater abstinuit: mox & præputia ponunt:
Romanas autem soliti contemnere leges,
Iudaicum ediscunt, & seruant, ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunq; uolumine Moses
Non monstrare uias, eadem nisi sacra colenti,
Quæsitum ad fontem solos deducere uerpos,
Sed pater in causa, cui septima quæq; fuit lux
Ignaua, & partem uitæ non attigit ullam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cætera, solam
Inuiti quoq; auaritiam exercere iubentur.

Fallit enim iuxta illud. Decipimur specie recti.

FALLIT enim uitium specie uirtutis, & umbra,
Cum sit triste habitu, uultuq;, & ueste seuerum,
Nec dubie tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela suarum
Certa magis, quàm si fortunas seruet easdem
Hesperidum serpens, aut Ponticus. adde quod hunc, de

Ponticus qui apud Colchos seruabat aureũ vellus a Phryxo suspensum.

Quo loquor, egregium populus putat, atq; uerendum
Artificem, quippe his crescunt patrimonia fabris,
Sed crescunt quocunq; modo, maioraq; fiunt
Incude aßidua, semperq; ardente camino.
Et pater ergo animi felicis credit auaros
Qui mirantur opes, qui nulla exempla beati
Pauperis esse putant, iuuenes hortantur, ut illam

Ire

Ire uiam pergant, & eidem incumbere sectæ.
Sunt quædam uitiorum elementa, his protinus illos
Imbuit, & cogit minimas ediscere sordes.
Mox acquirendi docet insatiabile uotum,
Seruorum uentres modio castigat iniquo
Ipse quoq; esuriens, neq; enim omnia sustinet unquam
Mucida cœrulei panis consumere frusta,
Hesternum solitus medio seruare minutal
Septembri, necnon differre in tempora cœnæ
Alterius concham æstiui cum parte lacerti
Signatam, uel dimidio, putriq; siluro,
Filaq; sectiui numerata includere porri,
Inuitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
Sed quò diuitias hæc per tormenta coactas;
Cum furor haud dubius, cum sit manifesta phrenesis,
Vt locuples moriaris egenti uiuere fato?
Interea pleno cum turget sacculus ore,
CRESCIT *amor nũmi, quantũ ipsa pecunia crescit,*
Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur
Altera uilla tibi, cum rus non sufficit unum,
Et proferre libet fines, maiorq; uidetur,
Et melior uicina seges, mercaris & hanc, &
Arbusta, & densa montem qui canet oliua.
Quorum si pretio dominus non uincitur ullo,
Nocte boues macri, lassoq; famelica collo
Armenta ad uirides huius mittuntur aristas,
Nec prius inde domum, quàm tota noualia sæuos
In uentres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere uix possis, quàm multi talia plorent,

Secta a sequendo, quæ ꝓprie est philosophorum, autor Seneca.

Minutal, condimẽti genus qđ ex rebus minutim concisis cõficiebatur.

De ponte, mendicus, nã in põtibus mendicãt stipem.

Seges a serẽdo, est fructus & terra quæ seritur.

Et quot uenales iniuria fecerit agros.
Sed qui sermones? quae foedae buccina famae?
Quid nocet hoc: inquit tunicam mihi malo Lupini,
Quàm si me toto laudet uicinia pago
Exigui ruris paucißima farra secantem.
Scilicet & morbis, & debilitate carebis,
Et luctum, & curam effugies, & tempora uitae
Longa tibi post haec fato meliore dabuntur,
Si tantum culti solus possederis agri,
Quantum sub Tatio populus Romanus arabat.
Mox etiam fractis aetate, ac Punica paßis
Praelia, uel Pyrrhum immanem, gladiosq; Molossos,
Tandem pro multis uix iugera bina dabantur
Vulneribus, merces ea sanguinis, atq; laboris
Nullis uisa unquam meritis minor, aut ingratae
Curta fides patriae: saturabat glebula talis
Patrem ipsum, turbamq; casae, qua foeta iacebat
Vxor, & infantes ludebant quattuor, unus
Vernula, tres domini, sed magnis fratribus horum
A scrobe, uel sulco redeuntibus altera coena
Amplior, & grandes fumabant pultibus ollae.
Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
Inde ferè scelerum causae, nec plura uenena
Miscuit, aut ferro grassatur saepius ullum
Humanae mentis uitium, quàm saeua cupido
Indomiti census. nam diues qui fieri uult,
Et cito uult fieri, sed quae reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor est unquam properantis auari?
Viuite contenti casulis, & collibus istis

Tunicā. verba auari, qui iuxta illud Horatij: populus me exsibilat ait, at mihi plaudo ipse domi.

Ex priscorum frugalitate ostēdit temporis sui fastū & auaritiā, nam cū aetate & bello iam cōfecti cēnt bene se cū agi putabāt si vno aut altero iugero agri donarentur.

Non facile potest quispiā iuste, & cito ditescere.

O puc

O pueri marsus dicebat, & Hernicus olim,
Vestinusq; senex, panem quæramus aratro,
Qui satis est mensis, laudant hoc numina ruris,
Quorum ope, & auxilio gratæ post munus aristæ
Contingunt homines ueteris fastidia quercus.
Nil uetitum fecisse uolet, quem non pudet alto
Per glaciem perone tegi, qui summouet euros
Pellibus inuersas, peregrina, ignotaq; nobis
Ad scelus, atq; nefas, quodcunq; est, purpura ducit.
Hæc illi ueteres præcepta minoribus. at nunc
Post finem autumni media de nocte supinum
Clamosus iuuenem pater excitat, accipe ceras,
Scribe puer, uigila, causas age, perlege rubras
Maiorum leges, aut uitem posce libello.
Sed caput intactum buxo, naresq; pilosas
Annotet, & grandes miretur Lælius alas.
Dirue Maurorum Attegias, castella Brigantum,
Vt locupletem aquilam tibi sexagesimus annus
Afferat, aut longos castrorum ferre labores
Si piget, & trepido soluunt tibi cornua uentrem
Cum lituis audita, pares, quod uendere possis
Pluris dimidio, nec te fastidia mercis
Vllius subeant ablegandæ Tyberim ultra,
Nec credas ponendum aliquid discriminis inter
Vnguenta, & corium. lucri bonus est odor ex re
Qualibet. illa tuo sententia semper in ore
Versetur dijs, atq; ipso Ioue digna poetæ:
Vnde habeas quærit nemo, sed oportet habere.
Hoc monstrant uetulæ pueris poscentibus assem.

Cuiusmodi præceptis veteres liberos suos exhortati sint.

Ambitio, causa omniū scelerū.

Vitē, Centurionis munus, qui vitem gestat.

Sol. si non sis animosus i bello.

Sent. poetæ Ennij, cuius est versus ille, Vñ habeas &c.

Hoc

Hoc discunt omnes ante alpha, & beta puellæ.
Talibus instantem monitis quemcunq; parentem
Sic possum affari: dic ô uanissime, quis te
Festinare iubet? meliorem præsto magistro
Discipulum. securus abi, uincêris ut Aiax
Præterijt Telamonem, ut Pelea uicit Achilles.
Parcendum est teneris, nondum impleuere medullas
Natiuæ mala nequitiæ, cum pectere barbam
Cœperit, & longi mucronem admittere cultri,
Falsus erit testis, uendet periuria summa
Exigua, Cereris tangens aramq; pedemq;.
Elatam iam crede nurum, si limina uestra
Mortifera cum dote subit. quibus illa premetur
Per somnum digitis? nam quæ terraq;, mariq;
Acquirenda putes, breuior uia conferet illi.
Nullus enim magni sceleris labor. hæc ego nunquam
Mandaui dices olim, nec talia suasi,
Mentis causa malæ tamen est, & origo penes te.
Nam quisquis magni census præcepit amorem,
Et læuo monitu pueros producit auaros,
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, & totas effudit habenas
Curriculo, quem si reuoces subsistere nescit,
Et te contempto rapitur, metisq; relictis.
Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, adeo indulgent sibi latius ipsi.
Cum dicis iuueni stultum, qui donet amico,
Qui paupertatem leuet, attollatq; propinqui,
Et spoliare doces, & circumscribere, & omni

Quid opus est iuuentutem instiges, cũ per se ad vitia sit procliuis, & te i ea re facile superabit.

Quib. dig. q̃si dicat aconito infectis fœminis. vel tactu præsentissimo veneno, autor Plinius.

Et qui. Quidã putant hũc versum esse nothũ.

Cum pater stultum esse ait beneficium amico præstare, in causa est vt filius sordidus sit.

Crim

Crimine diuitias acquirere, quarum amor in te est,
Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum
Dilexit Thebas, si Græcia uera, Menœceus,
In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, & horrida bella capessunt
Continuo, tanquam & tubicen surrexerit una.
Ergo ignem, cuius scintillas ipse dedisti,
Flagrantem late, & rapientem cuncta uidebis.
Nec tibi parcetur misero, trepidumq; magistrum
In cauea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis genesis tua, sed graue tardas
Expectare colos, morieris stamine nondum
Abrupto, iam nunc obstas, & uota moraris,
Iam torquet iuuenem longa & ceruina senectus.
Ocyus Archigenem quære, atq; eme, quod Mithridates
Composuit, si uis aliam decerpere ficum,
Atq; alias tractare rosas, medicamen habendum est,
Sorbere ante cibum quod debeat aut pater, aut rex.
Monstro uoluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti,
Si spectas quanto capitis discrimine constant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiscus, & ad uigilem ponendi Castora nummi,
Ex quo Mars ultor galeam quoq; perdidit, & res
Non potuit seruare suas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, & Cybeles aulæa relinquas,
Tantò maiores humana negocia ludi.
An magis oblectant animum iactata petauro
Corpora? quiq; solent rectum descendere funem?

Menœceus Thebanus, q̃ ex oraculi monitu p̃ salute patriæ sponte se transfixit, & in medias hostium acies coniecit, vt scribit Papinius li.x. Theb.

Cast. apud mensarios qui in foro erãt vbi erat ædes Castoris & Pollucis.

Quàm

Cory. piratica quales sunt Cilices.

Quàm tu, Corycia semper qui puppe moraris,
Atq; habitas Coro semper tollendas, & Austro
Perditus à Siculis sacci mercator olentis?
Qui gaudes pingue antiquæ de littore Cretæ
Paßum, & municipes Iouis aduexisse lagoenas?
Hic tamen ancipiti figens uestigia planta
Victum illa mercede parat, brumamq;, famemq;
Illa reste cauet. tu propter mille talenta,
Et centum uillas temerarius. aspice portus,
Et plenum magnis trabibus mare. plus hominū est iam
In pelago, ueniet claßis quocunq; uocarit
Spes lucri, nec Carpathium, Getulaq; tantum
Aequora transiliet, sed longe Calpe relicta,
Audiet Herculeo stridentem gurgite solem.
Grande operæpretium est, ut tenso folle reuerti
Inde domum poßis, tumidaq; superbus aluta
Oceani monstra, & iuuenes uidisse marinos.

Passum, vini genus, qđ ex Creta potissimum mittebatur, fit autem ex vuis ad solem passis & arefactis, vnde nomē habet.

Non unus mentes agitat furor, ille sororis
In manibus uultu Eumenidum terretur, & igni.
Hic boue percusso mugire Agamemnona credit,
Aut Ithacum, parcat tunicis licet, atq; lacertis,
Curatoris eget, qui nauem mercibus implet
Ad summum latus, & tabula distinguitur unda,
Cum sit causa mali tanti, & discriminis huius —
Concisum argentum in titulos, faciesq; minutas.
Occurrunt nubes, & fulgura, soluite funem
Frumenti dominus clamat, piperisq; coemptor,
Nil color hic coeli, nil fascia nigra minatur,
Aestiuum tonat infelix, ac forsitan ipsa

Cū multa sint insaniæ genera, sua quadam insania laborat auarus.

Concis. περίφρασις pecuniæ quæ varijs titulis & imaginibus signatur.

Nocte

Nocte cadet fractis trabibus, fluctusq; premetur
Obrutus, & Zonam læua, morsuq; tenebit.
Sed cuius uotis modo non suffecerat aurum
Quod Tagus, & rutila uoluit Pactolus arena,
Frigida sufficient uelantes inguina panni,
Exiguusq; cibus, mersa rate naufragus assem
Dum rogat, & picta se tempestate tuetur.
Tantis parta malis, cura maiore, metuq;
Seruantur, misera est magni custodia census.
Dispositis prædiues hamis uigilare cohortem
Seruorum noctu Licinus iubet, attonitus pro
Electro, signisq; suis, Phrygiaq; columna,
Atq; ebore, & lata testudine. dolia nudi
Non ardent cynici, si fregeris, altera fiet
Cras domus, atq; eadem plumbo commissa manebit.
Sensit Alexander, testa cum uidit in illa
Magnum habitatorem, quanto felicior hic, qui
Nil cuperet, quàm qui totum sibi posceret orbem,
Passurus gestis æquanda pericula rebus.
Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te
Nos facimus Fortuna deam. mensura tamen quæ
Sufficiat census, si quis me consulat, edam,
Inquantum sitis, atq; fames, & frigora poscunt,
Quantum Epicure tibi paruis suffecit in hortis,
Quantum Socratici ceperunt ante penates,
Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit,
Acribus exemplis uideor te claudere, misce
Ergo aliquid nostris de moribus, effice summam
Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis,

Zonam, crumenulã in qua aurũ recondebant & ea se præcingebant.

Alexãder vidit Diogenem se feliciorem qui nihil cuperet cũ ipse vno mũdo non esset contẽtus.

Othon, qui tulerat legem ne quis sederet in iiij. gradibus, nisi qui quadrĩgenta sestertia haberet.

Hæc quoq; ſi rugam trahit, extenditq; labellum,
Sume duos equites, fac tertia quadringenta
Si nondum impleui gremium. ſi panditur ultra:
Nec Crœſi fortuna unquam, nec Perſica regna
Sufficient animo, nec diuitiæ Narciſsi,
Indulſit Cæſar Cui Claudius omnia, cuius
Paruit imperijs uxorem occidere iuſſus.

SATYRA XV.

Ad Voluſiũ Bithynicũ. De immanitate & ſuperſtitione Aegyptiorum, qui præpoſtera religione feras colunt, homĩes iugulãt, feriniscarnibus abſtineãt humanis veſcãtur.

QVis neſcit Voluſi Bithynice qualia demens
Aegyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc, illa pauet ſaturam ſerpentibus ibim.
Effigies ſacri nitet aurea Cercopitheci.
Dimidio magicæ reſonant ubi Memnone chordæ.
Atq; uetus Thebe centum iacet obruta portis.
Illic cœruleos, hic piſcem fluminis, illic
Oppida tota canem uenerantur, nemo Dianam:
Porrum & cæpe nefas uiolare, ac frangere morſu.
O ſanctas gentes, quibus hæc naſcuntur in hortis,
Numina. lanatis animalibus abſtinet omnis
Menſa: nefas illic fœtum iugulare capellæ,
Carnibus humanis ueſci licet: attonito cum

Ea quæ Vlyſſes narrabat Alcinoo, etſi fabuloſa erant, tamen minus erãt atrocia quam quod narrabo.

Tale ſuper cœnam facinus narraret Vlyſſes
Alcinoo, bilem, aut riſum fortaſſe quibuſdam
Moueat, ut mendax aretalogus. in mare nemo
Hunc abijcit, ſæua dignum, ueraq; Charybdi,
Fingentem immanes Læſtrygonas, & Cyclopas?
Nam citius Syllam, uel concurrentia ſaxa
Cyanes, plenos & tempeſtatibus utres

Crediderim

Crediderim, aut tenui percussum uerbere Circes,
Et cum remigibus grunnisse elpenora porcis,
Tam uacui capitis populum Phæaca putauit,
Sic aliquis merito nondum ebrius, & minimum qui
De Corcyræa temetum duxerat urna,
Solus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.
Nos miranda quidem, sed nuper consule Vinco
Gesta super calidæ referemus mœnia Copti,
Nos uulgi scelus, & cunctis grauiora cothurnis,
Nam scelus à Pyrrha, quanquam omnia syrmata uoluas,
Nullus apud tragicos populus facit, accipe nostro
Dira quod exemplum feritas produxerit æuo.
Inter finitimos uetus, atq; antiqua simultas,
Immortale odium, & nunquam sanabile uulnus.
Ardet adhuc Combos, & Tentyra, summus utrinq;
Inde furor uulgo, quod numina uianorum
Odit uterq; locus, quum solos credat habendos
Esse deos, quos ipse colit, sed tempore festo
Alterius populi rapienda occasio cunctis
Visa inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
Lætum, hilaremq; diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentirent positis ad templa, & compita mensis,
Peruigiliq; thoro, quem nocte ac luce iacentem
Septimus interea sol inuenit. horrida sane
Aegyptus, sed luxuria quantum ipse notaui,
Barbara famoso non cedit ✱ turba Canopo.
Adde quod & facilis uictoria de madidis, &
Blæsis, atq; mero titubantibus, inde uirorum
Saltatus nigro tibicine, qualiacunq;
Vnguenta, & flores, multæq; in fronte coronæ,

Coptus cōmune Arabum & Aegyptiorum emptorium.

Odiū inter Aegyptios ob religionē. Nam q Cōbi habitant Crocodilū colunt, qui vero Tētyram, accipitrem.

✱ *als, ripa.*
Canop. vbi tēplum erat Serapidis ad cuius sacra magna vis hominū cōfluebat nō sine nequitia.

Hinc ieiunum odium,ſed iurgia prima ſonare
Incipiunt animis ardentibus,hæc tuba rixæ,
Dehinc clamore pari concurritur,& uice teli
Sæuit nuda manus,paucæ ſine uulnere malæ
Vix cuiquam,aut nulli toto certamine naſus
Integer,aſpiceres iam cuncta per agmina uultus
Dimidios,alias facies,& hiantia ruptis
Oſſa genis,plenos oculorum ſanguine pugnos.

Contentionem illam iocum arbitrãtur,niſi aliquot pereant

Ludere ſe credunt ipſi tamen,& pueriles —
Exercere acies,quòd nulla cadauera calcent,
Et ſanè quòd tot rixantis millia turbæ
Sic uiuunt omnes:ergo acrior impetus,& iam
Saxa inclinatis per humum quæſita lacertis
Incipiunt torquere,domeſtica ſeditione

Turnus Aen. xij. Aiax ĩ Hectorem Iliad. vij.& Diomedes in.v. ſaxũ miræ magnitudinis in Aeneã miſit.

Tela,nec hunc lapidem,quali ſe Turnus,& Aiax,
Et quo Tydides percuſſit pondere coxam
Aeneæ,ſed quem ualeant emittere dextræ
Illis diſsimiles,& noſtro tempore natæ.
Nam genus hoc uiuo iam decreſcebat Homero.
Terra malos homines nunc educat,atq; puſillos.
Ergo deus quicunq; aſpexit,ridet,& odit,
A' diuerticulo repetatur fabula,poſtquam
Subſidijs aucti,pars altera promere ferrum
Audet,& infeſtis pugnam inſtaurare ſagittis,
Terga fugæ celeri præſtantibus omnibus inſtant,

Palm. quæ & ĩ Aegypto vbi Tẽtyra eſt plurima ꝑuenit.

Qui uicina colunt umbroſæ Tentyra palmæ.
Labitur hic quidam,nimia formidine curſum
Præcipitans,capiturq;,aſt illum in plurima ſectum
Fruſta,ac particulas,ut multis mortuus unus
Sufficeret,totum corroſis oſsibus edit

uictrix

Victrix turba, nec ardenti decoxit aheno,
Aut uerubus: longum usqueadeo, tardumq; putauit
Expectare focos, contenta cadauere crudo.
Hinc gaudere libet, quòd non uiolauerit ignem,
Quem summa cœli raptum de parte Prometheus
Donauit terris: elemento gratulor, & te
Exultare reor: sed qui mordere cadauer
Sustinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.
Nam scelere in tanto ne quæras, & dubites, an
Prima uoluptatem gula senserit: ultimus autem
Qui stetit absumpto iam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
Vascones, fama est, alimentis talibus usi
Produxere animas: sed res diuersa, sed illic
Fortunæ inuidia est, bellorumq; ultima, casus
Extremi, longe dira obsidionis egestas.
Huius enim, quod nunc agitur, miserabile debet
Exemplum esse cibi, sicut modo dicta mihi gens
Post omnes herbas, post cuncta animalia, quicquid
Cogebat uacui uentris furor, hostibus ipsis
Pallorem, ac maciem, & tenues miserantibus artus,
Membra aliena fame lacerabant, esse parati
Et sua. quisnam hominum ueniam dare, quis'ue deorũ
Viribus abnuerit dira, atq; immania passis,
Et quibus ipsorum poterant ignoscere manes,
Quorum corporibus uescebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent, nec enim omnia, quædam
Pro uita facienda putat: sed Cantaber unde
Stoicus, antiqui præsertim ætate Metelli?
Nunc totus Graias, nostrasq; habet orbis Athenas.

Exaggeratio sceleris.

Vasc. a Sertorio obsessis ne fidem po. Ro. violarẽt cadaueribus vescebãtur, dũ fame vrgerẽtur, vt scribunt Plutarchus & Apianus.

Zeno q̃ pro vita tuẽda ab honesto recedẽdũ non putat.

Gallia causidicos docuit facunda Britannos,
De conducendo loquitur iam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus, & par
Virtute, atq; fide: sed maior clade Saguntbus
Tale quid excusat, Mæotide sæuior ara
Ægyptus, quippe illa nefandi Taurica sacri
Inuentrix, homines (ut iam quæ carmina tradunt
Digna fide credas) tantum immolat, ulterius nil
Aut grauius cultro timet hostia: quis modo casus
Impulit hos? quæ tanta fames, infestaq; uallo
Arma coëgerunt, tam detestabile monstrum
Audere? an'ne aliam terra Memphitide sicca
Inuidiam facerent nolenti surgere Nilo?
Qua nec terribiles Cymbri, nec Britones unquam,
Sauromatæq; truces, aut immanes Agathyrsi
Hac sæuit rabie imbelle, & inutile uulgus
Paruula fictilibus solitum dare uela phaselis,
Et breuibus pictæ remis incumbere testæ.
Nec pœnam sceleri inuenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt,
Et similes ira, atq; fames, mollissima corda
Humano generi dare se natura fatetur,
Quæ lachrymas dedit, hæc nostri pars ✕ optima sensus,
Plorare ergo iubet causam lugentis amici,
Squalloremq; rei, pupillum ad iura uocantem
Circumscriptorem, cuius manantia fletu
Ora puellares faciunt incerta capilli
Naturæ imperio gemimus cum funus adultæ
Virginis occurit, uel terra clauditur infans,
Et minor igne rogi quis enim bonus, aut face dignus

Thule insula ultima ad septentrionem.

Mæot. Taurica regio i cher soneso ad ostia Mæotidis sita est, vbi Dianæ immolabantur hospites.

Saur. Græcis sunt ij qui Latinæ Sarmatæ vocantur.

Natura ad humanitatem nascimur.

✕al. intima, vt lacrimis penitissimos affectus exprimi intelligas.

Minor, igne iu

Arcana, qualem Cereris uult esse sacerdos,
Vlla aliena sibi credat mala? separat hæc nos
A grege mutorum, atq; ideo uenerabile soli
Sortiti ingenium, diuinorumq; capaces,
Atq; exercendis, capiendisq; artibus apti
Sensum á cœlesti demissum traximus arce,
Cuius egent prona, & terram spectantia, mundi
Principio indulsit communis conditor illis
Tantum animas, nobis animum quoq;, mutuus ut nos
Affectus petere auxilium, & præstare iuberet,
Dispersos trahere in populum, & migrare uetusto
De nemore, & proauis habitatas linquere syluas,
Aedificare domos, laribus coniungere nostris
Tectum aliud, tutos uicino limine somnos
Vt collata daret fiducia, protegere armis
Lapsum, aut ingenti nutantem uulnere ciuem,
Communi dare signa tuba, defendier ijsdem
Turribus, atque una portarum claue teneri.
Sed iam serpentum maior concordia: parcit
Cognatis maculis similis fera. quando leoni
Fortior eripuit uitam leo? quo nemore unquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem
Perpetuam: sæuis inter se conuenit ursis.
Ast homini ferrum letale incude nefanda
Produxisse parum est, cum rastra, & sarcula tantum
Assueti coquere, & marris, ac uomere lassi
Nescierint primi gladios excudere fabri.
Aspicimus populos, quorum non sufficit iræ
Occidisse aliquem, sed pectora, brachia, uultum

nior quã q cremari meruerit. Nã scribit Pli. lib. vij. priscis fuisse morem, hoiem prius q̃ edito dente nõ cremari.

Peius cõuenit hoibus inter se q̃ inter beluas ferocissimas.

Tãta est hoim inter se atrocitas, vt nõ con-

teti sint mutua cęde, nisi etiam se mutuo deuorent.

Crediderint genus esse ibi. quid diceret ergo,
Vel quò non fugeret, si nunc hæc monstra uideret
Pythagoras? cunctis animalibus abstinuit qui
Tanquam homine, & uentri indulsit nō omne legumē?

SATYRA XVI.

Ostendit quanta commoda et priuilegia leges & iperatores ijs qui militiam sequunt indulserint.

QVis numerare queat felices præmia Galle
Militiæ? nam si subeantur prospera castra,
Me pauidum excipiet tyronem porta secundo
Sydere. plus etenim fati ualet hora benigni,
Quàm si nos Veneris commendet epistola Marti,
Et Samia genitrix quæ delectatur arena.
Commoda tractemus primum communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus
Audeat: imo & si pulsetur, dißimulet, nec
Audeat excussos prætori ostendere dentes,
Et nigram in facie tumidis liuoribus offam,
Atq; oculos medico nil promittente relictos.

Bar. Cēturio et miles. datur militi iudex ex instituto Camilli, ne miles extra castra i ius vocaretur.

Bardiacus iudex datur hæc punire uolenti
Calceus, & grandes magna ad subsellia suræ,
Legibus antiquis castrorum, & more Camilli
Seruato, miles nec uallum litiget extra,
Et procul à signis. iustißima Centurionum
Cognitio est igitur de milite, nec mihi decrit
Vltio, si iuste defertur causa querelæ.
Tota cohors tamen est inimica, omnesq; manipli
Consensu magno officiunt, curabitis, ut sit

Vagel. causidici audacissimi q vel causas periculosas susciebat.

Vindicta grauior, quàm iniuria? dignum erit ergo
Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,
Cum duo crura habeas offendere tot caligatos,

Millia

Millia clauorum, quis tam procul absit ab urbe?
Praeterea, quis tam Pylades molem aggeris ultra
Vt ueniat? lachrymae siccentur protinus, & se
Excusaturos non sollicitemus amicos.
Da testem, iudex quem dixerit, audeat ille
Nescio quis, pugnos uidit qui dicere uidi,
Et credam dignum barba, dignumq; capillis
Maiorum, citius falsum producere testem
Contra paganum possis, quàm uera loquentem,
Contra fortunam armati, contraq; pudorem. —
Praemia nunc alia, atq; alia emolumenta notemus
Sacramentorum, conuallem ruris auiti
Improbus, aut campum mihi si uicinus ademit,
Aut sacrum effodit medio de limite saxum,
Quod mea cum uetulo coluit plus annua libo,
Debitor aut sumptos pergit non reddere nummos,
Vana superuacui dicens chirographa ligni,
Expectandus erit, qui lites inchoet, annus
Totius populi: sed tunc quoq; mille ferenda
Taedia, mille morae, toties subsellia tantum
Sternuntur, iam facundo ponente lacernas
Caeditio, & Fusco iam micturiente, parati
Digredimur, lentaq; fori pugnamus arena,
Ast illis, quos arma tegunt, & balteus ambit,
Quod placidum est, illis praestatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo sufflamine litis.
Solis praeterea testandi militibus ius
Viuo patre datur, nam quae sunt parta labore
Militiae, placuit non esse in corpore census,
Omne tenet cuius regimen pater. ergo Coranum

Pag. eum qui miles non est: Nam apud iurisconsultos opponuntur paganus & miles.

An. tot. vix tãdẽ nisi post longum interuallũ cõueniunt iudices, neq; semp ius dicunt.

Ex filijs familias tãtum militi, viuo patre testari cõceditur, et quod parauit peculium in eius arbitrio esse, vt est apud iurisconsultos.

Signorum comitem, castrorumq; æra merentem
Quãuis iam tremulus captat pater, hũc labor æquus
Prouehit, & pulchro reddit sua dona labori.
Ipsius certe ducis hoc referre uidetur,
Vt qui fortis erit, sit felicissimus idem,
Vt læti phaleris omnes, & torquibus omnes.

FINIS.

A. PERSII VITA.

Aulus Persius Flaccus, ut autor est Eusebius, Volaterris Hetruriæ ciuitate natus est, quod & ipse uidetur innuere cum ait satyra sexta,

—Mihi nunc ligus ora
Intepet, hybernatq; meum mare quâ latus ingens
Dant scopuli, & multa littus se ualle receptat,
Lunai, &c. *Describit enim portus Lunæ, quod oppidum est in Hetruria, quo secesserat: & mare suum uocat, nimirũ se Hetruscũ significans. Natus est, ut quidã uolũt, sub Tiberio principe, eius imperij ãno. XXI. mortuus Neronis nono, cum ageret tricesimũ ætatis suæ annum. Romã literarum causa profectus, sumpta uirili toga, Cornuto philosopho dedit operã, quẽ præcipue obseruabat, ut ipse testatur Satyra quinta,*

Cum primum pauido custos mihi purpura cessit,
Bullaq; succinctis laribus donata pependit:
Me tibi suppofui, teneros tu suscipis annos
Socratico Cornute sinu.

Amicos in primis coluit Minutium Macrinũ equestris ordinis principẽ, & Cæsiũ Bassum poëtã Lyricũ.

Præter

Præter has satyras nihil scripsisse testatur Quintilianus lib. decimo de satyra loquẽs, in hanc sententiã, Multum & ueræ gloriæ, quãuis uno libro Persius meruit.

Et Martialis,

Sæpius in libro memoratur Persius uno,
Quàm leuis in tota Marsus Amazonide.

A. PERSII FLACCI POETAE VOLATERRANI, SATYRARUM LIBER UNICUS

PROLOGUS.

Nec fonte labra prolui caballino,
Nec in bicapiti somniasse Parnaso
Memini, ut repente sic poëta prodirem.
Heliconidas, pallidamq; Pyrenen
Illis relinquo, quorum imagines lambunt
Hederæ sequaces. ipse semipaganus
Ad sacra uatum carmen affero nostrum.
Quis expediuit Psittaco suum Χαῖρε?
Picasq; docuit nostra uerba conari?
Magister artis, ingeniq; largitor
Venter, negatas artifex sequi uoces.
Quòd si dolosi spes refulserit nummi,
Coruos poëtas, & poëtridas picas
Cantare credas pegaseium melos.

Hęc præfatio, quæ primæ satyræ argumẽti vice est, notat quorũdam stultitiam et sordes qui sine labore poëtã nasci putant, ipsi, interim nihil cuiq; donantes.

SATYRA PRIMA.

In scriptores, q tantũ ad voluptatem iepta quędã & nihil ad bonos mores facẽtia scriberent.

O Curas hominum, ô quantum est in rebus inane.
Quis leget hæc? min9 tu istud ais? nemo hercule,
nemo?
Vel duo, uel nemo: turpe, & miserabile, quare?
Næ mihi pulydamas, & Troiades Labeonem
Prætulerint nugæ, non si quid turbida Roma
Eleuet, accedas: examen'ue improbum in illa
Castiges trutina: nec te quæsiueris extra.
Nam Romæ quis non? ah si fas dicere: sed fas,
Tunc, cum ad caniciem, & nostrum istud uiuere triste
Aspexi, & nucibus facimus quæcunq; relictis.
Cum sapimus patruos, tunc tunc ignoscite. nolo.
Quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.

Tantũ hoc spectãt hodie qui scribũt, vt gloriã & famã capiẽt, nõ vt prosint, cum effœminata voce recitent.

Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber
Grãde aliquid, quod pulmo animæ prælargus anhelet.
Scilicet hæc populo pexusq;, togaq; recenti,
Et natalitia tandem cum sardonyce albus,
Sede legens celsa, liquido cum plasmate guttur
Mobile collucrit, patranti fractus ocello,
Hic neq; more probo uideas, neq; uoce serena
Ingentes trepidare Titos, cum carmina lumbum
Intrant, & tremulo scalpuntur ubi intima uersu.

Ohe, quid prodest didicisse literas, nisi ostentes eruditionẽ tuã quam tãto studio parasti.

Tun9 uetule auriculis alienis colligis escas?
Auriculis, quibus & dicas cute perditus, ohe
Quid didicisse, nisi hoc fermentũ, & quæ semel intus
Innata est, rupto iecore exierit caprificus?
En pallor, seniumq;: ô mores, usq; adeo'ne
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
At pulchrum est, digito monstrari, & dicier, hic est.
Ten' cirratorum centum dictata fuisse

Pro nihilo pendas? Ecce inter pocula quærunt
Romulidæ saturi, quid dia poëmata narrent.
Hic aliquis, cui circũ humeros & hyacinthina læna est,
Rancidulum quiddam balba de nare locutus
Phyllidas, Hypsipylas, uatum & plorabile si quid
Eliquat, & tenero supplantat uerba palato,
Assensere uiri: nunc non cinis ille poëtæ
Felix? nunc leuior cippus non imprimit ossa?
Laudant conuiuæ: nunc non è manibus illis,
Nunc non è tumulo, fortunataq; fauilla
Nascentur uiolæ? rides ait, & nimis uncis
Naribus indulges. an erit, qui uelle recuset
Os populi meruisse, & cedro digna locutus
Linquere? nec scombros metuentia carmina, nec thus?
Quisquis es ô, modo quem ex aduerso dicere feci,
Non ego, cum scribo, si forte quid aptius exit,
Quando hæc rara auis est, si quid tamen aptius exit,
Laudari metuam, neq; enim mihi cornea fibra est,
Sed recti finemq;, extremumq; esse recuso
Euge tuum, & belle: nam belle hoc excute totum,
Quid non intus habet? non hic est Ilias Acci
Ebria ueratro, non si qua elegidia crudi
Dictarunt proceres, non quicquid denique lectis
Scribitur in citreis, calidum scis ponere sumen.
Scis comitem horridulum trita donare lacerna.
Et uerum inquis amo, uerum mihi dicite de me.
Qui pote? uis dicam? nugaris, cum tibi calue
Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet.
O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit,
Nec manus auriculas imitata est mobilis albas,

Phyllis & Hypsipyle Heroides ex Ouidij epistolis satis notæ.

In scribẽdo nõ hoc spectandũ, vt laudemur tã tum, sed vltro, quia honestum est id agendũ.

Ilias. Nihilmo ror Acciũ Labeonẽq; ellebo ro se purgat, et cœnis laudato res redimit.

Nec

Felix q non est tam stupidus, qn sentiat adulatorũ subsannatiões, cũ alio qui laudant.

Nec linguæ, quantum sitiat canis appula, tantum.
Vos ô patritius sanguis, quos uiuere fas est
Occipiti cæco, posticæ occurrite sannæ.
Quis populi sermo est? quis enim, nisi carmina molli
Nunc demum numero fluere, ut per leue seucros
Effundat iunctura ungues? scit tendere uersum
Non secus, ac si oculo rubricam dirigat uno.

Siue comœdiã siue tragœdiã uelit scribere, magnus artifex.

Siue opus in mores, in luxum & prandia regum,
Dicere res grandes nostro dat musa Poëtæ,
Ecce modo heroas sensus afferre uidemus
Nugari solitos Græce. nec ponere lucum
Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes,
Et focus, & pora, & fumosa parilia fœno,
Vnde Remus, sulcoq; terens dentalia Quinti,
Cum trepida ante boues dictatorem induit uxor,
Et tua aratra domum lictor tulit: euge poëta.

In κακοζήλους. & nimiũ antiquitatis admiratores, uitia pro uirtutibus æmulãtes.

Est nunc brysei quem uenosus liber Acci,
Sunt quos Pacuuiusq;, & uerrucosa moretur
Antiopa: ærumnis cor luctificabile fulta.
Hos pueris monitus patres infundere lippos
Cum uideas, quæris'ne, unde hæc sartago loquendi
Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
Trossulus exultat tibi per subsellia leuis?

Quidã tñ gloriæ sunt auidi, vt vel i capitis sui periculo ad eloquẽtiã quãdam conuertãtur.

Nil'ne pudet capiti non posse pericula cano
Pellere? quin tepidum hoc optes audire decenter.
Fur es ait Pedio, Pedius quid? crimina rasis
Librat in antithetis, doctas posuisse figuras
Laudatur. bellum hoc, hoc bellum? an Romule ceues?
Men, moueat quippe? & cantet si naufragus, assem
Protulerim? cantas, cum fracta te in trabe pictum

Ex

Ex humero portes? uerum, nec nocte paratum
Plorabit, qui me uolet incuruasse querela.
Sed numeris decor est, & iunctura addita crudis.
Claudere sic uersum didicit, Berecynthius Atys,
Et qui caeruleum dirimebat Nerea delphin.
Sic costam longo subduximus Appennino.
Arma uirum, non'ne hoc spumosum, & cortice pingui,
Vt ramale uetus ⁎ uegrandi subere coctum?
Quid nam igitur tenerum, & laxa ceruice legendum?
Torua Mimalloneis implerunt cornua bombis,
Et raptum uitulo caput ablatura superbo
Bassaris, & lyncem Maenas flexura corymbis
Euion ingeminat, reparabilis adsonat echo.
Haec fierent si testiculi uena ulla paterni
Viueret in nobis? summa delumbe saliua
Hoc natat in labris, & in udo est Maenas, & Atys,
Nec pluteum caedit, nec demorsos sapit ungues.
Sed quid opus teneras mordaci radere uero
Auriculas? uide sis ne maiorum tibi forte
Limina frigescant, sonat hic de nare canina
Littera per me equidem sint omnia protinus alba,
Nil moror. Euge omnes, omnes bene mirae eritis res.
Hoc iuuat, hic, inquis, ueto quisquam faxit oletum.
Pinge duos angues, pueri sacer est locus, extra
Meijte, discedo. secuit Lucilius urbem,
Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in illis.
Omne uafer uitium ridenti Flaccus amico
Tangit, & admissus circum praecordia ludit,
Callidus excusso populum suspendere naso.
Men, mutire nefas, nec clam, nec cum scrobe, nusquam?

Berec. Nõnulli arbitrãtur Ne ronẽ vt durum in ỹsu hic notari.

⁎ *als, pegrã di.*

Toru. Hos ver sus vt nimis tur gidos ridet.

Si vel tãtillum esset nobis idu striae, nõ versa remur semp in ijsdẽ argumẽ tis tam vulgo protritis

Lucilij liber tas. Horatij de xteritas.

Hic

Scrob. Alludit ad fabulā Midæ regis.

Hic tamen infodiam, uidi, uidi ipse libelle,
Auriculas asini quis non habet? hoc ego opertum,
Hoc ridere meum tam nil nulla tibi uendo
Iliadæ, audaci quicunq; afflate Cratino,
Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
Aspice & hæc, si forte aliquid decoctius audis.
Vnde uaporata lector mihi ferueat aure,
Non hic, qui in crepidas Graiorum ludere gestit
Sordidus, & lusco qui posat dicere lusce,
Sese aliquem credens, Italo quod honore supinus
Fregerit heminas Arreti ædilis iniquas,
Nec qui abaco numeros, & secto in puluere metas
Sat risisse uafer, multum gaudere paratus
Si Cynico barbam petulans Nonaria uellat.
His mane edictum, post prandia Callirhoëndo.

Preg. sene. Aristophane comico.

Nolo lectorem mathematicæ, aut honorum opinione turgidū, sed sani iudicij.

SATYRA II.

Hæc Satyra sūpta est ex 'secūdo Platonis Alcibiade, in uota īpia & scelerata, qbus deos solicitabāt homines pditissimi.

HVnc Macrine diem numera meliore lapillō,
Qui tibi labentes adponit candidus annos.
Funde merum Genio, non tu prece posas emaci,
Quæ nisi seductis nequeas committere diuis.
At bona pars procerum tacita libabit acerra.
Haud cuiuis promptū est murmurq;, humilesq; susurros
Tollere de templis, & aperto uiuere uoto.
Mens bona, fama, fides, hæc clare, & ut audiat hospes.
Illa sibi introrsum, & sub lingua immurmurat, ô si
Ebullat patrui præclarum funus, & ô si
Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro
Hercule, pupillum'ue utinam, quem proximus hæres
Impello, expungam, nam & est scabiosus, & acri

Bile

Bile timet. Nerio iam tertia * conditur uxor.
Hæc sanctè ut poscas, Tyberino in flumine mergis
Mane caput bis, terq; , & noctem flumine purgas.
Heus age, responde, minimum est, quod scire laboro,
De Ioue quid sentis? est'ne ut præponere cures
Huic cuiquam? cui nam? uis Staio? an scilicet hæres
Quis potior iudex, pueris'ue quis aptior orbis?
Hoc igitur, quo tu Iouis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio, prò Iuppiter, ô bone clamet
Iuppiter, at sese non clamet Iuppiter ipse?
Ignouisse putas, quia, cum tonat ocyus ilex
Sulfure discutitur sacro, quàm tuq; , domusq; ?
An quia non fibris ouium, Ergennaq; iubente
Triste iaces lucis, euitandumq; bidental,
Idarco stolidum præbet tibi uellere barbam
Iuppiter? aut quid nam est, qua tu mercede deorum
Emeris auriculas pulmone & lactibus unctis?
Ecce auia, aut metuens diuum matertera cunis
Exemit puerum, frontemq; , atq; uda labella
Infami digito, & lustralibus ante saliuis
Expiat urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, & spem macram supplice uoto
Nunc Liani in campos, nunc craßi mittit in ædes,
Hunc optent generum rex & regina, puellæ
Hunc rapiant, quicquid calcauerit hic, rosa fiat.
Ast ego nutrici non mando uota, negato
Iuppiter hæc illi, quamuis te albata rogarit.
Poscis opem neruis, corpusq; fidele senectæ:
Esto age, sed grandes patinæ, tucetaq; crassa
Adnuere his superos uetuere, Iouemq; morantur.

Rem

* al. dudatur.

Putas deos eiusmodi votis nõ offendi, qui iusti sunt, cũ & Staius ipse veneficus sceleratissimus nõ posset nõ offendi, si ea audiat.

Si non statim fulmine tactus es, putas impune te quæuis laturum.

In superstitionẽ & vanissimas preculas mulierum.

Licini, optat illi summas diuitias et honores

Bonã valetudinem poscis cũ luxu et crapula diffluas; et assiduis sacrificijs vis ditescere, cũ te plane exhaurias.

Rem struere exoptas caeso boue, Mercuriumq́;
Arcessis fibra, da fortunare penates,
Da pecus & gregibus foetum. Quo pessime pacto
Tot tibi cum in flammas iunicum omenta liquescant?
Attamen hic extis, & opimo uincere ferto
Intendit, iam crescit ager, iam crescit ouile,
Iam dabitur, iam iam, donec deceptus, & expes
Nequaquam fundo suspiret nummus in imo
Si tibi crateras argenti, incusaq́; pingui
Auro dona feram, sudes, & pectore leuo
Excutias guttas, ⁎ laetari praetrepidum cor.
Hinc illud subijt, auro sacras quod ouato
Perducis facies: nam fratres inter ahenos,
Somnia pituita qui purgatissima mittunt,
Praecipui sunto, sitq́; illis aurea barba.
Aurum uasa Numae, saturniaq́; impulit aera,
Vestalesq́; urnas, & thuscum fictile mutat.
O curuae in terris animae, & coelestium inanes,
Quid iuuat hoc templis nostros immittere mores,
Et bona dijs ex hac scelerata ducere pulpa?
Haec sibi corrupto casiam dissoluit oliuo,
Haec calabrum coxit uitiato muriae uellus,
Haec baccam conchae rasisse, & stringere uenas
Feruentis massae crudo de puluere iussit.
Peccat & haec, peccat, uitio tamen utitur: at uos
Dicite pontifices, in sacro quid faciat aurum?
Nempe hoc quod Veneri donatae à uirgine puppae.
Quin damus id superis, de magna quod dare lance
Non possit magni Messalae lippa propago,
Compositum ius, fasq́; animi, sanctosq́; recessus

Iunicum iuuencorum.

⁎ al. laetere per trepidum cor.

Fratres ahenos, statuas quinquagita filiorũ Aegypti, quae Romae in quadã porticu somnia felicia imittere credebant.

Dij nõ iisdem nobiscum affectibus ducunt, proinde neq; nostris ceremonijs delectãtur, sed synceritate animi, & vitae integritate.

Mentis

Mentis, & incoctum generoso pectus honesto.
Hoc cedo, ut admoueam templis, & farre litabo.

SATYRA TERTIA.

NEmpe hoc aßidue: iam clarum mane fenestras
Intrat, & angustas extendit lumine rimas.
Stertimus, indomitum quod despumare falernum
Sufficiat, quinta dum linea tangitur umbra.
En quid agis? sicas insana canicula messes
Iam dudum coquit, & patula pecus omne sub ulmo est,
Vnus ait comitum, uerum'ne? ita'ne? ocyus adsit
Huc aliquis: nemon'? turgescit uitrea bilis,
Findor, ut Arcadie pecuaria rudere dicas.
Iam liber, & bicolor positis membrana capillis,
Inq; manus chartæ, nodosaq; uenit arundo.
Tum querimur, crassus calamo quod pendeat humor,
Nigra quod infusa uanescat sepia lympha,
Dilutas querimur, geminet quod fistula guttas.
O' miser, inq; dies ultra miser, huccine rerum
Venimus? at cur non potius, teneroq; columbo,
Et similis regum pueris pappare minutum
Poscis? & iratus mammæ lallare recusas?
An tali studeam calamo? cui uerba? quid istas
Succinis ambages? tibi luditur, effluis amens.
Contemnêre: sonat uitium percussa maligne
Respondet uiridi non cocta fidelia limo.
Vdum, & molle lutũ es, nũc nunc properãdus & acri
Fingendus sine fine rota, sed rure paterno
Est tibi far modicum, purum & sine labe salinum,
Quid metuas? cultrixq; foci secura patella.

In parẽtum liberis educãdis & liberorũ circa bonas disciplinas negligẽtiam q iuuenũ animos nullis honestis rebꝰ excolunt, cũ ea ætas ad pcipiẽda bona studia sit accommodatissima.

Effluis, prodis teipsum qualis sis, nimirũ mollis & ignauus.

Hoc ſatis? an deceat pulmonem rumpere uentis,
Stemmate quod Thuſco ramum milleſime ducis,
Cenſoremq; tuum uel quod trabeate ſalutas?
Ad populum phaleras: ego te intus, & in cute noui.
Non pudet ad morem diſcincti uiuere Naccæ?
Sed ſtupet hic uitio, & fibris increuit opimum
Pingue, caret culpa, neſcit quid perdat, & alto
Demerſus ſumma rurſum non bullit in unda.
Magne pater diuûm ſæuos punire tyrannos
Haud alia ratione uelis, cum dira libido
Mouerit ingenium, feruenti tincta ueneno,
Virtutem uideant, intabeſcantq; relicta.
An'ne magis Siculi gemuerunt æra iuuencí,
Et magis auratis pendens laquearibus enſis,
Purpureas ſubter ceruices terruit: imus,
Imus præcipites quàm ſi ſibi dicat, & intus
Palleat infelix, quod proxima neſciat uxor?
Sæpe oculos, memini, tingebam paruus oliuó,
Grandia ſi nollem morituri uerba Catonis
Diſcere, & inſano multum laudanda magiſtro,
Quæ pater adductis ſudans audiret amicis.
Iure etenim id ſummum, quid dexter ſenio ferret,
Scire erat in uoto, damnoſa canicula quantum
Raderet, anguſtæ collo non fallier orcæ,
Neu quis callidior buxum torquere flagello.
Haud tibi inexpertum eſt curuos deprendere mores,
Quæq; docet ſapiens braccatis illita Medis
Porticus in ſomnis, quibus indetonſa iuuentus
Inuigilat ſiliquis, & grandi paſta polenta.
Et tibi quæ Samios diduxit littera ramos,

Tibi placesq́ꝫ ex generoſis natus lis, cũ vera nobilitas non ex maiorum ſignis ſed animi bonis metienda ſit.

Nullũ eſt grauius ſuppliciũ q̃ mẽs ſibi male conſcia.

Quid in pueritia libẽter agat vnuſquiſq;.

Brac. Stoici qui in ποικίλῃ porticu docebãt vnde nomẽ inuenerunt.

Surgentem

Surgentem dextro monstrauit limite callem.
Stertis adhuc? laxumq; caput compage soluta
Oscitat hesternum dissutis undiq; malis?
Est aliquid quò tendis, & in quo dirigis arcum?
An passim sequeris coruos, testaq;, lutoq;
Securus quo pes ferat, atq; ex tempore uiuis?
Helleborum frustra, cum iam cutis ægra tumebit,
Poscentes uideas: uenienti occurrite morbo.
Et quid opus Cratero magnos promittere montes?
Disciteq; ò miseri, & causas cognoscite rerum,
Quid sumus, aut quidnam uicturi gignimur, ordo
Quis datus, aut metæ quàm mollis flexus. & unde,
Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
Vtile nummus, habet patriæ, charisq; propinquis
Quantum elargiri deceat, quem te deus esse
Iussit, & humana qua parte locatus es in re.
Disce, neq; inuideas quòd multa fidelia putet
In locuplete penu defensis pinguibus umbris,
Et piper, & pernæ Marsi monumenta clientis,
Menaq;, quod prima nondum defecerat orca.
Hic aliquis de gente hircosa centurionum
Dicat, quod satis est, sapio mihi, non ego curo
Esse quod Archesilas, ærumnosiq; Solones
Obstipo capite, & figentes lumine terram,
Murmura cum secum & rabiosa silentia rodunt,
Atq; exporrecto trutinantur uerba labello
Aegroti ueteris meditantes somnia, gigni
De nihilo nihil, in nihilum nil posse reuerti,
Hoc est quod palles, cur quis non prandeat, hoc est,
His populus ridet, multumq; torosa iuuentus

Nullus est tibi finis pscriptus ad quē omnia referas? certe in quit, nisi a tenerisphilosophię præceptis animū assuefacias, nō est ꝙ bene beateq; viuere possis, etiā si sit vtcūq; vnde viuas.

Archesilas philosophus Academicus Crantoris discipulus, cuius monita ab imperitis habebātur ludibrio.

Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
Inspice, nescio quid trepidat mihi pectus, & aegris
Faucibus exuberat grauis halitus, inspice sodes,
Qui dicit medico iussus requiescere. postquam
Tertia compositas uidit nox currere uenas,
De maiore domo modice sitiente lagoena
Lenia loturo sibi surrentina rogauit.
Heus bone, tu palles, nihil est, uideas tamen istud
Quicquid id est, surgit tacite tibi lutea pellis.
At tu deterius palles, ne sis mihi tutor
Iampridem hunc sepeli, tu restas. perge, tacebo.
Turgidus hic epulis, atq; albo uentre lauatur
Gutture sulphureas lente exhalante mephites.
Sed tremor inter uina subit, calidumq; trientem
Excutit è manibus, dentes crepuere retecti.
Vncta cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
Hinc tuba, candelae, tandemq; beatulus alto
Compositus lecto, crassisq; litatus amomis
In portam rigidos calces extendit, at illum
Hesterni capite induto subiere quirites.
Tange miser uenas, & pone in pectore dextram.
Nil calet hic: summosq; pedes attinge, manusq;,
Non frigent, uisa est si forte pecunia, siue
Candida uicini subrisit molle puella,
Cor tibi rite salit, positum est algente catino
Durum olus, & populi cribro decussa farina.
Tentemus fauces, tenero latet hulcus in ore,
Putre, quod haud deceat plebeia radere beta,
Alges cum excussit membris timor albus aristas,
Nunc face supposita feruescit sanguis, & ira

Pestilētior animi quā corporis morbus, quo q laborāt sani esse nō possunt, etiā si corpore valcant.

Cū febri laboras, tā leui occasiōe offenderis, vt insanus videri possis,

Scintil

Scintillant oculi, dicásq;, faciásq; quod ipse
Non sani esse hominis, non sanus iuret Orestes.

SATYRA IIII.

REm populi tractas? barbatum hoc crede magistrũ
Dicere, sorbitio tollit quem dira cicutæ,
Quo fretus? dic hoc magni pupille pericli.
Scilicet ingenium, & rerum prudentia uelox
Ante pilos uenit: dicenda, tacendaq; calles,
Ergo ubi commota feruet plebecula bile,
Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
Maiestate manus: quid deinde loquere? Quirites
Hoc puto non iustum est, illud male, rectius istud.
Scis etenim iustum gemina suspendere lance
Ancipitis libræ: rectum discernis, ubi inter
Curua subit, uel cum fallit pede regula uaro:
Et potis es nigrum uitio præfigere theta.
Quin tu igitur summa nequicquam pelle decorus
Ante diem blando caudam iactare popello
Desinis? Anticyras melior sorbere meracas,
Quæ tibi summa boni est? uncta uixisse patella
Semper, & assiduo curata cuticula sole.
Expecta, haud aliud respondeat hæc anus: I nunc
Dinomaches ego sum. suffla. sum candidus, esto,
Dum ne deterius sapiat pannutia Baucis,
Cum bene discincto cantauerit ocyma uernæ.
Vt nemo in sese tentat descendere, nemo,
Sed præcedenti spectatur mantica tergo.
Quæsieris: nostin, Vectidi prædia? cuius?
Diues arat Curibus, quantum non miluus oberret.
Hunc ais? hunc, dijs iratis, genioq; sinistro,

In eos qui rerũ hũanarũ imperiti, temere se ad gerẽdũ magistratũ ĩgerũt, in primis ãt in Neronem, qui iuuenis per scelus imperiũ occupauit, imperio ineptissimus

I nũc & ob nobilitatẽ & fortunã te uẽdita, cũ alioq nihil sapias.

Hoĩm more fit inqt, vt ad aliena vitia simus oculatissimi, ad nostra plane cęcutiamus. Nam diuitis

cuiuspiam aua ritiam & parsimoniam facile obseruamus, i nobis, maiora flagitia nō animaduertimus,

Qui quandoq; iugum pertusa ad compita figit:
Seriolæ ueteris metuens deradere limum,
Ingemit, hoc bene sit: tunicatum cum sale mordens
Cæpe, & farratam pueris plaudentibus ollam,
Pannosam fæcem morientis sorbet aceti.
At si unctus cesses, & figas in cute solem,
Est prope te ignotus cubito qui tangat, & acre
Despuat in mores, penemq;, arcanaq; lumbi
Runcantem, populo marcentes pandere uuluas
Tu cum maxillis balanatum gausape pectas
Inguinibus quare detonsus gurgulio extat?
Quinq; palestritæ licet hæc plantaria uellant.
Elixasq; nates labefactent forcipe adunca:
Non tamen ista filix ullo mansuesat aratro.
Cædimus, inq; uicem præbemus crura sagittis,
Viuitur hoc pacto, sic nouimus: ilia subter
Cæcum uulnus habes, sed lato baltheus auro
Protegit ut mauis, da uerba, & decipe neruos
Si potes. egregium cum me uicinia dicat,
Non credam? uiso si palles improbe nummo,
Si facis in penem quicquid tibi uenit amarum,
Si puteal multa cautus uibice flagellas,
Ne quicquam populo bibulas donaueris aures.
Respice ⁎ quod non es, tollat sua munera cerdo:
Tecum habita, noris quàm sit tibi curta supellex.

Si cōscius es tibi sceleris alicuius non credes vulgo magnifica de te prædicāti, sed potius conscientiæ tuæ.

⁎ al's Respue

SATYRA V.

Inducit hac Satyra Cornutū præceptorē suū mirātē qd' cū Satyrā scribere instituisset poëta, mate-

Vatibus hic mos est, centum sibi poscere uoces,
Centum ora, & linguas optare in carmina centū,
Fabula seu mæsto ponatur hianda Tragœdo,
Vulnera seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.

Quorsum

Quorsum hæc? aut quantas robusti carminis offas
Ingeris, ut par sit centeno gutture niti?
Grande locuturi nebulas Helicone legunto,
Si quibus aut Prognes, aut si quibus olla Thyestæ
Feruebit, sæpe insulso cœnanda Glyconi.
Tu neq; anhelanti, coquitur dum massa camino,
Folle premis uentos, nec clauso murmure raucus
Nescio quid tecum graue cornicaris inepte,
Nec scloppo tumidas intendis rumpere buccas.
Verba togæ sequeris, iunctura callidus acri
Ore teris modico, pallentes radere mores
Doctus, & ingenuo culpam defigere ludo,
Hinc trahe quæ dicas, mensamq; relinque Mycænis
Cum capite, & pedibus, plebeiaq; prandia noris.
Non equidem hoc studeo, bullatis ut mihi nugis
Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo.
Secreti loquimur, tibi nunc hortante camœna
Excutienda damus præcordia, quantaq; nostræ
Pars tua sit Cornute animæ, tibi dulcis amicæ
Ostendisse iuuat: pulsa, dinoscere cautus
Quid solidum crepet, & pictæ tectoria linguæ.
Hic ego centenas ausim deposcere uoces,
Vt quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
Voce traham pura, totumq; hoc uerba resignent,
Quod latet arcana non enarrabile fibra.
Cum primum pauido custos mihi purpura cessit,
Bullaq; succinctis laribus donata pependit,
Cum blandi comites, totaq; impune Suburra
Permisit sparsisse oculos iam candidus umbo,
Cumq; iter ambiguum est, & uitæ nescius error

riam non per inde arduã tam tragico initio vteref, vt centũ linguas sibi optaret. Cui respõdet Persius se id nõ ad nugas petere, sed ad animũ suũ erga præceptorẽ exprimẽdũ; qui alioqui, tã est vehemens, vix centũ linguis possit exprimi; neq; id ĩ merito; nã vbi, inqt, e pueritia excessissem me dedi tibi in disciplinã, & ętatem meã tenerã adhuc optimis moribus formasti, & cõuictu tuo, quo ita suauiter tecũ sum vsus, vt ꝓpuidẽria quadã diuina videamur eodẽ ingenio nati, cũ tamẽ vulgo tãta diuersitas sit studiorũ, vt vix millesimus q̃s. que cũ altero cõueniat in vita, sed diuersa sequat̃ studia.

Deducit trepidas ramosa in compita mentes,
Me tibi suppoſui, teneros tu suſcipis annos
Socratico Cornute ſinu, tunc fallere ſolers
Appoſita intortos oſtendit regula mores,
Et premitur ratione animus, uinciq; laborat,
Artificemq; tuo ducit ſub pollice uultum.
Tecum etenim longos memini conſumere ſoles,
Et tecum primas epulis decerpere noctes,
Vnum opus, & requiem pariter diſponimus ambo,
Atq; uerecunda laxamus ſeria menſa.
Non equidem hoc dubites amborum fœdere certo
Conſentire dies, & ab uno ſydere duci,
Noſtra uel æquali ſuſpendit tempora libra
Parca tenax ueri, ſeu nata fidelibus hora
Diuidit in geminos concordia fata duorum,
Saturnumq; grauem noſtro Ioue frangimus unà,
Neſcio quid certe eſt, quod me tibi temperat aſtrum.
MILLE *hominum ſpecies, & rerum diſcolor uſus.*
Velle ſuum cuiq; eſt, nec uoto uiuitur uno.
Mercibus hic Italis mutat ſub ſole recenti
Rugoſum piper, & pallentis grana cymini:
Hic ſatur irriguo mauult turgeſcere ſomno:
Hic campo indulget: hunc alea decoquit: ille
In uenerem eſt putris. ſed cum lapidoſa chiragra
Fregerit articulos ueteris ramalia fagi,
Tum craſſos tranſiſſe dies, lucemq; paluſtrem,
Et ſibi iam ſeri uitam ingemuere relictam.
At te nocturnis iuuat impaleſcere chartis,
Cultor enim iuuenum purgatas inſeris aures
Fruge Cleanthea: petite hinc iuueneſq; ſeneſq;

Finem

Finem animo certum, miserisq; uiatica canis.
Cras hoc fiet, idem cras fiet, quid? quasi magnum
Nempe diem donas: sed cum lux altera uenit,
Iam cras hesternum consumpsimus: ecce aliud cras
Egerit hos annos, & semper paulum erit ultra.
Nam quamuis prope te, quamuis temone sub uno
Vertentem sese frustra sectabere canthum,
Cum rota posterior curras, & in axe secundo.
Libertate opus est, non hac ut quisq; Velina
Publius emeruit, scabiosum tesserula far
Possidet: heu steriles ueri, quibus una Quiritem
Vertigo faciat. hic Dama est non tressis agaso?
Vappa, & lippus, & in tenui farragine mendax,
Verterit hunc dominus, momento turbinis exit
Marcus Dama? pape Marco spondente recusas
Credere tu nummos? Marco sub iudice palles?
Marcus dixit: ita est: assigna Marce tabellas.
Hæc mera libertas? hanc nobis pilea donant?
An quisquam est alius liber, nisi ducere uitam
Cui licet, ut uoluit? licet, ut uolo uiuere, non sum
Liberior Bruto? Mendose colligis, inquit
Stoicus, hic aurem mordaci lotus aceto.
Hæc reliqua accipio, licet, ut uolo, uiuere, tolle.
Vindicta postquam meus à prætore recessi,
Cur mihi non liceat iussit quodcunq; uoluntas,
Excepto si quid Masuri rubrica uetauit?
Disce, sed ira cadat naso, rugosaq; sanna,
Cum ueteres auias tibi de pulmone reuello.
Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum
Officia, atq; usum rapidæ permittere uitæ.

Exhortatio ad iuuētutē, vt ex philosophia sibi virtutē, viaticū ad beatam vitam cōparet.

Libertate qdē opus est ad virtutem, verū ea quę animum a vitijs & affectibus prauis liberat, non ea qua donatus aliqs Ro. ciuis efficiē

Syllogismo colligit seruū esse qui cupiditatibus suis seruiat, etiā si sibi liber videatur.

Prætor libertatem vtcunque dare potest, sa-

pientiã non potest, unde vera libertas proficiscitur & vitę officia. Nã leges & sensus cõmunis, quæ suis docent quibus abstinẽdum sit in cõmune. verũ recte sapere, veri speciẽ a vero discernere, moderatũ & liberalẽ cum opus est, & cõtinentẽ esse paruoq; cõtentũ, hoc demũ est hoĩs vere liberi; quod si nõ vere aliqs sed fucate boni viri speciem p̄ se feret, multominus liber erit, sed mancipium.

Sambucam citius caloni aptaueris alto.
Stat contra ratio, & secretam gannit in aurem,
Ne liceat facere, id quod quis uitiabit agendo.
Publica lex hominum, naturaq; continet hoc fas,
Vt teneat uetitos inscitia debilis actus.
Diluis helleborum, certo compescere puncto
Nescius examen, uetat hoc natura medendi.
Nauim si poscat sibi peronatus arator
Luciferi rudis, exclamet Melicerta perisse
Frontem de rebus. tibi recto uiuere talo
Ars dedit, & ueri speciem dinoscere calles,
Nequa subærato mendosum tinniat auro,
Quæq; sequenda forent, & quæ uitanda uiaßim
Illa prius creta, mox hæc carbone notasti.
Es modicus uoti, presso lare, dulcis amicis,
Iam nunc astringas, iam nunc granaria laxes,
Inq; luto fixum poscis transcendere nummum,
Nec gluto sorbere saliuam Mercurialem,
Hæc mea sunt, teneo, cum uere dixeris esto
Liberq;, ac sapiens Prætoribus, ac Ioue dextro.
Sin tu, cum fueris nostræ paulo ante farinæ,
Pelliculam ueterem retines, & fronte politus
Astutam uapido seruas sub pectore uulpem.
Quæ dederam supra, repeto, finemq; reduco,
Nil tibi conceßit ratio, digitum exere, peccas,
Et quid tam paruum est? sed nullo thure litabis,
Hæreat in stultis breuis ut semuncia recti.
Hæc miscere nefas, nec, cum sis cætera fossor
Treis tantum ad numeros satyri mouearc Bathylli.
Liber ego, unde datum hoc sumis tot subdite rebus?

An do

An dominum ignoras, nisi quem uindicta relaxat?
I puer, & strigiles Crispini ad balnea defer,
Si increpui, cessas nugator, seruitium acre
Te nihil impellit? nec quicquam extrinsecus intrat
Quod neruos agitet? sed si intus, & in iecore ægro
Nascuntur domini, qui tu impunitior exis,
Atq; hic, quẽ ad strigiles scutica, & metus egit herilis?
Mane piger stertis, surge, inquit auaritia, eia
Surge: negas: instat, surge inquit: non queo: surge,
Et quid agam? rogitas? en, saperdam aduehe ponto,
Castoreum, stuppas, hebenum, thus, lubrica coa.
Tolle recens primus piper e sitiente camelo.
Verte aliquid, iura, sed Iuppiter audiet eheu.
Vare regustatum digito terebrare salinum
Contentus perages, si uiuere cum Ioue tendis
Iam pueris pellem succinctus, & oenophorum aptas
Ocyus ad nauem, nihil obstat, quin trabe uasta
Aegæum rapias, nisi solers luxuria ante
Seductum moueat, quo deinde insane ruis? quo?
Quid tibi uis? calido sub pectore mascula bilis
Intumuit, quam non extinxerit urna ciutæ.
Tun' mare transilias? tibi torta canabe fulto
Cœna sit in transtro? Veientanumq; rubellum
Exhalet uapida læsum pice sessilis obba?
Quid petis, ut nummi, quos hic quincunce modesto
Nutrieras, peragant auidos sudore deunces?
Indulge genio, carpamus dulcia, nostrum est
Quod uiuis, cinis, & manes, & fabula fies.
Viue memor leti, fugit hora, hoc quod loquor, inde est.
En quid agis? duplia in diuersum scanderis hamo.

Seruitus ab auaritia quę hominem miire distrahit, ad sordes, et parsimoniã, et pericula subeunda sollicitat. cõtra luxuria ab omnibus illis dehortatẽ, ad uoluptates exhortatur hac occasione. quod mortuo nihil ꝓderunt diuitiæ, vult ãt miserrimũ seruitutis genus vitijs inter se cõtrarijs laborare.

Huncćine,

Huncáne, an hunc sequeris? subeas alternus oportet,
Ancipiti obsequio dominos alternus oberres,
Nec tu cum obstiteris semel, instantiq; negaris
Parêre imperio rupi iam uincula dicas,
Nam luctata canis nodum arripit, ast tamen illi
Cum fugit, à collo trahitur pars longa catenæ,
Daue cito hoc credas iubeo, finire dolores
Præteritos meditor, crudum Chærestratus unguem
Abrodens ait hæc, an siccas dedecus obstem
Cognatis? an rem patriam rumore sinistro
Limen ad obscœnum frangam, dum Chrysidis udas
Ebrius ante fores extincta cum face canto.
Euge puer sapias dijs depellentibus, agnam
Percute, sed censen, plorabit Daue relicta?
Nugaris? solea puer obiurgabere rubra,
Ne trepidare uelis, atq; arctos rodere casses,
Nunc ferus, & uiolens, at si uocet, haud mora, dicas,
Quidnam igitur faciã? ne nunc, cum accersor, & ultro
Supplicet, accedam: si totus, & integer illinc
Exieris, nunc nunc, hic hic, quem quærimus, hic est.
Non in festuca, lictor quam iactat ineptus.
Ius habet ille sui palpo, quem ducit hiantem
Cretata ambitio? uigila, & cicer ingere large
Rixanti populo, nostra ut floralia, possint
Apricà meminisse senes: quid pulchrius? at cum
Herodis uenêre dies, unctaq; fenestra
Dispositæ pinguem nebulam uomuere lucernæ
Portantes uiolas. rubrumq; amplexa catinum
Cauda natat thynni, tumet alba fidelia uino,
Labra moues tacitus, recutitaq; sabbata palles.

Argumento ex comœdia sumpto, ostēdit cũ qui meretricio amore captus sit liberum nõ esse, nisi illũ ex aio totũ excutiat, tũ demum liberiorē futurũ, quã is qui a prætore manu mittitur.

Liberos nõ eẽ ait, cũ ambitiosos oẽs, tum superstitiosos & in primis iudaicis sabbatismis & ceremonijs deditos.

Tune

Tunc nigri lemures, ouoq; pericula rupto,
Tunc grandes Galli, & cum sistro lusca sacerdos
Incussere deos inflantes corpora, si non
Prædictum ter mane caput gustaueris alli,
Dixeris hæc inter uaricosos Centuriones,
Continuo crassum ridet Vulpenius ingens,
Et centum Græcos curto centusse licetur.

SATYRA VI.

ADmouit iam bruma foco te Basse sabino?
Iam'ne lyra & tetrico uiuūt tibi pectine chordæ?
Mire opifex numeris ueterum primordia uocum,
Atq; marem strepitum fidis intendisse latinæ,
Mox iuuenes agitare iocos, & pollice honesto
Egregios lusisse senes, mihi nunc Ligus ora
Intepet, hybernatq; meum mare, qua latus ingens
Dant scopuli, & multa littus se ualle receptat.
Lunai portum est operæ cognoscere ciues,
Cor iubet hoc Enni, postquam destertuit esse
Mæonides quintus pauone ex Pythagoreo.
Hic ego securus uulgi, & quid præparet auster
Infelix pecori, securus & angulus ille
Vicini nostro quia pinguior, & si adeo omnes
Ditescant orti peioribus, usq; recusem
Curuus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto,
Et signum in uapida naso tetigisse lagœna.
Discrepet his alius: geminos horoscope uaro
Producas genio? solis natalibus est qui
Tingat olus siccum muria uafer in calice empta,
Ipse sacrum irrorans patinæ piper, hic bona dente

Ad Cæsiū Bassum eximium poetā Lyricū scribit, rogatq; nū apud Sabinos hybernet, & cātu sese oblectet, se enī iā ad portū Lunę quæ i Liguria vrbs est cōcessisse. de qua meminit Ennius. illic autē velle se quiete viuere, ab omni ambitione & strepitu alienissimū, vnde occasiōe capta, eos ridet qui nihil nō agūt vt hæredes suos locupletent, ipsi interea cū summa parsimonia ac pene inopia victitent, & cōtra eos qui patrimoniū suū prodigunt.

Gran

Grandia magnanimus peragit puer. utar ego, utar
Nec rumbos ideo libertis ponere lautus,
Nec tenuem solers turdorum nosse saliuam.
Messe tenus propria uiue, & granaria, fas est,
Emole: quid metuis? occa, & seges altera in herba est,
Ast uocat officium trabe rupta, brutia saxa
Prendit amicus inops, remq; omnem, surdaq; uota
Condidit Ionio, iacet ipse in littore, & una
Ingentes de puppe dei, iamq; obuia mergis
Costa ratis laceræ. nunc & de cespite uiuo
Frange aliquid, largire inopi, ne pictus oberret
Cærulea in tabula: sed cœnam funeris hæres
Negliget iratus, quod rem curtaueris, urnæ
Ossa inodora dabit, seu spirent cinnama surdum,
Seu ceraso peccent casiæ nescire paratus.
Tu'ne bona incolumis minuas? sed Bestius urget
Doctores Graios, ita fit, postquam sapere urbi
Cum pipere, & palmis uenit nostrum hoc maris expers
Fœnisecæ crasso uitiarunt unguine pultes,
Hæc cinere ulterior metuas? at tu meus hæres
Quisquis eris, paulum, à turba seductior audi,
O bone num ignoras? missa est à Cæsare laurus
Insignem ob cladem Germanæ pubis, & aris
Frigidus excutitur cinis, ac iam postibus arma
Iam chlamydas regum, iam lutea gausapa captis,
Essedaq;, ingentesq; locat Cæsonia Rhenos.
Dijs igitur, genioq; ducis centum paria, ob res
Egregie gestas, induco: quis uetat? aude.
Væ, nisi conniues: oleum, artocreasq; popello
Largior, an prohibes? dic clare: non audeo, inquis.

Num folicitus es, iquit poëta, ne parum magnifice efferatur funus tuum ab hærede. si aliquanto commodius vixeris: certe ego, ait, si ob res feliciter a Cæsare gestas velim dijs hecatõbẽ offerre & populo epulum largiri, nihil morabor hæredẽ meum.

Exossa

Exoſſatus ager iuxta eſt age. ſi mihi nulla
Iam reliqua ex amitis, patruelis nulla proneptis
Nulla manet patrui, ſterilis matertera uixit.
Deq́; auia nihilum ſupereſt, accedo Bouillas
Cliuumq́; ad Virbi, præſto mihi Mannius hæres
Progenies terræ: quære ex me, quis mihi quartus
Sit pater, haud prompte dicam, tamen adde etiam unũ,
Vnum etiam, terre eſt iam filius, & mihi ritu
Mannius hic generis propè maior auunculus exit.
Qui prior es, cur me in decurſu lampada poſcis?
Sum tibi Mercurius, uenio deus huc ego, ut ille
Pingitur, an renuis? uin' tu gaudere relictis?
Deeſt aliquid ſummæ: minui mihi, ſed tibi totum eſt,
Quicquid id eſt, ubi ſit fuge quærere, qd' mihi quondã
Legarat Stadius, neu dicta repone paterna,
Fœnoris accedat merces, hinc exime ſumptus.
Quid reliquum eſt? reliquũ? nunc nũc impẽſius unge,
Vnge puer caules: mihi feſta luce coquatur
Vrtica, & fiſſa fumoſum ſinaput aure,
[illegible] tuus iſte nepos olim ſatur anſeris extis
[illegible]n moroſa uago ſingultiet inguine uena,
[illegible]atritiæ immeiat uuluæ? mihi trama figuræ
Sit reliqua? aſt illi tremat omento popa uenter?
Vende animam lucro, mercare, atq; excute ſolers
Omne latus mundi, ne ſit præſtantior alter
Cappadocas rigida pingues pauiſſe cataſta.
Rem duplica, feci, iam triplex, iam mihi quartò,
Iam decies redit in rugam, depinge ubi ſiſtam;
Inuentus Chryſippe tui finitor acerui.

An parce & ſordide, iquit, me vis viuere, vt hæres nequiter et perdite mea cõſumat, me maçerẽ inedia vt ille ſaginetur?

FINIS.